

Talousarvio vuodelle 2019 ja taloussuunnitelma vuosille 2020–2024

Khall 3.12.2018 § 190

Kvalt 17.12.2018 § 61

Sisältö

1.	KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	4
2.	STRATEGISET PAINOPISTEET VALTUUSTOKAUDELLA 2018–2021	5
3.	YLEISPERUSTELUT	10
3.1.	Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne ja sitovuustaso	10
3.2.	Yleinen taloudellinen tilanne	10
3.3.	Kuntatalouden yleinen tila	11
3.4.	Maakunta- ja sote-uudistus	13
3.5.	Valtionosuudet ja verotulot	14
3.5.1.	Valtionosuudet	14
3.5.2.	Verotulot	16
3.5.3.	Veronluonteiset tulot yhteensä	17
4.	TEUVAN KUNNAN TALOUS	18
4.1.	Yleistä	18
4.2.	Talouden tasapainottamisohjelma ja sen täytäntöönpano	18
4.3.	Henkilöstömenot	19
4.4.	Tilastoja	19
4.5.	Käyttötalous	22
4.6.	Investointisuunnitelma	22
4.7.	Tuloslaskelma	23
4.8.	Rahoituslaskelma	25
5.	KUNTAKONSERNI	27
5.1.	Teuvan Vuokratalot Oy	27
5.2.	Teak Oy	27
5.2.1.	Suomen Yrittäjäopiston kannatus Oy	27
5.3.	Kiinteistö Oy Teuvan Kafiaari	29
5.4.	Teuvan Kaukolämpö Oy	30
6.	SEUDULLINEN YHTEISTYÖ PALVELUTUOTANNOSSA	31
6.1.	Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä	31
6.2.	Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä	32
6.3.	Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy	33
6.4.	Suupohjan koulutuskuntayhtymä/Trilla	34
7.	Käyttötalous toimialoittain	35
7.1.	Ylin päätöksenteko ja valvonta	35
7.1.1.	Keskusvaalilautakunta	35
7.1.2.	Kunnanvaltuusto	35
7.1.3.	Hyvinvointivaliokunta	36
7.1.4.	Yhdyskuntarakennevaliokunta	36
7.1.5.	Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja	37
7.2.	Hallinto	37
7.3.	Hyvinvointipalvelut	43
7.3.1.	Hyvinvointipalvelujen hallinto	43
7.3.2.	Peruskoulutus	44
7.3.3.	Lukio	44
7.3.4.	Kansalaisopisto	45
7.3.5.	Kirjasto	45
7.3.6.	Varhaiskasvatus	46
7.3.7.	Liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalvelut	47
7.4.	Yhdyskuntarakenne	48
7.4.1.	Yhdyskuntarakenteen hallinto	48
7.4.2.	Tilahallinto	49
7.4.3.	Yleiset alueet	51
7.4.4.	Vesilaitos	53
7.4.5.	Viemärlaitos	54

7.4.6.	Ruoka- ja puhtauspalvelut.....	56
7.4.7.	Jätelautakunta.....	56
7.4.8.	Viranomaislautakunta.....	56
7.4.9.	Rakennusvalvonta.....	56

Liitteet:

Liite 1. Selvitys henkilöstömäärän kehityksestä

Liite 2. Teuvan kuntakonserni

Liite 3. Vesilaitos

Liite 4. Viemärlaitos

Liite 5. Rakentamishjelma 2019–2023

Liite 6. Talouden tasapainottamishjelman tilanne 29.11.2018

Keskeiset nostot Teuvan kunnan talousarviosta vuonna 2019

Toimintamenojen arvioidaan olevan noin 32 miljoonaa euroa. Niiden arvioidaan laskevan 1,67 prosenttia vuoden 2018 talousarviosta.

Toimintatuloarvio on noin 3,9 miljoonaa euroa, jossa on laskua vuoden 2018 talousarvioon nähden 4,37 prosenttia.

Investointimenot ovat noin 2,7 miljoonaa euroa.

Vuoden 2019 tuloksen arvioidaan olevan noin 0,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Teemavuodet

- Kunnanvaltuusto 100 vuotta
- Teuvan kunnankirjasto 170 vuotta
- Teuvan lukio 60 vuotta

Strategian kärkihankkeisiin kohdistuvat toimenpiteet 2019

- Valmistaudutaan ottamaan yritysvaikutusten arviointi käyttöön päätöksenteossa
- Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönotto päätöksenteossa

- Talouden tasapainottamishjelman täytäntöönpano jatkuu täysimääräisenä
- Keskeiset teemat toiminnassa ovat osallisuus ja osallistaminen.
- Ensimmäisen kerran tehdään myös varaus osallistuvaan budjetointiin
- Suurin investointi on päiväkotiratkaisu; peruskorjaus ja laajennusta tai kokonaan uusi päiväkoti
- 95-vuotias Kulttuuritalo Orrela maalataan ja peltikattoa korjataan
- Kunnan markkinointisuunnitelma päivitetään
- Vuonna 2019 toimitetaan talousarvion valmisteluhetkellä käytössä olevan tiedon mukaan kolmet vaalit.
- Kunnassa keskitytään erityisesti harrastusmahdollisuuksien edesauttamiseen, vertaistuen tarvitsijoiden kartoitukseen ja tukipalveluiden oikea-aikaisuuden parantamiseen

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2019 talousarvion laadintaa ovat leimanneet monet haasteet. Viime joulukuussa valtuuston hyväksymän säästöohjelman toteutus on kesken. Osa säästötoimista on toteutunut hyvin, mutta osan kohdalla olemme aikataulusta jäljessä. Kuluvana vuonna kuntien verotulot ovat yllättäen nousukaudesta huolimatta notkahtaneet. Kyseessä lienee kuitenkin ns. verotulotilitysten rytmihäiriö, joka tasoittuu pidemmällä ajanjaksolla. Ensi vuonna puolestaan valtionosuudet pienenevät. Palkkojen nousu aiheuttaa kustannuspaineita. Pitkään valmisteltu sote-uudistus odottaa vielä eduskunnan ratkaisua.

Talousarvioesityksen käyttötalousmenot ovat 1,5 miljoonaa euroa pienemmät kuin tilinpäätöksen 2017 vastaavat menot. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta menot pienevät 0,7 miljoonaa euroa. Rankka karsinta Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän budjettia laadittaessa tosin sisältää omat riskinsä toteutusvaiheessa.

Verorahoitus (verotulot + valtionosuudet) pienenee vuodesta 2017 n. 0,9 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 talousarvio on 0,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Uuden, entistä kompaktimman kuntastrategian jalkautus ja käytännön toteutus ovat keskeisiä asioita vuoden 2019 toiminnassa. Tämä on pyritty ottamaan korostetusti huomioon toimialojen talousarviotavoitteita asetettaessa. Samalla säästöohjelman toteutusta jatketaan vuonna 2019, ja tarvittaessa taloustilanteen kehittymiseen reagoidaan nopeasti uusia säästökohteita etsimällä.

Tärkein investointi on aiemmin palvelustrategiassa hyväksytty päiväkodin toimitilaratkaisu. Tätä kirjoitettaessa on vielä ratkaisematta, tehdäänkö Sipilän päiväkotiin palvelustrategian mukainen peruskorjaus ja laajennus, vai rakennetaanko kokonaan uusi.

Vuonna 2019 kokeillaan osallistavaa budjetointia. Talousarvioon on varattu 10.000 euron suuruisen määräraha, jonka kohdentamiseen kuntalaiset pääsevät vaikuttamaan.

2. STRATEGISET PAINOPISTEET VALTUUSTOKAUDELLA 2018–2021

Strategiset painopisteet

- ❖ Kunnan talouden tasapainottaminen ja keskeisten palveluiden turvaaminen
- ❖ Kunnan vetovoiman ja elinkeinoelämän edistäminen
- ❖ Lasten ja nuorten ennaltaehkäiseviin palveluihin panostaminen

Tavoitteet

Toimintojen ja palveluiden keskittäminen kunnan sisällä

Tavoitteenamme on turvata lakisääteiset ja kuntalaisille kaikista keskeisimmät palvelut. Tämä vaatii määrätietoista talousohjausta palveluiden kulujen saamiseksi kunnan kantokyvyn mukaiseksi. Valtuuston on yhdessä keskusteltava kunnan roolista ja mahdollisista säästökohteista. Käydään avointa keskustelua siitä, mitkä ovat kunnan elinvoimaisuuden kannalta tärkeimmät kuntalaisten palvelut.

Kiinteistösuunnitelman toteuttaminen

Tavoitteenamme on mitoittaa kunnan kiinteistökanta tarvetta vastaavaksi. Käyttökustannuksia vähennetään toimintojen tiivistämisellä. Lisäksi kunnan alueella yksityisessä omistuksessa oleva kiinteistökanta kartoitetaan osana kiinteistöverokertymän tarkastelua.

Kunnan omistusten kriittinen tarkastelu ja karsiminen

Valtuuston on selvitettävä, onko kunnan omistus erilaisissa yhtiöissä enää järkevää tai kunnan kannalta tarpeellista. Luovutaan sellaisesta, mistä ei ole kunnan perustoinnoille hyötyä. Päätetään kunnalle tarpeettomien yhtiöiden ja osakkuuksien myymisestä.

Elinkeinoelämää tukevan päätöksenteko- ja toimintakulttuurin lisääminen

Tavoitteenamme on kunnan elinkeinoelämän tukeminen ja työllisyyden parantaminen rakenteita ja toimintatapoja muuttamalla. Yrittäjämäinen ja kehittävä asenne jalkauteaan joka tasolla.

Perheiden hyvinvoinnin turvaaminen

Tavoitteenamme on perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaaminen lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien palveluiden kautta. Jokaisen päätöksen kohdalla huomioidaan näkökulma perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamisesta.

Strategiakauden kärkihankkeita

- ❖ Yritysvaikutusten arvioinnin ottaminen käyttöön päätöksenteossa (EVA)
- ❖ Seudullinen markkinoinnin lisääminen. Uusien yrittäjien houkuttelu nostaen esille alueen vahvat veturiyritykset: "tuletko tähän porukkaan yrittämään?"
- ❖ Yhteistyön tiivistäminen yritysten kanssa, yhdessä TEAK:n, SAI:n ja SEK:n kanssa

- ❖ Harrastusmahdollisuuksia edesautetaan
- ❖ Vertaistuelle luodaan mahdollisuuksia ja kartoitetaan tarvitsijat
- ❖ Huolehditaan tukipalveluiden oikea-aikaisuudesta
- ❖ Lapsivaikutusten arvioinnin ottaminen käyttöön päätöksenteossa

Strategian tavoitteet, toimenpiteet ja tavoitetasot

Strateginen painopiste	Tavoitteet	Toimenpiteet	Tavoitetaso
<i>Kunnan talouden tasa-painottaminen ja keskeisten palveluiden turvaaminen</i>	<p>Toimintojen ja palveluiden keskittäminen kunnan sisällä</p> <p>Kunnan kiinteistökan- nan mitoittaminen tar- vetta vastaavaksi</p> <p>Keskittyminen omistuk- siin, jotka tukevat kun- nan perustoimintoja</p> <p>Seudullisen yhteistyön tiivistäminen</p>	<p>Eri toimipisteissä tarjotta- via palveluita keskitetään Teakin kiinteistöön</p> <p>Vajaakäytössä olevien kiinteistöjen käyttöastetta nostetaan tai niistä luovu- taan</p> <p>Kartoitetaan omaisuus, josta voidaan luopua</p> <p>Myydään omaisuus, joka ei tue kunnan perustoi- mintoja</p> <p>Toimintojen yhdistäminen seudullisesti</p>	<p>Palveluverkosto supistuu</p> <p>Vajaakäytössä olevien kiinteistöjen määrä vähe- nee</p> <p>Kiinteistöistä aiheutuvat kustannukset laskevat</p> <p>Henkilöstön käyttö tehos- tuu</p> <p>Kunnan omistuksessa oleva omaisuus vähenee</p>
<i>Kunnan vetovoiman ja elinkeinoelämän edistäminen</i>	<p>Positiivisen kuntakuvan luominen</p> <p>Uuden yritystoiminnan syntyminen</p> <p>Uusien työpaikkojen syntyminen</p>	<p>Markkinoinnin lisääminen</p> <p>Yritysvaikutusten arvioin- nin ottaminen käyttöön pääöksenteossa</p> <p>Yhteistyön tiivistäminen yritysten kanssa</p> <p>Teak Oy:n, SAI:n ja SEK:n roolin vahvistami- nen yrityssektorilla</p> <p>Veturiyritysten alihankki- joiden tukeminen</p> <p>Pienyritysten kasvun edistäminen</p>	<p>Markkinointitoimenpiteiden lisääntyminen</p> <p>Työpaikkojen määrä li- sääntyy</p> <p>Yhteisöverojen määrä kasvaa</p> <p>Yhteistyötapaamisten lisääntyminen yrittäjien kanssa</p> <p>Yritysvaikutusten arviointi on otettu käyttöön</p>
<i>Lasten ja nuorten ennaltaehkäiseviin palveluihin panostaminen</i>	<p>Perheiden kokonaisval- taisen hyvinvoinnin turvaaminen lasten ja nuorten ennaltaehkäi- sevien palveluiden kaut- ta</p> <p>Päätöksen kohdalla huomioidaan näkökulma perheiden kokonaisval- taisen hyvinvoinnin turvaamisesta</p>	<p>Harrastusmahdollisuuksia edesautetaan</p> <p>Vertaistuelle luodaan mahdollisuuksia ja kartoit- etaan tarvitsijat</p> <p>Huolehditaan tukipalve- luiden oikea- aikaisuudesta</p> <p>Lapsivaikutusten arvioin- nin ottaminen käyttöön pääöksenteossa</p>	<p>Harrastusmahdollisuudet ovat hyvät</p> <p>Vertaistukitarpeet on kar- toitettu</p> <p>Vertaistukiryhmiä on pe- rustettu</p> <p>Tukipalvelut ovat toimivia</p> <p>Lapsivaikutusten arviointi on otettu käyttöön</p>

Kuntastrategia vuosille 2018–2021 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 12.2.2018 (§ 4).

Vuoden 2019 talousarviovalmistelun yhteydessä korostettiin, että strategia on huomioitava talousarvion suunnittelussa. Myös kuntalaki korostaa kuntastrategian tavoitteiden huomioon ottamista kunnan ja kuntakonsernin talousarvion laadinnassa. *Kuntastrategiasta johdetaan toimielinten ja konsernin tavoitteet, toimintaperiaatteet ja menestystekijät.* Toimialojen esitykset pohjautuvat strategiaan, josta on johdettu vuodelle 2019 tavoitteet ja mittarit. Niitä on työstetty yhdessä mm. esimiesten tavoitetyöpajassa 6.11.2018.

Valtuustokauden pituisella jaksolla tarkasteltuna strategian toimenpiteet on jaettu vuositasolle alla olevassa taulukossa. Toimenpiteet on avattu kappaleessa 7.

Strateginen painopiste	Toimenpiteet 2018	Toimenpiteet 2019	Toimenpiteet 2020	Toimenpiteet 2021
<i>Kunnan talouden tasapainottaminen ja keskeisten palveluiden turvaaminen</i>	Eri toimipisteissä tarjottavia palveluita keskitetään Teakin kiinteistöön			
	Vaakaikäytössä olevien kiinteistöjen käyttöastetta nostetaan tai niistä luovutaan	Vaakaikäytössä olevien kiinteistöjen käyttöastetta nostetaan tai niistä luovutaan	Vaakaikäytössä olevien kiinteistöjen käyttöastetta nostetaan tai niistä luovutaan	Vaakaikäytössä olevien kiinteistöjen käyttöastetta nostetaan tai niistä luovutaan
		Kartoitetaan omaisuus, josta voidaan luopua		
		Myydään omaisuus, joka ei tue kunnan perustoimintoja	Myydään omaisuus, joka ei tue kunnan perustoimintoja	Myydään omaisuus, joka ei tue kunnan perustoimintoja
			Toimintojen yhdistäminen seudullisesti	
<i>Kunnan vetovoiman ja elinkeinoelämän edistäminen</i>		Markkinoinnin lisääminen, (markkinointisuunnitelma)		
		Yritysvaikutusten arvioinnin ottaminen käyttöön päätöksenteossa	Yritysvaikutusten arvioinnin ottaminen käyttöön päätöksenteossa	

	Yhteistyön tiivistäminen yritysten kanssa	Yhteistyön tiivistäminen yritysten kanssa	Yhteistyön tiivistäminen yritysten kanssa	Yhteistyön tiivistäminen yritysten kanssa
		Teak Oy:n, SAI:n ja SEK:n roolin vahvistaminen yrityssektorilla		
			Veturiyritysten alihankkijoiden tukeminen	
				Pienyritysten kasvun edistäminen
<i>Lasten ja nuorten ennaltaehkäiseviin palveluihin panostaminen</i>	Harrastusmahdollisuuksia edesautetaan	Harrastusmahdollisuuksia edesautetaan	Harrastusmahdollisuuksia edesautetaan	Harrastusmahdollisuuksia edesautetaan
		Vertaistuelle luodaan mahdollisuuksia ja kartoitetaan tarvitsijat		
		Huolehditaan tukipalveluiden oikea-aikaisuudesta	Huolehditaan tukipalveluiden oikea-aikaisuudesta	
	Lapsivaikutusten arvioinnin ottaminen käyttöön päätöksenteossa	Lapsivaikutusten arvioinnin ottaminen käyttöön päätöksenteossa		

3. YLEISPERUSTELUT

3.1. Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne ja sitovuustaso

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Sen on toteutettava kuntastrategiaa ja turvattava kunnan edellytykset lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota ja siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarviossa toimialoille osoitetut ulkoiset määrärahat ja ulkoiset tuloarviot ovat valtuustoon nähden siten sitovia, ettei toimialoille osoitettuja määrärahoja saa siirtää käyttötalousosan ja investointiosan välillä eikä toiselle toimialalle ilman valtuuston päätöstä. Määrärahojen sitovuustaso on kaikkien toimialojen osalta nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

Kunnanhallituksen toimielimelle osoittamaa määrärahaa ei saa ilman kunnanhallituksen päätöstä ylittää eikä siirtää toiselle toimielimelle. Tuloslaskelmaosan toimintatuottojen ja toimintakulujen sitovuus on sidoksissa siihen, mitä edellä on sanottu käyttötalousosan menomäärärahojen ja tuloarvioiden sitovuudesta.

Rahoitusosassa toimintapääoman muutoserät ovat informatiivisia. Pitkäaikaisia lainoja voidaan vähentää enemmän ja ottaa vähemmän kuin rahoituslaskelmaosaan on merkitty. Kunnan toiminta-ajatus, päämäärät ja tavoitteet sekä toimialueiden toiminta-ajatuksot ja päämäärät ovat siten kaikkia kuntaorganisaatiossa toimivia (luottamushenkilöt ja palkkahenkilöt) sitovia, että kaikkien tulee pyrkiä niiden saavuttamiseen ja toteuttamiseen.

3.2. Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen talouskasvu jatkuu laaja-alaisena. Vahva kansainvälinen kysyntä, parantunut kustannuskilpailukyky, kotitalouksien tulojen kasvu ja suotuisat rahoitusolot tukevat kasvua ennustevuosina. BKT:n kasvuennusteet vuosille 2018–2020 ovat 2,9 %, 2,2 %, ja 1,7 %. Lähivuosina hidastuva kasvu heijastaa pitkän aikavälin vaimeita kasvunäkymiä. Inflaatio pysyy yhden prosentin tuntumassa vuosina 2018–2019 ja kiihtyy 1 ½ prosenttiin vuonna 2020.

Nopea talouskasvu ja työllisyyden paraneminen kasvattavat kotitalouksien reaalista ostovoimaa ennustejaksolla keskimäärin noin 2 % vuodessa. Ennustejakson loppua kohti ostovoiman kasvuvauhti kuitenkin hidastuu inflaation kiihtymisen vuoksi. Yksityinen kulutus ylittää edelleen kotitalouksien käytettävissä olevat tulot, joten kotitalouksien velkaantuminen jatkuu. Kotitalouksien kulutuksen kasvu hidastuu 2,3 prosentista 1,6 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.

Yksityiset investoinnit ovat vauhdittaneet kasvua alkuvuonna, kun sekä asuntorakentaminen että tuotannolliset investoinnit ovat jatkuneet vilkkaana. Investointien positiivisen kehitys johtuu valoisista kasvunäkymistä sekä yritysten hyvästä kannattavuudesta ja kasvaneista voitoista. Investointien nopein kasvun vaihe on vuonna 2018, jolloin ne kasvavat reilun 4 prosentin vauhtia. Yksityisten investointien kasvu hidastuu ennustejaksolla 2,5 prosenttiin. Investoinnit voivat kasvaa nopeammin, jos suunnitteilla olevia teollisuusinvestointeja toteutetaan laajamittaisesti.

Suomen viennin kasvu kiihtyi 7,8 prosenttiin vuonna 2017. Viime vuosien kotimaiset, tuotannolliset investoinnit kasvattavat vientimahdollisuuksia. Kasvua tukeva rahapolitiikka on ylläpitänyt euroalu-

een investointien lisääntymistä ja vahvistanut näin Suomen vientiä. Kasvuvauhti hidastuu ennustejaksolla viime vuoden pyrähdysten jälkeen, mutta jatkaa edelleen vahvalla noin 4 prosentin kasvulla ulkoisten tekijöiden tukemana. Kansainvälinen korkeasuhdanne ylläpitää Suomen vientimarkkinoiden kasvua ja suosii Suomen investointipainotteista vientirakennetta.

Viime vuonna vaihtotase kääntyi pitkästä ajasta lievästi ylijäämäiseksi ja säilyy noin prosentin ylijäämäisenä suhteessa BKT:hen myös vuosina 2018–2020. Viennistä kertyy enemmän tuloja kuin tuonnista menoja.

Työllisten määrä kasvoi nopeasti vuoden 2017 lopulla, ja työllisyyden kasvu pysyy vahvana vielä kuluvana vuonna. Työllisyysaste nousee noin 72 prosenttiin vuonna 2020. Työikäisen väestön jatkuva väheneminen, työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ja korkea rakenteellinen työttömyys hidastavat työllisyyden kasvua ennustevuosina. Toisaalta tuottavuuden kasvu on kiihtynyt ja kannattelee talouskasvua.

Hintojen nousupaineet ovat varsin vähäisiä ennustevuosina, sillä yksikkötyökustannusten kasvu on hidasta ja kauppapainotettu valuuttakurssi on vahvistunut. Kuluttajahintojen nousua ylläpitävät energian ja elintarvikkeiden kallistuminen sekä palveluhintainflaatio. Ennusteet yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin kehitykselle ovat 0,9 %, 1,0 % ja 1,5 % vuosina 2018–2020.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema koheni selvästi vuonna 2017 maltillisen menokehityksen sekä kasvaneiden verotulojen myötä. Finanssipolitiikka kuitenkin kevenee erityisesti vuonna 2018 samaan aikaan, kun talouskasvu jatkuu vahvana. Suotuisan suhdanteen ansiosta julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen laskee alle 60 prosentin rajan vuonna 2019. Näin ollen vuonna 2019 Suomi alittaa EU:n perussopimuksen mukaiset viitearvot eli 3 prosentin julkisen talouden alijäämän suhteessa BKT:hen sekä 60 prosentin julkisen velan suhteessa BKT:hen.

Lähde: Suomen Pankki

3.3. Kuntatalouden yleinen tila

Valtiovarainministeriö on julkaissut syyskuussa 2018 kuntatalousohjelman vuodelle 2019. Kuntatalousohjelman mukaan kuntatalous vahvistui edelleen vuonna 2017. Tilastokeskuksen kesäkuun alussa julkaisemien ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaan kuntatalous (peruskunnat ja kuntayhtymät) vahvistui selvästi vuonna 2017. Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu toimintakate oli vuonna 2017 noin -27,4 mrd. euroa, ja se vahvistui edellisvuodesta 1,1 prosenttia. Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate oli 3,9 mrd. euroa vuonna 2017, ja se vahvistui noin 540 milj. euroa edellisvuodesta.

Kuntatalouden tilikauden tulos oli noin 1,3 mrd. euroa positiivinen, ja se parani edellisvuodesta noin 200 milj. eurolla. Vuosikate riitti myös edellisvuoden tapaan kattamaan poistot ja arvonalentumiset sekä nettoinvestoinnit. Kuntatalouden vuosikatteen vahvistuminen perustui ennen kaikkea peruskuntien vuosikatteen vahvistumiseen, sillä kuntayhtymien vuosikate heikkeni vuonna 2017 noin 30 milj. euroa. Kuntatalouden vahvistumista selittää ennen kaikkea toimintamenojen maltillinen kasvu sekä verotulojen kasvun nopeutuminen.

Kuntatalouden nettoinvestoinnit olivat vuonna 2017 hieman yli 3,4 mrd. euroa, josta peruskuntien osuus oli noin 2,4 mrd. euroa ja kuntayhtymien osuus noin 1,05 mrd. euroa. Vuoteen 2016 verrattuna investoinnit kasvoivat noin 180 milj. euroa eli 5,6 prosenttia. Investointien kasvua selittää ennen kaikkea sairaanhoitopiirien investointien kasvu. Kuntatalouden lainakanta kasvoi vuoden 2016 noin 18,1 mrd. eurosta noin 18,4 mrd. euroon. Lainakannan kasvu perustui pääosin kuntayhtymien kasvaneeseen lainanottoon. Kuntatalouden yleinen vahvistuminen vuonna 2017 näkyy selvästi myös kuntakonsernien tilinpäätöksissä: kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate vahvistui selvästi ja taseen kertynyt ylijäämä kasvoi edelleen. Vuosikate oli positiivinen kaikilla kuntakonserneilla. Kuntakonsernien suhteellinen velkaantuneisuus oli 78,7 prosenttia ja omavaraisuusaste 43,3 pro-

senttia. Nämä tunnusluvut ovat kuitenkin huomattavasti heikkomat kuin peruskunnilla ja konserni-tasollakin heikkomat kuin vuonna 2016. Kuntien takausvastuut ovat kasvaneet ja ovat jo yli 8 mrd. euroa.

Kuntien vuosikate oli noin 3,27 mrd. euroa. Se riitti kattamaan poistot ja oli lähes miljardi euroa nettoinvestointeja korkeammalla tasolla. Edellisvuoteen verrattuna kuntien vuosikate parani noin 570 milj. euroa. Nykyisen kirjanpitokäytännön aikana, vuodesta 1997 lähtien, kuntien vuosikate ei ole koskaan ollut yhtä vahva. Vuosikate vahvistui selvästi kaikissa kuntakokoryhmissä. Eniten vuosikate parani yli 100 000 asukkaan ryhmässä, ja maakunnittain tarkasteltuna eniten Uu-dellamaalla, Päijät-Hämeessä, Pohjois-Karjalassa ja Keski-Pohjanmaalla. Erot kuntien välillä säi-lyivät kuitenkin suurina, ja osassa kuntia taloudelliset haasteet jatkuivat edelleen. Tilikauden tulos oli vuonna 2017 negatiivinen 51 kunnalla. Vuosikate oli negatiivinen neljässä kunnassa (14 kun-nassa vuonna 2016). Yhteensä 53 kunnassa vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja, kun vastaa-va luku oli 100 kuntaa vuonna 2016 ja 116 kuntaa vuonna 2015. Vuosikate-poistot -mittarilla kun-nista noin 82 prosenttia oli vuonna 2017 taloudeltaan tasapainossa.

Vuoden 2017 ennakkolisten tilinpäätöstietojen perusteella yhteensä 23 kunnalla olisi taseessa ker-tynyttä alijäämää ja näistä 18 kunnalla oli sitä myös vuonna 2015. Näistä kunnista valtaosa on alle 10 000 asukkaan kuntia. Kertynyttä alijäämää on yli 500 euroa/asukas yhteensä viidellä kunnalla, kun vuotta aikaisemmin tällaisia kuntia oli kahdeksan.

Kuntatalous heikkenee toimintamenojen kasvun nopeutuessa

Kuntatalous heikkenee vuonna 2018 hieman edellisvuodesta toimintamenojen kasvun nopeutues-sa ja verotulojen kasvun hidastuessa. Kuntatalouden yhteenlaskettu tilikauden tulos ja rahoitus-asema ovat muodostumassa kuluvana vuonna huomattavasti kevään 2018 kuntatalousohjelmassa esitettyä heikommaksi. Suotuisasta suhdannetilanteesta huolimatta kuntien verotulojen kehitys jää likimain viime vuoden tasolle eli lähes 600 milj. euroa pienemmäksi kuin keväällä arvioitiin. Kunnal-isveron kertymää pienentävät erityisesti tämän vuoden joulukuussa maksettavat poikkeuksellisen suuret ennakonpalautukset.

Henkilöstömenot kääntyvät puolestaan neljän vuoden supistumisen jälkeen maltilliseen kasvuun muun muassa ansiotason nousun seurauksena. Niitä kasvattaa myös tuloksellisuuteen perustuvan kertaerän kustannusvaikutus, joka kohdistuu vuodelle 2018. Vuonna 2019 kuntatalouden tilikauden tuloksen arvioidaan hieman paranevan, ja myös vuosikate vahvistuu hieman kuluvasta vuodesta. Toimintamenoja kasvattavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvun lisäksi kunta-alan palkankorotukset ja kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkauksen päättyminen. Kuntatalouden tulot kasvavat vuonna 2019 menoja nopeammin, kun vuoden 2018 verotulokertymää alentavat tekijät poistuvat. Lisäksi Valmis-järjestelmän käyttöönotto Verohallinnossa lisää kertaluontoisesti verotulokertymää vuonna 2018.

Kuntatalouden nettoinvestoinnit pysyvät lähivuosina korkealla tasolla. Nykyisen rakennuskannan kunnossapito edellyttää edelleen mittavia korjausinvestointeja, ja lisäksi sairaalarakentaminen on vilkasta. Kuntatalouden lainanottotarvetta heijastava toiminnan ja investointien rahavirta pysyy kehitysarviossa negatiivisena vuoteen 2020 saakka. Sen jälkeen maakunta- ja sote-uudistus pienentää kuntatalouden menopaineita, ja kuntatalouden velkaantumisen arvioidaan taittuvan. Hallitus on asettanut rahoitusasemaa koskevat tavoitteet julkiselle taloudelle ja sen alasektoreille kansanta-louden tilinpidon käsittein. Paikallishallinnon nettoluotonantoa koskeva tavoite on korkeintaan 0,5 prosentin alijäämä suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2019. Ennuste nettoluotonannosta on - 0,3 % suhteessa BKT:hen, joten tämä tavoite ollaan saavuttamassa.

Lähde: Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelma vuodelle 2019

3.4. Maakunta- ja sote-uudistus

Maakunta- ja sote-uudistuksen lait ovat talousarvion valmisteluhetkellä eduskunnan käsiteltävinä. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021. Tällöin sosiaali- ja terveystalouden, pelastustoimen ja kasvupalvelujen järjestämisvastuu siirtyisi maakunnille. Valinnanvapaus tulisi voimaan vaiheistettuna.

Eduskunta päättää maakunta- ja sote-uudistuksen etenemisestä syyskaudella 2018. Maakunta- ja sote-uudistuksessa perustetaan uudet maakunnat, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne, palvelut ja rahoitus sekä siirretään maakunnille uusia tehtäviä. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021 alkaen.

Suurin muutos on jako kolmeen hallinnon tasoon. Jatkossa Suomen julkinen hallinto järjestetään kolmella tasolla, jotka ovat valtio, maakunta ja kunta.

Itsehallinnolliset maakunnat muodostetaan nykyisen maakuntajaon pohjalta. Jatkossa 18 maakuntaa järjestävät kaikki alueensa sosiaali- ja terveystaloudet. Maakunnille siirtyy myös muita tehtäviä ELY-keskuksista, TE-toimistoista, aluehallintovirastoista, maakuntien liitoista ja muista kuntayhtymistä sekä kunnista.

Tämä vähentää merkittävästi erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavien ja kuntien yhteisten lakisääteisten organisaatioiden määrää, kun tehtävät siirtyvät lähes 190 eri vastuuviranomaiselta 18 maakunnalle. Uudistuksen myötä palveluja pystytään johtamaan paremmin alueellisesti tasapainoisena kokonaisuutena.

Uudistuksen tavoitteena on tarjota ihmisille nykyistä yhdenvertaisempia palveluja, vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja sekä hillitä kustannusten kasvua. Peruspalveluja vahvistetaan ja digitaalisia palveluja hyödynnetään paremmin.

Valtio vastaa ensisijaisesti tulevien maakuntien rahoituksesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavainen rahoitus yksinkertaistetaan ja ihmisten valinnanvapautta palveluissa lisätään.

Uudistuksen tavoitteena on kuroa umpeen iso osa julkisen talouden kestävyysvajeesta. Hallituksen 10 miljardin euron säästötavoitteesta noin 3 miljardia euroa on tarkoitus saada sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksista vuoteen 2029 mennessä. Kolmen miljardin euron säästötavoitteen saavuttaminen edellyttää, että menot saavat jatkossa kasvaa vain 0,9 prosenttia vuodessa, kun nyt ne kasvavat 2,4 prosenttia vuosittain.

Uusille maakunnille siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi 1.1.2021 lähtien seuraavat tehtävät:

- sosiaali- ja terveydenhuolto
- pelastustoimi
- ympäristöterveydenhuolto
- maatalous ja maaseudun kehittäminen
- alueiden ja niiden elinkeinoelämän kehittäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotouttamisen edistäminen
- alueiden käytön suunnittelu ja ohjaus, maakuntakaavoitus sekä rakennustoiminnan edistäminen
- kala- ja vesitalous, vesihuollon suunnittelu sekä vesi- ja merenhoito
- liikennejärjestelmäsuunnittelu ja alueellinen tienpito
- maakunnallisen identiteetin sekä kulttuurin, osaamisen ja liikunnan edistäminen
- yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan kuuluva alueellinen varautuminen.
- lain perusteella annettavat muut alueelliset tehtävät.

Lähde: alueuudistus.fi

3.5. Valtionosuudet ja verotulot

3.5.1. Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella. Tämä toteutetaan tasaamalla kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämisen kustannuksissa sekä tulopohjissa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

Kuntien valtionosuusjärjestelmä tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Kunnan valtion-osuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta:

1. valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) ja
2. opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen (nk. yksi putki) sisältyvät:

- sosiaali- ja terveydenhuolto
- esi- ja perusopetus
- kirjastot
- yleinen kulttuuritoimi ja
- asukasperustaisesti rahoitettava taiteen perusopetus.

Myös esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausjärjestelmä ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus ovat osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Lisäksi kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät yleinen osa, erityisen harvan asutuksen ym. lisäosat, järjestelmämuutoksen tasaus ja valtionosuudessa huomioon otettavat lisäykset ja vähennykset, mm. veromenetysten kompensatio.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus maksetaan kunnille osana yhdistettyä valtionosuusmaksusta jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä. Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuoloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan kunta päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Suomen valtionosuusjärjestelmässä tulopohjan tasaus toteutetaan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella, joka sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Nimensä mukaisesti tasaus perustuu kunnan laskennalliseen verotuloon, ja se joko lisää tai vähentää kunnalle myönnettyä valtionosuutta.

Tasauksen perusteena olevaan laskennalliseen verotuloon sisältyvät kunnan laskennallinen kunnallisvero ja kunnan osuus yhteisöveron tuotosta. Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta laskettaessa käytetään koko maan keskimääräistä kunnallisveroprosenttia, eikä yksittäisen kunnan veroprosentin muutoksella ole täten vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai maksaman tasausvähennyksen määrään.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus:

- lukiokoulutukseen

- ammattilliseen koulutukseen ja
- ammattikorkeakouluille.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoituksen muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Lähde: Kuntaliitto

Valtion toimenpiteet vuonna 2019 – kustannustenjaon tarkistus alentaa valtionosuutta

Kokonaisuutena valtionapuihin kunnille osoitetaan ensi vuoden talousarvioesityksessä 10,5 mrd. euroa, josta laskennallisten valtionosuudet ovat 9,5 mrd. euroa. Valtionavut vähenevät 3 prosenttia vuodesta 2018.

Valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan yhteensä heikentävän kuntataloutta 254 milj. euroa vuoteen 2018 verrattuna. Tästä suuri osa selittyy negatiivisella kuntien ja valtion välisellä kustannustenjaon tarkistuksella. Valtio kohdistaa vuonna 2019 lisämäärärahaa lastensuojeluun ja lapsiperheiden kotihoitoon 15 milj. euroa ja 1 milj. euroa vanhusten kotihoitoon. Rintamaveteraanien kotona asumista tukeviin palveluihin osoitetaan 40 milj. euroa. Lukiokoulutuksen uudistamiseen, uuden lukiolain toimeenpanoon ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen osoitetaan yli 10 milj. euroa. Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja osallistumisasteen edistämiseen kohdennetaan 10 milj. euroa valtionavustuksia. Avustuksen tavoitteena on pienentää ryhmäkokoja ja palkata lisähenkilöstöä haasteellisilla alueilla toimiviin päiväkoteihin. Kokeilua viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta jatketaan, ja siihen kohdistetaan 5 milj. euroa.

Hallitusohjelman liitteen 6 mukaisten toimenpiteiden, joista merkittävimpiä ovat erikoissairaanhoidon alueellinen keskittäminen, omais- ja perhehoidon kehittäminen ja vanhuspalvelujen laatusuositus, toimeenpano jatkuu vuonna 2019. Näihin liittyen peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään toimenpiteiden arvioituja säästöjä vastaavat vähennykset. Säästöjen toteutuminen riippuu kuntien ja kuntayhtymien ratkaisuksista sekä mahdollisuuksista toteuttaa säästöjä aikaansaavia uudistuksia. Valtionosuuksia alentaa 213 milj. eurolla valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus, joka tehdään vuoden 2016 tilastotietojen perusteella. Indeksikorotuksen jäädytys vähentää 91 milj. eurolla peruspalvelujen valtionosuutta ja 14 milj. eurolla opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kunnille maksettavia valtionosuuksia.

Kevään julkisen talouden suunnitelman mukaisesti kuntatalouden kannustinjärjestelmien valmistelua jatketaan. Vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyy 30 milj. euron siirto peruspalvelujen valtionosuudesta kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään. Ensi vaiheessa avustuksia on tarkoitus myöntää kunnille ja kuntayhtymille etenkin henkilöstö- ja taloushallinnon digitalisointiin.

Käyttötalouden kustannusten kannustinjärjestelmää koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskuntaan syysistuntokaudella 2018. Tätä kannustinjärjestelmää on valmisteltu maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeisen kunnan tehtävä- ja kustannusrakenteeseen, joten se voidaan ottaa käyttöön aikaisintaan vuonna 2022.

Lähde: Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelma vuodelle 2019

3.5.2. Verotulot

Kuntien tuloista verotulojen osuus on keskimäärin puolet, joten verotuksella on merkittävä vaikutus kuntatalouteen. Kunnan verotulot muodostuvat kunnallisverosta, yhteisöveron osuudesta sekä kiinteistöverosta.

Kunnallisvero

Kunnallisveron vahva kertymäkasvu vuonna 2019 aiheutuu monien tekijöiden yhteisvaikutuksena. Pääasiassa kasvu johtuu heikosta vertailuvuodesta 2018. Kuluvaan vuoden tiputus johtuu pääosin luonnollisten henkilöiden poikkeuksellisen suurista ennakonpalautuksista, jotka vähennetään joulukuun 2018 tilitysten yhteydessä. Verovuosien 2017 ja 2018 oikaisut johtavat omalta osalta myös siihen, että kunnallisverot putoavat vuonna 2018. Jäännösverot selittävät osan vuoden 2019 kasvusta, sillä verovuoden 2018 jäännösverot tilittyvät kunnille verotuksen joustavan valmistumisen myötä pääosin kalenterivuoden 2019 aikana. Työntekijöiden työttömyysvakuutusmaksun alentuminen nostaa omalta osaltaan verotuloja vuonna 2019, kuten myös parantunut työllisyystilanne.

Vuosille 2020 ja 2021 on myös ennustettu reipasta kasvua, mutta tähän pitää kuitenkin suhtautua varauksellisesti. Uuden hallitusohjelman verolinjaukset ovat vielä hämärän peitossa ja vähennysten kasvu on tästä johtuen erittäin maltillista.

Yhteisövero

Kaikki yhteisöverot nousivat 1,9 %, mutta kuntaryhmän jako-osuuden johdosta yhteisövero ei muutu verovuodesta 2016. Yhteisöveron kertymäennuste laski vuonna 2018. Syy löytyy pääosin viime vuoden yksittäistapauksesta. Viime vuonna yhteisöverokertymää nosti kertaluontoisesti merkittävä verovuoteen 2016 liittyvä täydennysmaksu joka tuotti kunnille kertaluontoisesti tilityksiä noin 210 miljoonaa euroa. Tämän johdosta yhteisöveron kehitystä ei näytä oikeaa kuvaa tilanteesta.

Ensi vuodelle yhteisöverokertymään odotetaan kasvua, joka pääosin selittyy heikolla vertailuvuodella sekä toimintaylijäämän vahvasta kasvuennusteesta. On syytä huomioida, että yritysten tulokehitys ei täysin seuraa toimintaylijäämän muutoksia. Varsinkin voimakkaiden suhdannevaihteluiden oloissa toimintaylijäämän antama kuva yritysten tuloksista saattaa poiketa huomattavasti todellisuudesta. Ennusteen laadinnassa toimintaylijäämä tarjoaa kuitenkin luontevan lähtökohdan tarkasteltaessa yhteisöverokertymän kehitystä suhteessa koko talouden aktiviteettia kuvaavaan kasvuennusteeseen.

Kiinteistöverot

Vuodelle 2018 hallitus linjasi, että yleisen kiinteistöveroprosentin ja muun kuin vakituisen asuinrakennuksen ylärajoja korotetaan. Lisäksi vuodesta 2018 alkaen tuulivoimapuistoja siirrettiin kiinteistöverotuksessa voimalaitosten kiinteistöveroprosentin piiriin. Tuulivoimalapuistoja, joiden tuulivoimaloiden yhteisteho ylittää 10 megavolttiampeeria ja voimalat on liitetty verkkoon yhteisestä liityntäpisteestä, kohdellaan voimalaitoksina kiinteistöverotuksessa.

Eduskunnan päätösten perusteella vuodelle 2019 kiinteistöveroprosenttivälit ovat:

- Yleinen kiinteistöveroprosentti tulee määrätä välillä 0,93–2,00 %
- Vakituisen asunnon kiinteistöveroprosentti tulee määrätä välillä 0,41–1,00 %
- Muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti tulee määrätä välillä 0,93–2,00 %
- Voimalaitosten kiinteistöveroprosentti voidaan määrätä välillä 0,93–3,10 %
- Yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti voidaan määrätä välillä 0,00–2,00 %
- Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti voidaan määrätä välillä 2,00–6,00 %

Lähteet: Kuntaliitto ja Verohallinto

3.5.3. Veronluonteiset tulot yhteensä

Talousarvion valmisteluhetkellä marraskuussa 2018 kuluva vuoden valtionosuudet asettuvat talousarvion mukaisesti noin 18 miljoonaan euroon. Verotulot ovat kehittyneet talousarviotasoa selkeästi heikommin, sillä Kuntaliiton tuoreimman ennusteen (9.11.2018) mukaan kertymä tulee olemaan noin 15 769 000 euroa. Talousarviossa verotuloarvio on 16 502 000 euroa.

- Kunnanvaltuusto määräsi kokouksessaan 12.11.2018 (§ 49) yksimielisesti vuoden 2019
- yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi 1,05
  - muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentiksi 1,30
  - vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentiksi 0,60
  - voimalaitosten kiinteistöveroprosentiksi 3,10
  - tuloveroprosentiksi 22,50.

	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TA 2019
Kunnallisveroprosentti	22	22	22,5	22,5
Kiinteistöveroprosentit				
yleinen	0,95	1	1,05	1,05
muut asuinrakennukset	0,95	1	1,3	1,3
vakituinen asunto	0,5	0,55	0,6	0,6
Verotulot				
kiinteistöverot	991 258	1 017 764	1 126 000	1 136 000
yhteisövero	717 986	842 499	849 000	952 000
kunnallisvero	14 603 033	14 972 525	14 527 000	14 816 000
Verot yhteensä	16 312 277	16 832 788	16 502 000	16 904 000
Valtionosuudet				
yleinen valtionosuus	18 256 097	18 664 365	18 057 000	17 733 658
YHTEENSÄ	34 568 374	35 497 153	34 559 000	34 637 658

4. TEUVAN KUNNAN TALOUS

4.1. Yleistä

Tilinpäätös 2017

Kunnan talous oli yhtäjaksoisesti alijäämäinen vuodet 2010–2016. Vuoden 2017 tilinpäätös kertoo, että tulos oli 0,74 miljoonaa euroa, mikä on 2,7 miljoonaa euroa parempi kuin edellisenä vuonna 2016. Vuosikate oli 2,14 miljoonaa euroa. Taseeseen kertynyt alijäämä laski 5,03 miljoonaan euroon.

Kunnan tulospaannus oli merkittävä, vaikka tilinpäätöksessä todetaankin, että vuosien 2016 ja 2017 tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Vuoden 2016 tulokseen vaikutti kertaluonteisesti kiinteistöihin tehdyt 0,99 miljoonan euron alaskirjaukset ja M-Partners Oy:n kanssa toteutettu hallihanke, josta kunta kirjasi tilinpäätökseen 580 000 euron voiton. Vuoden 2017 tulosta paransi kiinteistöistä saadut 0,23 miljoonan euron myyntivoitot. Ilman näitä kertaluonteisia eriä tulos olisi parantunut noin 2 miljoonalla eurolla. Tilinpäätöksessä 2017 sosiaali- ja terveysmenot laskivat 3,7 prosenttia 21,99 miljoonaan euroon. Muut toimintamenot pysyivät samalla tasolla ollen 15,88 miljoonaa euroa. Verotuloja kertyi vuonna 2017 yhteensä 16,83 miljoonaa euroa, mikä oli 0,5 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna 2016. Valtionosuuksia maksettiin 18,66 miljoonaa euroa. Edelliseen vuoteen 2016 verrattuna nousua oli noin 0,4 miljoonaa euroa. Velan määrä laski 1,2 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisten lainojen määrä laski 23,2 miljoonaan euroon. Lyhytaikaisen rahoituksen määrä kuntatodistusten muodossa oli vuoden vaihteessa 2,3 miljoonaa euroa.

Kuntakonserni

Teuvan kuntakonserniin kuuluu seitsemän tytäryhteisöä. Näistä merkittävimmät ovat Teuvan Kaukolämpö Oy, Teak Oy ja Teuvan Vuokratalot Oy. Niiden tilannetta ja näkymiä avataan laajemmin talousarvion 5. luvussa.

Seudullinen yhteistyö

Seudullisista toimijoista merkittävimmät ovat Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä, Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä ja Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy. Maakunta- ja soteuudistus on talousarvion valmisteluhetkellä vielä kesken. Sen keskeneräisyys ja toimintaympäristön murrosvaihe herättää kysymyksiä peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän tulevaisuuden näkymistä. Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymässä valmistellaan yhtiöittämisselvitystä. Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy valmistelee fuusioitumista Järvinet Oy:n kanssa vuoden 2019 aikana. Seudullinen yhteistyö on esitelty talousarvion 6. luvussa.

4.2. Talouden tasapainottamisohjelma ja sen täytäntöönpano

Valtiovarainministeriö asetti 22.8.2017 kuntalain 118 §:n mukaisen Teuvan kuntaa koskevan arviointiryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä laissa tarkoitettu selvitys kunnan mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut. Kunnanvaltuusto hyväksyi (18.12.2017/ 55 §) kunnan talouden tasapainottamisohjelman, joka kokonaisuudessaan leikkaa menoja noin 1,1 miljoonaa euroa ja korottaa veroja 0,4 miljoonaa euroa. Tasapainottamisohjelman toimenpiteet sisältävät sekä lyhytaikaisia että pitkävaikutteisia toimenpiteitä. Arviointiryhmä pitää antamassaan ehdotuksessa (8.2.2018, VM74:00/2017) keskeisenä, että kunta toteuttaa johdonmukaisesti tasapainottamisohjelman siinä muodossa kuin se on valtuustossa hyväksytty ja jatkaa sen kehittämistä huomioiden muuttuvat olosuhteet. Ehdotuksessa todetaan, että valtiovarainministeriö tulee seuraamaan ohjelman toteutumista ja talouden kehitystä. Teuvan kunta veloitettiin toimittamaan valtionvarainministeriöön syyskuun 2018 loppuun mennessä kyseisen vuoden konsernitason sekä peruskunnan tilinpäätösennuste. Lisäksi toimitettiin kirjallinen seloste toteutetuista ja valmistelussa olevista talouden tasapainottamistoimenpiteistä. Talousarvion valmisteluhetkellä marraskuussa 2018 valtiovarainministeriöstä ei ole kommentoitu raportointia. Täytäntöönpano on talousarvion liitteessä 6.

4.3. Henkilöstömenot

Kunnan henkilöstömenot olivat vuonna 2012 vielä noin 11 milj. euroa eli 60 prosenttia kunnan omista toimintamenoista. Toteutetut talouden sopeuttamisohjelmat ovat sisältäneet henkilöstöön kohdistuvia säästötoimenpiteitä, joiden vaikutus on näkynyt henkilöstömenojen vuosittaisena vähenemisenä. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä henkilöstömenot olivat 9,2 milj. euroa.

Vakinaisen henkilöstön määrä on vähentynyt viime vuosien aikana tasaisesti. Marraskuussa 2018 henkilöstöä oli 159 henkilöä. Vuoden 2017 henkilöstöraportin eläkepoistumaennusteen mukaan vuosien 2019 – 2021 aikana eläkeiän saavuttaa 28 työntekijää. Kaikkia vapautuvia paikkoja ei tulla täyttämään.

4.4. Tilastoja

TEUVAN VÄESTÖN IKÄJAKAUMA v. 2000 - 2017						
Vuosi	0-6 vuotiaat	7-14 vuotiaat	15-24 vuotiaat	25-64 vuotiaat	Yli 65 vuotiaat	Väkiluku yht. 31.12.
2000	436	696	756	3272	1460	6620
2001	431	673	722	3224	1458	6508
2002	416	642	715	3160	1470	6403
2003	413	614	722	3125	1466	6340
2004	407	591	720	3083	1506	6307
2005	390	568	723	3040	1499	6220
2006	387	539	700	3007	1525	6158
2007	385	522	723	2994	1534	6158
2008	385	516	700	2959	1517	6077
2009	363	520	642	2936	1501	5962
2010	375	517	609	2884	1538	5923
2011	368	517	599	2785	1578	5847
2012	369	502	565	2748	1583	5767
2013	379	483	540	2646	1608	5656
2014	380	458	505	2567	1633	5543
2015	355	467	482	2507	1671	5482
2016	348	453	470	2437	1655	5363
2017	324	446	475	2372	1652	5269

TEUVAN VÄKILUVUN KEHITYS, tammikuu-syyskuu 2018
(Lähde: Tilastokeskus)

	Yhteen- sä	Muutos vuoden- vaihteesta (henk.)
Vuodenvaihde 2015/2016	5482	
Vuodenvaihde 2016/2017	5363	
Vuodenvaihde 2017/2018	5269	
Tammikuu 2018	5273	+ 4
Helmikuu ”	5270	+ 1
Maaliskuu ”	5269	0
Huhtikuu ”	5260	- 9
Toukokuu ”	5259	- 10
Kesäkuu ”	5252	- 17
Heinäkuu ”	5240	- 29
Elokuu ”	5189	- 80
Syyskuu ”	5180	- 89

TYÖLLISYYSKATSAUS tammikuu 2017 – lokakuu 2018
(Lähde: ELY-keskus)

Kuukausi	Työttömät työnhakijat (ml. lomaut.)	Mie- hiä	Nai- sia	Alle 25- v. työt- tömät	Yli 50- v. työt- tömät	Pitkä- aikais- työttö- mät	Avoi- mia työ- paikko- ja	Työttö- myys- aste
Tammikuu 2017	239	144	95	29	122	47	23	10,4
Helmikuu ”	230	136	94	26	120	47	110	10,3
Maaliskuu ”	222	135	87	24	124	51	113	9,9
Huhtikuu ”	200	114	86	21	111	40	79	8,9
Toukokuu ”	170	84	86	23	87	41	14	7,6
Kesäkuu ”	181	83	98	30	85	45	12	8,1
Heinäkuu ”	193	94	99	33	88	46	8	8,6
Elokuu ”	171	88	83	31	82	42	16	7,6
Syyskuu ”	153	73	80	22	73	40	6	6,8
Lokakuu ”	165	83	82	22	85	40	7	7,4
Marraskuu ”	169	99	70	20	87	39	10	7,6
Joulukuu ”	221	135	86	29	104	39	10	9,9
Tammikuu 2018	193	111	82	22	95	34	10	8,6
Helmikuu ”	178	102	76	17	92	30	20	8,2
Maaliskuu ”	168	105	63	13	91	27	52	7,8
Huhtikuu ”	149	93	56	9	78	26	19	6,9
Toukokuu ”	113	65	48	12	54	19	14	5,2
Kesäkuu ”	128	71	57	19	58	20	13	5,9
Heinäkuu ”	138	77	61	13	63	19	9	6,4
Elokuu ”	126	67	59	14	62	17	9	5,8
Syyskuu ”	126	71	55	18	57	20	11	5,8
Lokakuu ”	131	74	57	22	57	18	17	6,0

Väestönmuutosten tiedot 2017 ja ennakkotiedot 2018 (tammi-syyskuu)
(Lähde: Tilastokeskus)

	Elä- vä- nä syn- ty- nee t	Kuol- leet	Luon- nollinen väest. lisäys	Kunti- en väli- nen tulo- muut- to	Kuntien välinen lähtö- muutto	Kuntien välinen netto- muutto	Maa- han- muut- to	Maas- ta- muut- to	Netto- maa- han- muut- to	Ko- ko- nais- muut- tos	Väki- luku kk:n lopussa
Väkiluku 1.1.2017											5363
Tammikuu 2017	3	11	- 8	7	14	- 7	1	0	1	- 14	5349
Helmikuu "	3	8	- 5	13	12	1	0	1	- 1	- 5	5344
Maaliskuu "	2	8	- 6	12	12	0	0	0	0	- 6	5338
Huhtikuu "	0	11	- 11	8	8	0	0	0	0	- 11	5327
Toukokuu "	4	7	- 3	10	10	0	0	0	0	- 3	5324
Kesäkuu "	4	4	0	21	20	1	0	0	0	1	5325
Heinäkuu "	3	7	- 4	28	27	1	0	1	- 1	- 4	5321
Elokuu "	2	10	- 8	18	29	- 11	0	0	0	19	5302
Syyskuu "	3	6	- 3	15	19	- 4	0	0	0	- 7	5295
Lokakuu "	3	9	- 6	8	18	- 10	0	2	- 2	18	5277
Marraskuu "	4	9	- 5	16	17	- 1	2	0	2	4	5273
Joulukuu "	2	8	- 6	14	10	4	0	1	- 1	4	5269
Yhteensä	33	98	- 65	170	196	- 26	3	5	- 2	- 94	
Väkiluku 1.1.2018											5269
Tammikuu 2018	3	9	- 6	18	8	10	0	0	0	4	5273
Helmikuu "	2	6	- 4	14	13	1	0	0	0	- 3	5270
Maaliskuu "	4	10	- 6	10	5	5	2	2	0	- 1	5269
Huhtikuu "	0	4	- 4	9	14	- 5	0	0	0	- 9	5260
Toukokuu "	3	3	0	20	21	- 1	0	0	0	- 1	5259
Kesäkuu "	2	13	- 11	17	13	4	0	0	0	- 7	5252
Heinäkuu "	4	5	- 1	8	18	- 10	0	1	- 1	12	5240
Elokuu "	6	6	0	16	67	- 51	0	0	0	51	5189
Syyskuu "	3	4	- 1	17	25	- 8	0	0	0	- 9	5180
Yhteensä	27	60	- 33	129	184	- 55	2	3	- 1	- 89	

4.5. Käyttötalous

Vuoden 2019 talousarviossa toimintamenojen arvioidaan laskevan 1,67 prosenttia vuoden 2018 talousarviosta. Taustalla on Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän talousarvioraamin laskeminen 21 120 miljoonaan euroon sekä kunnan omassa toiminnassa toteutettavat säästötoimenpiteet. Toimintatulojen arvioidaan laskevan vuoden 2018 talousarvioon nähden 4,37 prosenttia.

	TP 2017	TA 2018 +MUUTOS*	TA 2019	TA 18-19
Ylin päätöksenteko ja valvonta				
toimintatulot	0	18 000	18 000	-
toimintamäärärahat	-114 221	-113 400	-110 000	-3,00 %
toimintakate	-114 221	-95 400	-92 000	-3,56 %
Hallinto				
toimintatulot	499 379	530 312	493 601	-6,92 %
toimintamäärärahat				
Hallinto- ja elinkeinotoimi muu	-1 965 077	-1 986 345	-1 936 421	-2,51 %
Suupohjan seutupalvelukeskus	-280 757	-261 000	-279 000	6,90 %
Suupohjan elinkeinotoimen KY	-120 396	-185 000	-185 000	0,00 %
Suupohjan peruspalvelu LLKY	-21 799 876	-21 300 000	-21 120 000	-0,85 %
Eläkevastuut (LLKY:hyn siirtyneet henkilöt)	-371 397	-399 500	-404 100	1,15 %
Yhteistoimintalautakunta	-25 386	-19 000	-20 000	5,26 %
Yhteensä	-24 562 889	-24 150 845	-23 944 521	-0,85 %
toimintakate	-24 063 510	-23 620 533	-23 450 920	-0,72 %
Hyvinvointipalvelut				
toimintatulot	667 364	630 800	630 000	-0,13 %
toimintamäärärahat	-7 806 860	-7 651 400	-7 512 700	-1,81 %
toimintakate	-7 139 496	-7 020 600	-6 882 700	-1,96 %
Yhdyskuntarakenne				
toimintatulot	3 373 564	2 950 264	2 807 190	-4,85 %
toimintamäärärahat	-5 322 196	-4 990 067	-4 721 551	-5,38 %
toimintakate	-1 948 632	-2 039 803	-1 914 361	-6,15 %
Yhteensä				
toimintatulot	4 540 307	4 129 376	3 948 791	-4,37 %
toimintamäärärahat	-37 806 166	-36 905 712	-36 288 772	-1,67 %
nettomenot	-33 265 859	-32 776 336	-32 339 981	-1,33 %

* Lisämääräraha 44 000 euroa Teuvan Vuokratalot Oy:n purkuakordi (Kvalt 23.4.2018 § 16)

4.6. Investointisuunnitelma

Tilahallinnon suurimpana investointina vuodelle 2019 on Sipilän päiväkodin peruskorjaus tai uuden päiväkodin rakentaminen. Hankkeesta on tehty hankesuunnitelma, josta ilmenevät esiselvitystyöt ja perustelut.

Vesihuoltolaitoksen tärkein investointi on sadevesiviemäroinnin toteuttaminen Orrentien varteen ja Orrentien itäpuoliselle alueelle. Tavoitteena on saada vuotovesien määrä vähentymään ja ohjata hulevedet hallitusti pois asuntoalueelta.

Vedenhankinnan omavaraisuuden lisäämiseksi varaudutaan tutkimalla mahdollisuutta Pappilankankaan vedenottamon uudelleen käyttöönottoon.

Säntinkadun ja Koulukujan perusparantamisella ja päällystämällä saadaan hankalat lyhyet sora-pinta-aset osuudet helppohoitaisimmiksi.

Vähäisiä päällystystöitä tehdään lähinnä liikenneturvallisuuskyselyssä saadun palautteen pohjalta eli painopiste on edelleen kevyenliikenteenväylillä.

Kulttuuritalo Orrela täyttää 95 vuotta vuonna 2019. Rakentamishjelmassa varaudutaan Orrelan maalaukseen ja kattoremonttiin huonokuntoisen pellityksen osalta.

Suupohjan koulutuskuntayhtymän investointiosan painopisteenä on vuosina 2018 ja 2019 rakennussaneeraus, joka on aloitettu vuonna 2016 Oppitien A-rakennuksen ulkoiseinä saneerauksena. Saneeraustyö koostuu sekä oppimisympäristöjärjestelyinä että talotekniikan saneeraus- ja uudistustyönä. Rakennusinvestoinnin tavoitteena on jatkossa saada oppimisympäristöt ns. kahden kampanin malliin. Näin saataisiin kiinteistöt ja niiden oppimisympäristöt mahdollisimman taloudelliseen ja tehokkaaseen käyttöön. Teuvan kunnan maksuosuus investointeihin on 35 000 euroa vuonna 2019.

Rakentamishjelma	2019	2020	2021
Asuinrakennukset	54 000	25 000	25 000
Sosiaali- ja terveystalvet	22 000	0	0
Hyvinvointipalvelujen rakennukset	1 457 000	30000	0
Liikennealueet	159 000	966 000	312 000
Urheilu- ja liikunta-alueet	0	48000	0
Puistot, istutukset ja leikkipaikat	15 000	25 000	10 000
Vesi- ja viemärilaitos	300 000	458 000	692 000
Muut (irtaimisto, maksuosuudet)	102000	0	0
Yhteensä	2 109 000	1 552 000	1 039 000

Tarkka rakentamishjelma on talousarvion liitteessä 5.

Suomen Yrittäjäopiston ja Teak Oy:n koulutustoimintojen yhdistyttyä 1.1.2019 alkaen Teak Oy:ä kehitetään kehitysyhtiönä, joka omistaa myös kiinteistöjä. Omistajaohjauksen kannalta on tarkoituksenmukaista siirtää Suomen Yrittäjäopiston kannatus Oy:n osakkeiden omistus Teak Oy:ltä Teuvan kunnalle. Talousarviossa on tähän tarkoitukseen varattu 560.000 euron määräraha. Tämä huomioiden *investointimenot talousarviossa 2019 ovat yhteensä 2 669 000 euroa.*

4.7. Tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin eli käyttömenoihin, rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin poistoihin. Tuloslaskelmassa summataan talousarvion käyttötalousoosan toimintatulot ja -menot.

Vuoden 2019 talousarviossa toimintamenojen arvioidaan laskevan 1,67 prosenttia vuoden 2018 talousarviosta. Toimintatulojen arvioidaan laskevan vuoden 2018 talousarvioon nähden 4,37 prosenttia. Toimintakate paranee 1,33 prosenttia.

Vuosikate ilmoittaa paljonko talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Jotta terveen talouden kriteerit toteutuisivat, tulisi vuosikatteen pitkällä aikavälillä olla samaa suuruusluokkaa kuin nettoinvestoinnit. Vuosikatteen riittävyyttä voi-

daan verrata investointien lisäksi myös käyttöomaisuuden poistoihin. Vuosikatteen tulisi riittää kattamaan omaisuuden kulumista mittaavat poistot.

Vuoden 2019 tuloslaskelmasta ilmenee, että rahoituserien jälkeen saatava vuosikate on noin 1,98 miljoonaa euroa. Suunnitelman mukaiset poistot ovat 1,40 miljoonaa euroa. Ne on laskettu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamien ohjeiden sekä kunnanvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaan.

Tuloslaskelman viimeinen rivi osoittaa tilikauden yli-/alijäämän, jonka vuonna 2019 arvioidaan olevan noin 0,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Suunnitelmakauden vuosina 2020 - 2024 poistot pysyvät 1,5 miljoonassa eurossa. Näin ollen vuosikatteen ja poistojen suhde saadaan paranemaan vain parantuvan vuosikatteen kautta. Tämä puolestaan edellyttää menotaloudessa supistuvaa suuntaa. Verotulojen ja valtionosuuksien kehityksen arviointi tuleville vuosille on aiempaa vaikeampaa, mikä lisää epävarmuutta kuntataloudessa koko maan osalta.

Kuntalain mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laadintavuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena.

Vuoden 2017 tilinpäätöksessä taseeseen kertynyttä alijäämää on 5,03 milj. euroa. Valtiovarainministeriön toimitetun talouden tasapainottamisohjelman raportissa tehtiin tilinpäätösennuste vuodelle 2018. Talousarviosta poiketen ennusteessa arvioidaan alijäämän kasvavan vuonna 2018, mutta hyvin maltillisesti. Suurimpana yksittäisenä syynä on vuoden 2018 kunnallisveron kertymäennuste, joka koko maassa laski merkittävästi suhteessa talousarvion valmisteluaikojen ennusteeseen. Lisäksi merkittävä epävarmuus liittyy sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannuksiin.

Kunnassa on laadittu talouden tasapainottamisohjelmaa, jonka tavoitteena on kääntää tuloskehitys nousevalle uralle. Jos ohjelma toteutuu asetettujen tavoitteiden mukaisesti, kunnan tulos kääntyy ylijäämäiseksi vuonna 2019. Tämä edellyttää kuitenkin myös sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten laskua sekä verotulojen myönteistä kehitystä. Taloussuunnitelman mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä katetaan kokonaisuudessaan suunnitelmakaudella.

Kuntakohtainen raami	TA2018 +MUUTOS*	TA2019	TS2020	TS2021	TS2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot	4 129 376	3 948 791	3 955 015	3 959 765	3 964 563	3 978 409	3 960 000
Toimintakulut	-36 905 712	-36 288 772	-36 164 419	-36 116 419	-36 016 419	-36 001 419	-35 986 419
Toimintakate	-32 776 336	-32 339 981	-32 209 404	-32 156 654	-32 051 856	-32 023 010	-32 026 419
Verotulot	16 502 000	16 904 000	17 111 000	17 543 000	17 450 000	17 450 000	17 450 000
Valtionosuudet	18 057 000	17 733 658	18 419 946	18 604 145	18 790 187	18 978 088	18 978 088
Käyttökate	1 782 664	2 297 677	3 321 542	3 990 491	4 188 331	4 405 078	4 401 669
Rahoitustuotot ja -kulut	-283 500	-320 000	-330 000	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000
Vuosikate	1 499 164	1 977 677	2 991 542	3 640 491	3 838 331	4 055 078	4 051 669
Poistot ja arvonalennukset	-1 445 000	-1 400 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
Tilikauden tulos	54 164	577 677	1 491 542	2 140 491	2 338 331	2 555 078	2 551 669

* Lisämääräraha 44 000 euroa Teuvan Vuokratalot Oy:n purkuakordi (Kvalt 23.4.2018 § 16)

4.8. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitus- aseman muuttamiseen.

Investoinnit lisääntyvät edelliseen vuoteen verrattuna, mutta vuosikate paranee. Pitkäaikaista lainaa otetaan päiväkotiratkaisun rahoittamiseen. Suunnitelmavuosina lainojen hoitokustannukset ovat merkittävät.

	TP 2016	TP 2017	TA 2018 +MUUTOS*	TA 2019
Tulorahoitus				
Vuosikate	482 707	2 142 083	1 499 164	1 977 677
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjaukset	-582 085	-217 601		
Investoinnit				
Käyttöomaisuus investoinnit	-3 969 482	-1 370 461	-1 098 000	-2 669 000
Rahoitusosuudet inv. menoihin	14 000	6 048		
Käyttöomaisuuden myyntitulot	4 786 010	353 302		
Käyttöomaisuuden korjaukset				
Varsinainen toiminta ja investoinnit (netto)	731 150	913 371	401 164	-691 323
Rahoitustoiminta				
Antolainauksen muutokset	-1 151 000	-153 000	105 000	112 333
Antolainasaamisten lisäykset	-1 200 000	-500 000	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	49 000	347 000	105 000	112 333
Lainakannan muutokset	5 302 347	-1 186 215	0	-600 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000 000	0	1 900 000	1 400 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 897 653	-1 486 215	-1 900 000	-2 000 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 200 000	300 000		
Muut maksuvalmiuden muutokset	-4 343 888	315 565,3		
Rahoitustoiminnan kassavirta	-192 541	-1 023 650	105 000	-487 667
Vaikutus maksuvalmiuteen	538 608	-110 279	506 164	-1 178 990

* Lisämääräraha 44 000 euroa Teuvan Vuokratalot Oy:n purkuakordi (Kvalt 23.4.2018 § 16)

TALOUSARVIOLAINAT JA KUNTATODISTUKSET 2017 - 2024			
	Euroa	Yht. euroa	euroa/as
TP 2017		25 483 505	4 744
Ennuste 2018	-2 136 215	23 347 290	4 533
	1 400 000		
TA 2019	-2 000 000	22 747 290	4 460
	2 100 000		
TS 2020	-2 100 000	22 747 290	4 504
	500 000		
TS 2021	-2 100 000	21 147 290	4 229
	0		
TS 2022	-2 100 000	19 047 290	3 848
	0		
TS 2023	-2 100 000	16 947 290	3 459
	0		
TS 2024	-2 100 000	14 847 290	3 061

5. KUNTAKONSERNI

Teuvan kuntakonsernin rakenne ilmenee liitteenä olevasta konsernikaaviosta. Teuvan kuntakonserniin kuuluu seitsemän tytäryhteisöä sekä seitsemän kuntayhtymää/liikelaitoskuntayhtymää ja kuusi osakkuusyhteisöä. Tytäryhteisöistä merkittävimmät ovat Teuvan Kaukolämpö Oy, Teak Oy ja Teuvan Vuokratalot Oy, jotka Teuvan kunta omistaa kokonaan.

5.1. Teuvan Vuokratalot Oy

Teuvan Vuokratalot Oy:n omistuksessa on 126 asuinhuoneistoa, joista vuokrauksen piiriin kuuluu 114 asuntoa. Kohde Teuvan Sato odottaa edelleen Valtiokonttorin purkuakordia. Vuoden 2019 toiminnan tavoite on saada vuokrausprosentti pysymään nyt saavutetussa noin 84 %:ssa. Tällöin talouden hoitamiseen jää vuokratuloista riittävä kate, millä pystytään selviämään laina- ja korkovelvoitteista.

Vuokrataloyhtiön pitkän tähtäimen tavoitteena on tarjota teuvalaisille kilpailukykyisiä ja viihtyisiä asumispalveluja maaseutumaisessa asuinympäristössä. Asumistason parantamiseen ja viihtyvyyden lisäämiseen liittyviä korjaus- ja kunnossapitotoimenpiteitä tehdään vuosittain talousarvion määrärahojen sallimissa rajoissa. Erityisesti vuoden 2019 aikana keskitytään markkinointiin ja huoneistoremonttien laatutason nostamiseen, sekä kuvataan kunnan kotisivuille markkinointikuvia.

Teuvan Vuokratalot Oy:n talouden vakautusohjelman toimenpiteenä toteutetaan yhtiön lainojen uudelleenjärjestely Valtiokonttorin kanssa. Toimenpiteellä saadaan lainojen korkokuluja pudotettua vuositasolla noin 45 000 euroa.

Korjauksien myötä valmistuneiden asuntojen vuokraa korotetaan selvän tasonnoston vuoksi.

5.2. Teak Oy

Teak Oy on Teuvan kunnan sataprosenttisesti omistama tytäryhtiö. Yhtiön toiminnan luonne muuttuu 1.1.2019 koulutustoiminnan siirtyessä osaksi Suomen Yrittäjäopiston toimintaa. Jatkossa Teak Oy omistaa, hallinnoi, ylläpitää ja vuokraa toimitiloja sekä vahvistaa Teuvan elinvoimaa. Toiminnan muutosta valmistelee kunnanhallituksen nimeämä työryhmä.

Suupohjassa on alkamassa selvitys elinkeinotoimen uudelleenorganisoinnista. Seutufoorumien toimeksiannon mukaisesti kuntajohtajat selvittävät elinkeinotoimen yhtiöittämistä. Tässä yhteydessä myös linjataan, miltä osin jatkossa elinvoimatehtävät hoidetaan seudullisesti, ja mikä on puolestaan kuntien rooli. Näitä kahta selvitystä kannattaa tehdä rinnakkain. Näin meillä on valmiudet siirtää tarvittaessa osa elinvoimatehtävistä Teak Oy:n toiminnaksi.

Teak Oy:n nimi muutetaan vuonna 2019 vastaamaan uutta toiminta-ajatusta. Teak-nimi siirtyy Suomen Yrittäjäopiston aputoiminimeksi käytettäväksi koulutustoiminnassa. Tässä talousarviossa on määräraha Suomen Yrittäjäopiston kannatus Oy:n osakkeiden ostamiseksi Teak Oy:ltä Teuvan kunnalle.

5.2.1. Suomen Yrittäjäopiston kannatus Oy

TEAK on valtakunnallisesti toimiva ammatillinen aikuiskoulutuskeskus. TEAK kouluttaa ammattilaisia mm. teknologia-aloille (CAD, CAM, CNC, Robotiikka ja automaatio), puualalle (teollinen puurakentaminen, rakennuspuusepänteollisuus, sahaus, höyläys, liimapuuteollisuus, huonekalu- ja sisustuslalle (verhoilu, pintakäsittely, sisustus), tarjoaa monialaiseen koulutusosaamiseen perustuvia työllisyydenhoidon palveluita kuten työssäoppimispainotteinen koulutus ja erilaisia valmentavia koulutuksia. TEAK tarjoaa myös monialaisia henkilöstökoulutuksia ja rekrytointipalveluja yrityksille valtakunnallisesti. Toiminnasta suurin osa tapahtuu eri puolilla Suomea solmittujen koulutussopi-

musten mukaisesti. Teuvan toimipisteen kautta toteutetaan lähinnä verhoilu- ja puualan koulutus ja valtakunnallisesti tehtävät verkkokoulutukset.

TEAKin koulutustoiminta yhdistetään Suomen Yrittäjäopiston kanssa vuodesta 2019 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt TEAKin ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan ja siihen liittyvän valtionosuusrahoituksen siirron Suomen Yrittäjäopistolle. Yhdistymisen tuloksena Yrittäjäopiston koulutustarjonta laajenee uudistuvilla työelämäpalveluilla, yrityslähtöisillä teknologiaa ja kädentaitoa vaativilla ammattiosaamisen koulutuksilla. Yrittäjäopiston ja TEAKin yhteiset vahvuudet ja strategia perustuvat aikuiskoulutukseen ja valtakunnalliseen koulutustoimintaan. Valtakunnallinen toiminta edellyttää joustavuutta ja nopeutta toimia ja toteuttaa koulutustoimintaa siellä missä yritykset sijaitsevat.

TEAKin Teuvan toimipaikasta tulee Yrittäjäopiston toimipiste. Yrittäjäopistolla on kiinteitä toimipaikkoja Kauhavalla, Seinäjoella ja Hämeenlinnassa. Vuosittain Yrittäjäopisto järjestää koulutusta Suomessa n. 50 eri paikkakunnalla. Teuvalla toteutettavassa koulutustoiminnassa keskitytään oppilaitosmuotoiseen tutkintokoulutukseen. Tällä hetkellä Teuvalla on käynnissä koulutusta artesaani-tutkintoon tähtäävässä tilauspuusepän, sisustaja/remontoijan, verhoilijan ja sisustustekstiilien valmistajan koulutuksissa. Tämän lisäksi Teuvan toimipisteen kautta toteutetaan teknologiakoulutuksiin liittyen verkkokoulutusta (CAD, CAM, CNC, Robotiikka/Automaatio), sekä koko Yrittäjäopiston toimintaan liittyen osa oppilaitoksen taloushallinnosta ja oppilashallinnon tehtävistä.

2019 alusta alkaen koulutuksen järjestämisluvat ja valtionosuusrahoitus siirtyvät Yrittäjäopistolle. Viralliset päätökset koulutustoiminnan yhdistämisestä tehtiin Teuvalla viime vuoden lopulla ja Kauhavalla tämän vuoden alussa. Viralliset hakemukset koulutustoiminnan yhdistämisestä valmisteltiin ja jätettiin Opetus- ja kulttuuriministeriölle kesäkuussa 2018. Arvioimme vuoden 2017 lopulla että yhdistymisprosessi olisi saatu toteutettua nopeammin jo kesään 2018 mennessä. Kokonaisuutena valmisteluprosessi ja ministeriön käsittely huomioiden yhdistymisprosessi on toteutunut vuoden 2018 kuluessa. Käytännön toiminnan tasolla yhdistymisen valmistelu aloitettiin heti vuoden 2018 alussa. Tällöin tehtiin yhdistymissuunnitelma sekä perustettiin työryhmät yhdistymisen valmistelua ja järjestelyitä varten. Näillä toimenpiteillä on pyritty varmistamaan että Yrittäjäopisto on toimintavalmis kokonaisuudessaan yhdistymisen jälkeen heti vuoden 2019 alusta alkaen.

Kuluvan vuoden osalta TEAKin liikevaihto tulee olemaan n 3.1-3.2 M€. Tämän vuoden aikana TEAKin palveluksessa on ollut keskimäärin n 30 henkeä. Koulutustoiminnan tulos tulee olemaan todennäköisesti jonkin verran tappiollinen. Tämän vuoden aikana ei ole toteutettu merkittäviä uusia investointeja. Olemme käynnistäneet Teuvalla syksyllä 2018 uudelleen tutkintoon johtavaa koulutusta, millä varmistetaan TEAKilla tärkeiden alojen tulevaisuuden toimintaedellytyksiä myös osana Yrittäjäopistoa.

Vuoden 2018 aikana koulutustoiminnassa keskeinen asia on ollut ammatillisen koulutuksen uuden lainsäädännön vieminen käytäntöön ja sen edellyttämien muutosten toteuttaminen. Ammatillisen koulutuksen rahoitus muuttuu selvästi enemmän tavoite- ja tulosohjatuksi kuin aikaisemmin. Tämä edellyttää koulutustoiminnan järjestämisessä tuloshakuisuuden ja tavoitteellisuuden korostamista. Koulutuksissa on saatava aikaan tuloksia: tutkinnot, opiskelijoiden työllistyminen ja sijoittuminen jatko-opintoihin tulevat korostumaan. Koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta tullaan arvioimaan tulevaisuudessa paljon tarkemmin kuin tähän asti, ja saavutetut tulokset tulevat vaikuttamaan merkittävästi jatkossa saatavaan rahoitukseen. Tämä edellyttää koulutustoiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa kiinnitettävän vastaavasti huomiota tuloksiin ja tavoitteiden saavuttamiseen.

Minkälainen on uusi Yrittäjäopisto?

Yrittäjäopisto (kuten TEAK) on valtakunnallisesti toimiva, aikuiskoulutukseen erikoistunut ammatillisen koulutuksen järjestäjä. Koulutusta tullaan järjestämään useilla paikkakunnilla eri puolilla Suomea. Koulutukset on kehitetty, ja niitä kehitetään edelleen yrityslähtöisesti työelämän osaamistarpeet huomioiden. Koulutuksessa hyödynnetään monimuotoisia toimintatapoja, lähiopetusta, verk-

ko-opiskelua, työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja itsenäisiä etätehtäviä. Ammatillisen koulutuksen reformin ja rahoitusuudistusten mukaisesti kiinnitämme erityistä huomiota opintojen sujuvuuteen, edistymiseen ja tutkintojen valmiiksi saamiseen. Monilta aikuisilta puuttuu toisen asteen perustutkinto, mikä antaa erittäin hyvät mahdollisuudet sekä työllistymiseen että jatko-opintoihin esimerkiksi ammattikorkeakouluissa.

TEAKin osaamisalojen mukana Yrittäjäopistolle tulee uusia palveluita. Järjestämme nopeasti käynnistettäviä yrityskohtaisia rekrytointikoulutuksia, toisaalta tulemme toteuttamaan TE-toimistoja, kuntien ja kaupunkien työllisyysasioita edistäviä työelämäpalveluita. TEAKilla on monipuolinen ja pitkäaikainen kokemus erilaisten markkinaehtoisten työvoimakoulutusten suunnittelusta ja toteuttamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö uudistaa työvoimakoulutuksia ensi vuodesta alkaen korostamalla tulevaisuudessa erityisesti yritysten kasvun ja työllistymisen edistämistä. Työvoimakoulutuksilla ja uusilla kasvupalveluilla tulee olemaan tärkeä asema Yrittäjäopiston koulutuksissa. Uskomme vahvasti yrittäjyyden, liiketoimintaosaamisen ja teollisuuden ammattiosaamisalojen yhdistämiseen koulutuksissa. Nämä asiat kiteytyvät hyvin Yrittäjäopiston uudessa missiossa, ”osaamisella menestykseen”.

Vuoden 2019 osalta saamme siihen liittyvät Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituspäätökset tämän vuoden lopulla. Yrittäjäopiston ja TEAKin yhdistymisen jälkeen Yrittäjäopiston koulutustoiminnan liikevaihto tulee olemaan n. 9 M€ tasolla 2019. Taloudellinen tulos tulee olemaan todennäköisesti jonkin verran ylijäämäinen. Arviomme mukaan rahoituksen rakenne tulee olemaan seuraavanlainen, n. 40 % perustuu Opetus- ja kulttuuriministeriön maksamaan valtionosuusrahoitukseen ja 60 % perustuu markkinaehtoiseen kilpailutukseen (työvoimakoulutus, oppisopimuskoulutuksen palvelut, sekä muu maksullinen koulutus- ja palvelutoiminta).

Vuoden 2018 kuluessa on käynyt esille että uusi ammatillisen koulutuksen reformi heikentää aikuiskoulutuksen rahoitusta ja sen toimintaedellytyksiä, aikaisempaan lainsäädäntöön verrattuna. Uusi lainsäädäntö ja sitä tukeva rahoitusjärjestelmä on suunniteltu enemmän nuorisoasteen koulutuksen ja perustutkintojen tuotannon lähtökohdista. Aikuiskoulutukselle tyypilliset lyhyet koulutukset, jatkotutkinnot ja tutkintoon johtamaton koulutus on jätetty liian vähälle huomiolle. Uutta lainsäädäntöä on tarve korjata ja päivittää aikuiskoulutuksen rahoituksen ja säädösten osalta, tulemme kiinnittämään tähän huomiota yhdessä muiden aikuiskoulutukseen erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien kanssa. TEAKin ja Yrittäjäopiston yhdistymisen tuloksena muodostuvan oppilaitoksen tulevaisuuden toimintaedellytykset ovat kiinni mm. seuraavista asioista: uusi maakunta- ja SOTE uudistus, erillinen uusi kasvupalvelulainsäädäntö, markkinaehtoiselle kilpailulle avattavat palvelut. Mikäli tulevaisuudessa luodaan esimerkiksi sellaisia kansallisen tason ratkaisuja ja lainsäädäntöä missä työllisyysasioiden ja koulutuksen alat kytetään lähemmin sosiaali- ja terveyshallinnon alan palveluihin, edellyttää tämä uudenlaista strategiaa ja uusien yhteistyökumppaneiden hakemista. Aikuiskoulutuksen toimintaympäristö ja rahoitus ovat tällä hetkellä muutosprosessissa missä uuden Yrittäjäopiston on edettävä ja kehitettävä toimintaa uusien mahdollisuuksien löytämiseksi ja hyödyntämiseksi.

5.3. Kiinteistö Oy Teuvan Kafiaari

Kafiaari pyrkii toteuttamaan Teuvan kunnan elinkeinostrategian mukaisia tavoitteita, jotta Kafiaarin kiinteistöistä ja alueesta muodostuu teollisuuspuistomainen kokonaisuus, jossa voi sijaita monenlaisia, toistensa toimintaa täydentäviä yrityksiä. Kiinteistöyhtiön perusajatuksena on toimia siten, että toiminta on taloudellisesti kannattavaa.

Kiinteistöllä toteutetaan korjaustoimenpiteitä taloudellisesti talousarviomäärärahojen rajoissa. Vuoden 2019 aikana pyritään säilyttämään 100 % käyttöaste. Kafiaari kehittää vuokraamaan toimitiloja investoimalla halliin noin 7 tonnin nostokykyisen siltanosturin.

Tiloihin otetaan talvisäilytykseen esim. asuntovaunuja ilman kaasupulloja ja kesäautoja tankit tyhjätyinä jne.

Yhteistyössä kiinteistöissä vuokralla olevien yritysten kanssa pyritään kehittämään toimintaa siten, että se palvelee mahdollisimman hyvin sekä kiinteistöyhtiön että vuokralla olevien yritysten asettamia toiveita ja tavoitteita, sekä toimia joustavasti vuokratarpeiden mukaan myös taloudellisesti siten että yrityksen maksukyky vuokraan säilyy.

5.4. Teuvan Kaukolämpö Oy

Teuvan Kaukolämpö Oy:n on 100 % kunnan omistama yhtiö.

Yhtiöllä on 158 asiakasta.

Jakeluverkon pituus on noin 22 km.

Omistajaohjauksen mukaisesti tavoitteena on tuottaa kotimaisilla polttoaineilla varmaa ja kilpailukykyistä kaukolämpöä asiakkaille.

Investoinnit ja korjaukset vuonna 2018

- pääverkoston uusimien välillä varalaitos – Porvarintie 120 000 €
- kaukolämpöverkoston uusimisen suunnittelu Porvarintie – terveyskeskus
- Kpa 4 MW kattilan savupiipun sisähormin uusinta 20 000 €
- Kpa 1 MW syöttösuppilon uusinta 10 000 €
- mPartnersin pellettilaitteet 80 000 €

Investoinnit ja korjaukset vuonna 2019

- kaukolämpöverkoston uusinta Porvarintie – Sairaala arvio 150 000 €
- 4 MW kattilan savukaasupuhaltimen asennus 35 000 €
- huollot ja korjaukset 50 000 – 70 000 €
- kaukolämpöverkoston korjaukset 15 000 – 25 000 €

Myyntiennuste 2019

- Kaukolämmön hinta pidetään ennallaan.
- Myynnin arvioidaan hieman laskevan vuoteen 2018 verrattuna, koska kunta katkaisee kiinteistöistään lämpöjä. Myyntiarvio 15,5 – 16 GWh.

Menoarvioita 2019

- Liiketoiminnan kulut 690 000 euroa
- Materiaaliostot 494 000 euroa
- Ulkopuoliset palvelut 115 000 euroa
- Henkilöstökulut 41 000 euroa
- Muut kulut 40 000 euroa

Rahoitusmuodot

- Tulorahoitus 1 200 000 euroa

6. SEUDULLINEN YHTEISTYÖ PALVELUTUOTANNOSSA

Seudun kunnilla Isojoella, Karijoella, Kauhajoella ja Teuvalla on laajaa yhteistyötä. Yhteistyön tavoitteena on palvelujen turvaaminen ja toiminnan tehokas ja taloudellinen järjestäminen.

6.1. Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä perustettiin kesäkuussa 2008 ja aloitti toimintansa 1.1.2009. Sen perustehtäväksi vahvistettiin Kauhajoen kaupungin sekä Teuvan, Isojoen ja Karijoen kuntien yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveystalouden sekä ympäristöterveydenhuollon, eläinlääkintähuollon ja ympäristönsuojelun palvelujen tuottaminen tasa-arvoisesti yhteistoiminta-alueen asukkaille. Liikelaitoskuntayhtymän toiminnot on jaettu viiteen palvelualueeseen; sosiaalipalvelut, hoito ja hoiva, ympäristötoimi, erikoissairaanhoidon ja sisäiset tukipalvelut.

Kunnat omistavat liikelaitoskuntayhtymän. Työntekijöitä on noin 750 ja talousarvion loppusumma noin 83 miljoonaa euroa netto. Kunnilla on edelleen palvelujen järjestämisvastuu ja ne rahoittavat palvelut. Kuntien yhteinen yhteistoimintalautakunta, joka kuuluu Kauhajoen kaupungin organisaatioon, päättää vuosittain lopullisen tilauksen. Teuva maksaa osuuden yhteistoimintalautakunnan hallinnon menoista, jotka jaetaan kunnille asukasluvun suhteessa. Yhteistoimintalautakunta toteuttaa osaltaan kuntien omistajaohjausta jäsenkuntien edustajana ja neuvotteluosapuolena vuotuisten palvelujen hankinnassa. Palvelut tuoteistettiin yhteishintaan vuonna 2014 lukuun ottamatta avustuksia. Avustuksia ovat esimerkiksi henkilökohtainen apu ja omaishoidontuki sekä ostopalvelut, jotka laskutetaan kunnilta kuntalaisten käytön mukaan. LLKY:n omilla yksiköillä on kullakin oma tuoteistettu hintansa. Suoritteet ovat käyntejä, hoito- ja asumispäiviä tai työaikaa.

Kunnanhallitus asetti kokouksessaan 3.9.2018 (§ 144) vuoden 2019 talousarvioraamiksi 21 120 miljoonaa euroa.

Palvelutilauksen valmistelua varten yhteistoimintalautakunta on 19.6.2018 (§ 21) hyväksynyt lautakunnan tulokortin 2019 sisältäen keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosia varten.

Yhteistoimintalautakunta on tulokortissa 2019 asettanut keskeisiksi painopistealueiksi lasten, nuorten ja perheiden palveluverkoston ja perhekeskuksen toimintamallin kehittämisen, kuntouttavan työotteiden ja kuntoutuksen käytäntöjen hyödyntämisen asiakkaiden toimintakyvyn ja palveluprosessien kehittämisessä sekä palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamisen uusien toimintamallien, digitalisaation ja resurssien kustannustehokkaan käytön avulla. Tämä tarkoittaa mm. liikkuvien palveluiden ja kotona saatavilla olevien palveluiden kehittämistä sekä tulevaisuuden asumisen ratkaisujen huomioimista. Yhteistoimintalautakunnan lähtökohtana talousarviovalmistelussa on ollut, että ainakin vuonna 2019 LLKY:n toiminta jatkuu täysipainoisesti Suupohjan alueen palveluja yhtenä kokonaisuutena kehittäen ja maakuntauudistukselle asetettuihin tavoitteisiin pyrkien.

Yhteistoimintalautakunnan asettamat painopistealueet edellyttävät talousarviossa panostusta lapsiperheiden palveluihin käsittäen myös päihde- ja mielenterveyspalvelut. Henkilöstön lisäresursointi ei ole ensisijainen ratkaisu, vaan tarkoituksena on nykyisten LLKY:n ja kuntien resurssien yhteinen ja uudenlainen kokonaisuuskoordinaatio sekä tiimien ja työparien hyödyntäminen. Tämä kehittämistyö on jo käynnistetty seudullisen LaNuPe -johtoryhmän kautta. Kuntouttavalla työotteella ja uusilla palveluiden saatavuutta parantavilla käytännöillä tavoitellaan joustavia, ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluprosesseja, joihin panostamalla saavutetaan kustannustehokkuutta ja tarvittava lisäresurssi on katettavissa saavutettavalla säästöllä raskaampien palveluiden palvelutarpeessa.

Suupohjan kuntien taloudellinen asema, sote-uudistuksen viivästyminen, tupo-ratkaisun tuomat palkankorotukset, kiky:n määräaikaisen lomarahaleikkauksen päättyminen ja valtionosuusennus-

teet edellyttävät säästökohteiden etsimistä ja toiminnan tehostamista niin kuntien omassa toiminnassa että sosiaali- ja terveystoimissa. Jo vuoteen 2018 kohdistuvista ylityspaineista johtuen, LLKY on saanut tehtäväkseen ryhtyä valmistelemaan ehdotuksia säästö- ja kehittämistoimenpiteistä, joilla saavutetaan kuluvan vuoden toteutuman pysyminen talousarviossa, ja jotka muilta osin käsitellään toimenpide-ehdotuksina talousarvion 2019 valmistelussa.

Sosiaali- ja terveystoimen palveluiden toteuttamiseen Suupohjassa kohdistuu kustannusten säästöpainetta ja palvelurakenteen muutospainetta myös maakuntauudistuksen kautta. Etelä-Pohjanmaan sote-maakuntavalmistelussa tehdyn selvityksen mukaan Etelä-Pohjanmaan sote-kustannukset ovat noin 8,5 % Suomen keskiarvoa korkeammat. Tilastokeskuksen vuoden 2016 laskemien tarvevakioitujen sote-nettomenojen mukaan Suupohjan sote-kustannukset ovat noin 5,3 % Suomen keskiarvoa korkeammat.

LLKY:n työvaliokunnan kokouksessa 13.8.2018 ovat kuntajohtajat määrittäneet LLKY:n vuoden 2019 talousarviolle raamin, jossa vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden asetetaan 5,3 % säästötaavoite vähennettynä tupo-ratkaisun tuomat palkankorotukset noin 2,2 % eli yhteensä säästötaavoite on 3,1 %. Kuntakohtaisesti raamit olisivat seuraavat:

	Raami TA2019	TP 2017	Säästö- taavoite	%	TA 2018	Säästö- taavoite	%
Isojoki	9 270 000	9 565 115	295 115	3,1 %	9 200 000	-70 000	-0,8 %
Karjajoki	5 500 000	5 675 235	175 235	3,1 %	5 555 000	55 000	1,0 %
Kauhajoki	48 870 000	50 430 758	1 560 758	3,1 %	49 760 000	890 000	1,8 %
Teuva	21 120 000	21 799 876	679 876	3,1 %	21 300 000	180 000	0,8 %
Yhteensä	84 760 000	87 470 984	2 710 984	3,1 %	85 815 000	1 055 000	1,2 %

Vertailussa vuoden 2018 talousarvioon on huomioitava, etteivät talousarvioluvut sisällä vuodelle 2018 kohdistuneita palkankorotuksia, ja niiden oletetaan tulevat katetuiksi säästötoimenpiteillä. Toisaalta vertailussa vuoden 2017 tilinpäätökseen on huomioitava, että vuodelle 2018 on tehty merkittäviä toiminnallisia muutoksia, joilla suunniteltiin noin 1,7 miljoonan euron säästöt vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden.

Teuvan kunnan maksuosuus vuonna 2017 oli 21,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 talousarvion maksuosuus on 21,3 miljoonaa euroa. Toteutuma kesäkuun lopussa 2018 ennusti vuoden 2018 maksuosuudeksi noin 21,6 miljoonaa euroa olettamuksella, että vuodelle 2018 kohdistuvat palkankorotukset saadaan säästötoimenpitein katetuksi. Kuntaan marraskuussa 2018 saapunut LLKY:n tuotteistusraportti syyskuun lopun 2018 tilanteesta näytti Teuvalle alitusta 60 120 euroa, jossa sosiaalipalvelut ylittyvät 591 605 euroa (sosiaalityön lisääntynyt käyttö, henkilökohtainen apu sekä kehan laitos- ja asumispalvelut), vastaavasti hoidon ja hoivan palveluihin alitusta 370 483 euroa (osastotoiminta ja palveluasumisen ostot) ja erikoissairaanhoidon alitusta 273 794 euroa.

Teuvan kunnan palvelutilauksessa vuodelle 2019 on painotettava resursseja lapsiperheiden palveluihin ja kasvaneisiin kehitysvammopalveluiden kustannuksiin. Uusilla toimintamalleilla on haettava kustannussäästöjä erityisesti perusterveydenhuollon, tehostetun palveluasumisen ja erikoissairaanhoidon kustannuksiin, jotka ovat merkittävästi yli maan keskitason.

6.2. Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä

Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymän tehtävänä on huolehtia Suupohjan alueen yrityspalveluiden, aluekehityspalveluiden ja maatalouden lomituspalveluiden järjestämisestä omistajakuntien alueella. Valtakunnallisesti kuntien panostus elinkeinopalveluihin on noin 25 euroa asukasta kohti. Suupohjan alueella elinkeinopalveluihin panostetaan noin 22,50 euroa. Vuoden 2019 talousarvio on laadittu omistajakuntien antaman ohjeistuksen mukaan 2 prosenttiyksikön vähennyksellä.

SEK:n strategian mukaisesti kuntayhtymän pääpaino on yrityspalveluiden aktiivinen kehittäminen ja ylläpito.

SEK:n toiminnan keskeiset painopisteet toiminnoittain vuonna 2019

Hallinto

- Omistajakunnille suunnattu seutufoorumi
- Seutustrategian edistäminen Suupohjan elinvoimainen johtaminen-hankkeen avulla.
- Seudullisen viestintätiimin hallinnoija ja toteuttaja yhteistyössä alueen kuntien ja kaupungin kanssa.

Yrityspalvelut

- Yritysneuvonnan tuottaminen alkaville ja toimiville yrityksille
- Osallistuminen Etelä-Pohjanmaan kasvupolulle ja yritysten kannustaminen mukaan.
- Omistajavaihdosteeman esillä pitäminen ja omistajanvaihdosten tukeminen omalla hankkeella.
- Yhteistyön jatkaminen rannikon kaupunkien kanssa.

Aluekehityspalvelut

- Osallistutaan seudun kehittämiskohteiden toimintaan.
- Huolehditaan SEK:n omien hankkeiden suunnittelusta ja rahoituksen hausta.
- Toteutetaan/käynnistetään seuraavat omat hallinnoivat hankkeet: Digitaalisuuden uudet tuulet, Elinvoimainen johtaminen-hanke, SEUTU-ohjelma, Yritysten kasvun varmistaminen koulutetulla työvoimalla.
- SEK on mukana rahoittajan seuraavissa EPANET-professuureissa: Omistajanvaihdospalvelut, Digitaalinen valmistus, Kuluttajakäyttäytymisen professuuri, Yrittäjyyden professuuri, Elintarvikekehityksen professuuri, Logistiikan tutkimushanke, Puurakentamisella elinvoimaa ja kestävyttä Etelä-Pohjanmaalle.

Kansainvälisyyskeskus INKA

- Kohdennetut maahanmuuttopalvelut kuntien tarpeiden mukaan
- Maahanmuuttajien auttaminen virastoasioissa
- Taloudelliset resurssit riittävät keskimäärin n.80 % yhden työntekijän palkka- ja hallintokustannuksiin vuoden 2019 aikana.
- INKAN toiminta on taloudellisesti irrallaan SEK:n perustoiminnasta.

Lomituspalvelut

- Maatalousyrittäjien lakisääteisten lomituspalvelujen hoitaminen mahdollisimman tasapuolisesti ja hyvin sekä täysimääräisesti alueella.
- Hyvät työolosuhteet.
- Hyvä yhteistyö eri yhteistyötahojen kanssa.
- Toiminnan jatkuva kehittäminen.

6.3. Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy

Yhtiön tehtävänä on tarjota osakasyhteisöilleen ICT-, verkko-, puhelinvaihde-, tietosuoja-, talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja sekä näihin liittyviä asiantuntijapalveluja. Hankinta- ja sijaistietokannan ylläpitopalvelu ovat osa palvelukokonaisuutta. Ensisijainen toiminta-alue on Suupohjan seutukunta.

Yhtiö ei tavoittele liiketaloudellista voittoa. Mahdollinen toiminnan tuotto käytetään yhtiön kehittämiseen. Yhtiön osakkaita ovat Kauhajoen kaupunki, Teuvan, Isojoen, Karijoen, Karvian ja Isonkyrön kunnat, Suupohjan koulutuskuntayhtymä, Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä, Suupohjan Kehittämisyhdistys ry ja Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä.

Suupohjan Seutupalvelukeskuksen talousarviossa toimintamenot ovat 2,453 milj. euroa, jonka lisäksi 0,62 milj. euroa kunnilta läpimenoeränä laskutettavia leasingmaksuja.

Teuvan kunnan maksuosuudeksi on budjetoitu 279 000 euroa. Tämä on noin 18 000 euroa suurempi kuin 2018 talousarvio. Syynä nousuun on tietosuojavastaavan kustannukset sekä ohjelmistotoimittajien nousevat ohjelmistokustannukset.

6.4. Suupohjan koulutuskuntayhtymä/Trilla

Suupohjan koulutuskuntayhtymän työllisyshoidon palveluyksikkö Trilla vastaa Suupohjan seutukunnan alueella Kauhajoen kaupungin, Teuvan, Isojoen ja Karijoen kuntien työllisyyspalveluista. Työllisyyspalvelut ovat vuosien saatossa tulleet merkittävään rooliin kuntien palvelukokonaisuudessa. Työttömyys sivuaa välillisesti kaikkia kunnan toimialoja ja kokonaisuuden huomioiminen osana kuntien tulevien toimintojen suunnittelua on tärkeää. Aktiivisella työllisyshoidolla voidaan vaikuttaa kunnille työttömyydestä aiheutuviin kustannuksiin ja edistää asiakkaiden tulevaisuuden suunnittelua. Trillan asiakkaat ovat työttömiä työnhakijoita, joille tarjotaan yksilöllisesti räätälöityjä palveluja. Polkuja työelämään rakennetaan sekä nuorille että aikuisille työnhakijoille.

Trilla on myös mukana toteuttamassa nuorten koulutus- ja yhteiskuntatakuuta. Etsivä nuorisotyö on osana monimuotoista palvelutarjontaa. Lisäksi Suupohjan alueella toteutetaan alle 29-vuotiaille nuorille suunnattua työpajatoimintaa. Nuorten palveluja rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Trillan palveluissa nuorten työllistymisen, koulutuksen ja elämänhallinnan ongelmia lähestytään sosiaalisen nuorisotyön työvälineillä ja -keinoilla. Tavoitteena on, että palvelun aikana jokainen nuori löytää itselleen selkeän tulevaisuudensuunnitelman ja saa sellaiset eväät, joilla maailmalla pärjää.

Trillan toimintoja toteutetaan ja kehitetään yhdessä Teuvan kunnan sekä alueen koulutus- ja elinkeinopalveluiden kanssa. Toimintaansa varten koulutuskuntayhtymällä on erilliset toimitilat Teuvala. Tämän lisäksi uravalmennus- ja yrityskoordinaatipalveluja varten on vuokrattu toimitila TEAK:lta. Trillan toimintaan varatut määrärahat määritellään kunkin jäsenkunnan ja Trillan välisessä ostopalvelusopimuksessa.

Teuvan kunnan ostopalveluiden määräksi on päätetty 124 000 euroa vuonna 2019.

7. Käyttötalous toimialoittain

7.1. Ylin päätöksenteko ja valvonta

Ylin päätöksenteko ja valvonta sisältää menomäärärahat vaalitoimielimille, kunnanvaltuustolle, hyvinvointi- ja yhdyskuntarakennevaliokunnille sekä tarkastustoimelle.

Kunnan strategiset painopisteet on esitelty kappaleessa 2.

Käyttötalous	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021	TS2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot	0	18 000	18 000	0	0	0	9 000	0
Toimintamenot	-114 221	-113 400	-110 000	-80 000	-110 000	-80 000	-95 000	-80 000
Toimintakate	-114 221	-95 400	-92 000	-80 000	-110 000	-80 000	-86 000	-80 000

7.1.1. Keskusvaalilautakunta

Vuonna 2019 toimitetaan talousarvion valmisteluhetkellä käytössä olevan tiedon mukaan kolmet vaalit.

Eduskuntavaalit

Vuoden 2019 eduskuntavaalien vaalipäivä on sunnuntai 14.4.2019 ja ennakkoäänestys kotimaassa on 3. - 9.4.2019.

Europarlamenttivaalit

Vuoden 2019 europarlamenttivaalit toimitetaan kaikissa jäsenvaltioissa vaalijaksolla 23.–26.5.2019. Suomessa vaalipäivä on sunnuntai 26.5.2019. Ennakkoäänestys kotimaassa on keski- viikosta tiistaihin 15.–21.5.2019.

Maakuntavaalit

Hallitus on 2.3.2017 antanut eduskunnalle hallituksen esityksen sote- ja maakuntauudistukseksi (HE 15/2017 v.p.). Pääministerin 27.6.2018 antaman ilmoituksen (PI 2/2018 vp) mukaan hallituksen tavoitteena on, että ensimmäiset maakuntavaalit voitaisiin pitää toukokuussa 2019. Tällöin lakien tulisi olla voimassa noin puolta vuotta ennen. Hallituksen 17.8.2018 eduskunnalle antaman vastineen mukaan maakuntavaalit on tarkoitus toimittaa europarlamenttivaalien yhteydessä eli sunnuntaina 26.5.2019.

7.1.2. Kunnanvaltuusto

Teuvan kunnan hallintosäännön mukaan kunnan johtaminen perustuu kuntastrategiaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon sekä muihin valtuuston päätöksiin. Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta, käyttää kunnan päätösvaltaa ja siirtää päätösvaltaansa hallintosäännön määräyksillä.

Teuvan kunnanvaltuusto täyttää 100 vuotta vuonna 2019.

7.1.3. Hyvinvointivaliokunta

Hyvinvointivaliokunnan strategiset kehittämiskohteet 2018–2021	
Kehittämiskohde	Toteuttamissuunnitelma
1. Perheiden hyvinvoinnin edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvinvointikertomuksen, kyselyjen ja mittareiden seuraaminen ja toiminnan ohjaaminen tulosten perusteella. - Lasten ja nuorten äänen kuuleminen. - Palveluiden esittelyfoorumien edellytysten luominen.
2. Yhteistyön kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Tutustuminen eri sektorien palveluihin ja yhteistyön kehittäminen kunnan, seutukunnan sekä 3. sektorin kesken.
3. Harrastusmahdollisuuksien parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Matalan kynnyksen harrastusten mahdollistaminen. - Hyvien toimintatapojen etsiminen yli kuntarajojen.
4. Kunnan vetovoiman edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Valiokunnan toiminnasta tiedottaminen - keskustelun herättäminen - hyvien asioiden esiin nostaminen - palautekanavien luominen - keskeisten palveluiden turvaaminen.

Hyvinvointivaliokunnan tehtävänä on seurata hyvinvoinnin kehitystä ja ohjata palveluiden järjestämistä asiakaslähtöisesti palvelutarpeita ja käytettävissä olevia resursseja yhteen sovittaen.

7.1.4. Yhdyskuntarakennevaliokunta

Yhdyskuntarakennevaliokunnan strategiset kehittämiskohteet 2018–2021	
Kehittämiskohde	Toteuttamissuunnitelma
1. Uudenaikaisen senioriasumisen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - kaavoitus - esteettömyys - kunnan vuokratalojen remontointi - tulevaisuusseminaarin järjestäminen
2. Kyläinfra	<ul style="list-style-type: none"> - vesihuollon varmistaminen - tiestön ylläpito - tietoverkot
3. Kiinteistöstrategia	<ul style="list-style-type: none"> - Teuvan Vuokratalot Oy:n/kunnan omistuksessa olevan kiinteistökannan yhdistäminen - vapaiden teollisuuskiinteistöjen ja –toimitilojen aktiivinen markkinointi - kunnan kiinteistökannan mitoittaminen todellista tarvetta vastaavaksi
4. Kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> - harrastustilat, -paikat, liikennejärjestelyt - yhteistyö hyvinvointivaliokunnankanssa - viihtyvyyden lisääminen/”markit komiaksi”

Yhdyskuntarakennevaliokunnan tehtävänä on seurata yhdyskuntarakenteen kehitystä ja ohjata palveluiden järjestämistä asiakaslähtöisesti palvelutarpeita ja käytettävissä olevia resursseja

yhteen sovittaen, ja ohjata kunnan infran kehittämistä ja kunnossapitoa kunnan strategialinjausten mukaisesti.

7.1.5. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja

Kunnan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

7.2. Hallinto

Tavoitteet vuodelle 2019

- Talouden tasapainottamisohjelman toteuttaminen ja seuranta
- Yhdyskuntarakenteen ja hallinnon yhteistyönä toteutettava omaisuuskartoitus
- Maakunta- ja sote-uudistukseen valmistautuminen
- Yritysvaikutusten arvioinnin käyttöönotto päätöksenteossa
- Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönottoa edesautetaan lisäkoulutuksin ja toteutetaan vuoden mittaan päätöksenteon yhteydessä soveltuvin osin.
- Vuoden 2019 vaalien toimittaminen
- Toimintojen ja palvelujen keskittäminen kunnan sisällä, johon kuuluu selvityksen toteuttaminen toimistopalvelujen uudelleen organisoimiseksi
- Kunnan viestintään kohdistuvat toimenpiteet
- Toimialarajat ylittävän (työnimeltään Aktiivinen Teuva) – tapahtuman järjestäminen

Käyttötalous	TP2017	TA2018 +MUUTOS*	TA2019	TS2020	TS2021	TS2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot	499 379	530 312	493 601	475 015	479 765	484 563	489 409	480 000
Toimintamenot	-24 562 889	-24 150 845	-23 944 521	-23 965 000	-23 950 000	-23 930 000	-23 930 000	-23 930 000
Toimintakate	-24 063 510	-23 620 533	-23 450 920	-23 489 985	-23 470 235	-23 445 437	-23 440 591	-23 450 000

* Lisämääräraha 44 000 euroa Teuvan Vuokratalot Oy:n purkuakordi (Kvalt 23.4.2018 § 16)

Hallinnon talousarviossa ovat mukana merkittävät seudulliset palvelutuottajat kuten Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä (LLKY), Suupohjan seutupalvelukeskus (SPK) ja Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä (SEK). Seudullinen yhteistyö palvelutuotannossa on esitelty talousarvion kappaleessa 6.

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Hallinnon talousarvio sisältää hyvinvointi- ja yhdyskuntarakennevaliokunnan sekä kahden vaikuttamistoimielimen eli nuorisovaltuuston ja vanhus- ja vammaisneuvoston kustannukset.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä on vähentynyt useana vuonna peräkkäin, mikä on vaikuttanut henkilöstömenojen kehitykseen. Vuonna 2013 henkilöstömenot olivat vielä 10,6 milj. euroa, kun ne vuoden 2017 tilinpäätöksessä olivat 9,2 milj. euroa.

Henkilöstömenojen arvioidaan laskevan hieman vuonna 2018. Vuoden 2019 talousarviossa niiden ennakoidaan asettuvan 9,1 miljoonan euron tasolle. Vuoden 2019 talousarvion laatimissuunnitelmaan

(Khall 24.9.2018 § 152) mukaisesti henkilöstön palkkauskustannusennusteisiin on sisällytetty palkankorotusvaraus 2,2 %. Lomarahojen vähentämisestä on tehty erillinen virka- ja työehtosopimus, jossa lomarahoja leikattiin 30 prosentilla lomanmääräytymisvuosina 2016–2017, 2017–2018 ja 2018–2019, joten kilpailukyky sopimuksen mukainen lomarahaleikkaus on päättymässä.

KVTES sopimuskausi on voimassa 1.2.2018–31.2.2020. Palkkoihin tulee sopimuksen perusteella korotuksia vuonna 2019 seuraavasti:

- viranhaltijantyöntekijän tehtäväkohtaista palkkaa tai siihen rinnastettavaa kuukausipalkkaa korotetaan 1.4.2019 lukien yleiskorotuksella. Korotuksen suuruus on 1,0 prosenttia.
- paikallinen järjestelyerä 1.1.2019 lukien on 1,2 prosenttia kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen palkkasummasta.

Yhteistyön käynnistyminen uuden työterveyshuollon toimijan kanssa tulee vaatimaan runsaasti mm. viestinnällisiä- ja muita resursseja.

Koko henkilöstön tehtävien-/toimenkuvaukset päivitetään vuoden 2019 aikana. Vuosittaisille kehityskeskusteluille varataan hieman normaalivuotta väljempi aikataulu tämän toteuttamiseksi niiden yhteydessä.

Vuonna 2018 toteutetun varhaisen tuen mallin (VARTU) – kiertueen hyvän palautteen innoittamana myös vuonna 2019 järjestetään koko henkilöstölle suunnattua yhteistä koulusta. Se toteutetaan 5-6 identtisen tilaisuuden muodossa eri työpisteissä. Näin mahdollistetaan kaikkien osallistuminen. Tarkka sisältö ja teemat suunnitellaan yhteistyössä työsuojelupäällikön kanssa yhdeksi kokonaisuudeksi. Ennakkosuunnittelussa on tullut esiin teemoja mm. asiakaspalvelun, yhteisten tavoitteiden, kunnan ilmeen ja imagon sekä eettisten pelisääntöjen ympäriltä.

Varhaisen tuen malli päivitetään vuoden 2019 aikana laaja-alaisena yhteistyönä työsuojelupäällikön, työsuojeluvaltuutettujen ja työterveyshuollon kanssa.

Säännöllisiin esimiespalaverihin panostetaan myös vuonna 2019. Esimiehille vuonna 2018 tehdyn psykososiaalisen kuormituksen tutkimuksen yhteydessä nousi esiin teemoja, joihin panostetaan erityisesti. Niitä ovat mm. palautekulttuurin kehittäminen ja vertaistuen mahdollistaminen.

Kaavoitus, maanhankinta ja asuminen

Kaavoitustoiminnan keskeisinä tavoitteina on edistää maankäyttöä ja yhdyskuntarakenteen kehittymistä hallitusti ja talouden näkökulmasta kestävällä tavalla. Lisäksi kaavoituksella mahdollistetaan asunto-, liike- ja teollisuusrakentamisen kehittyminen ja monipuolistuminen. Asuinrakentamisen tavoitteena on saada lisää yksityistä rakennuskantaa jo hankituille eri puolilla kuntaa sijaitseville kunnallistekniikalla varustetuille asuntoalueille.

Maanhankinnan osalta pyritään harjoittamaan pitkäjänteistä maapolitiikka siten, että kunnalla on riittävä raakamaavaranto, josta on mahdollisuus kaavoittaa tonttialueita yhdyskuntarakenteen kehityksen edellyttämässä laajuudessa eri tarpeisiin.

Maanhankintaa suoritetaan harkitusti, mikäli yhdyskuntarakenteen ja kunnan toimintojen kehittymisen kannalta strategisilla alueilla tulee raakamaata myyntiin kilpailukyisin ehdoin.

Teuvan asemakaava-alueista ennen vuotta 2000 on laadittu noin 70 - 80 prosenttia. 1.1.2000 voimaan astuneen maankäyttö- ja rakennuslain 60 §:n mukaan kunnan tulee seurata asemakaavojen ajanmukaisuutta ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi. Lisäksi §:n 2. ja 3. momentissa todetaan seuraavaa:

Sellaisen asemakaavan alueella, joka on ollut voimassa yli 13 vuotta ja joka merkittävältä osalta on edelleen toteuttamatta, rakennuslupaa ei saa myöntää sellaisen uuden rakennuksen rakentamiseen, jolla on alueiden käytön tai ympäristökuvan kannalta olennaista merkitystä, ennen kuin kunta on arvioinut asemakaavan ajanmukaisuuden. Arviointi ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kaavan ajan-

mukaisuus on arvioitu viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Asemakaavan ajanmukaisuuden arviointi voidaan samalla kertaa suorittaa alueella, joka muodostaa arvioinnin kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Kunnan päätökseen, jolla asemakaavan on todettu olevan ajanmukainen, ei saa valittamalla hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa säädettyä 13 vuoden määräaika voidaan erityisestä syystä asemakaavassa lyhentää tai pidentää. Määräaika ei kuitenkaan saa olla lyhyempi kuin viisi vuotta eikä pitempi kuin 20 vuotta.

EPV Tuulivoima Oy:n toimeksiannosta Ramboll Oy käynnisti Teuvan tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelman (YVA) Teuvan Paskoonharjulle suunnitellun tuulivoimapuiston osalta alkuvuoden 2009 aikana. YVA-menettely saatiin päätökseen vuoden 2011 aikana. YVA-menettelyn rinnalla myös kaavoitustyö eteni ja kaavaluonnos oli nähtävillä ja lausuntokierroksella vuoden 2012 tammi-helmikuussa. Alueen kaavoitustyötä oli pysähdyksissä 2013 maanomistajien ja tuulivoimayhtiöiden vuokrasopimusasioiden selvitystyöstä johtuen. Kaavoitustyötä jatkettiin syksyn 2014 aikana ja viranomaisneuvottelu pidettiin 17.11.2014. Kaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 15.12.2014 ja 22 voimalalle myönnettiin rakennusluvut 4.6.2015, sekä vielä yhdelle voimalalle 19.11.2015.

Hankkeen kaksi voimalaa on rakennettu (T7 ja T15) jätekeskuksen läheisyyteen. Lopuille 21 voimalalle EPV Tuulivoima Oy on hakenut uudet luvat 2017 kaavan mahdollistaman 230 metrin kokonaiskorkeuden mukaisina. Viime keväänä EPV Tuulivoima Oy haki vielä uudelleen luvat 230 metriä korkeille voimaloille joissa siivet pitenivät (136 m -> 150 m) ja napakorkeus laski (162 m -> 155 m).

Saunamaan alueella Viitissa Teuvan ja Kurikan raja-alueella käynnistettiin yhdessä Kurikan kaupungin ja Megatuuli O:n kanssa alun perin 9 tuulivoimalaa käsittävän tuulivoimapuiston yleiskaavan laadinta. Kaavaluonnos oli nähtävillä 2013 aikana ja kaavaehdotus oli nähtävillä 30.4.–2.6.2014 ja uudelleen 3.9.–3.10.2014. Viranomaisneuvottelu pidettiin 17.11.2014. Kunnanvaltuusto hyväksyi kaavan 15.12.2015, mutta siitä valitettiin. Rakennusluvut viidelle Teuvan puolelle voimalalle myönnettiin ehdollisena 25.6.2015, mutta niistä valitettiin. Yhteensä kahdeksasta voimalasta kolme rakennetaan Kurikan puolelle. Hanke on ollut mukana Viiatin tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä; eli lisääkin voimaloita saattaa olla tulossa hankkeen jatkoksi Kurikan puolelle. Tuulivoimayleiskaava ja rakennusluvut ovat lainvoimaisia, mutta niiden rakentamista ei ole aloitettu. Varsinainen luvan hakija Saunamaa Wind Farm Oy sai voimaloille muutosluvat 7.2.2018. Muutoksessa voimaloiden kokonaiskorkeus pysyy 210 metrissä, mutta roottorin halkaisija kasvaa 131 metristä 150 metriin.

Lehtiharjun alueen asemakaavan muutostyö saatiin päätökseen vuoden 2014 aikana. Lehtiharjussa vanha Mäntyniemi sai 2015 väistyä ja 2016 valmistui yli kahden tuhannen kerrosneliön asuinrakennus-hoivakoti, Koy Artun Hoiva-asunnot.

Kantatien pohjoispuolen osayleiskaavan muutos ja asemakaavan laajennustyö hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 10.11.2014. Tälle uudelle teollisuusalueelle on suunniteltu uusi liittymä kantatieltä, mutta sen rakentamista ei ole aloitettu, koska kyseisille teollisuustonteille ei ole ollut riittävää kysyntää.

Kunta osti 2015 nykyisen Äystön asuntoalueen vierestä lisää pelto/metsä – aluetta n. 11 ha, tavoitteena saada alueelle lisää pientalorakentamiseen soveltuvia kaavoitettuja tontteja. Alueen muodon takia on käyty pitkään neuvotteluja tilusvaihdosta, jolloin kaksi maanviljelijää saisi paremmat peltokuviot ja kunta puolestaan saisi paremmin etelään suunnatut tontit, sekä säästäisi tien teossa. Tilusvaihto on merkitty maastoon, mutta maanmittarilta ei ole saatu lopullista hyväksyntää laajentuneen tilausvaihdon takia. Edellisellä asuntoalueella on enää yksi tontti vapaana.

Kaavoituksen haasteena on nopeasti muuttuvat ja ennalta arvaamattomat toiveet. Lisäksi jos jokin toiminta päätetään siirtää toiseen paikkaan, se vaikuttaa yleensä myös alkuperäisen paikan käytön muuttumiseen. Uusia asemakaavoja laaditaan ja vanhojen kaavojen uudistamisia sekä laajennuksia tehdään tarpeen mukaan.

Maaseutupalvelut

Maaseutupalveluiden talousarviovaraus on 70.100 euroa.

Kauhajoen kaupungin hallinnoimat seudulliset maaseutupalvelut ovat maaseutuelinkeinohallinnosta sekä maatalouden ja maaseudun yleisestä kehittämisestä vastaava palveluyksikkö. Tavoitteena on luoda edellytykset kilpailukykyiselle maatalous- ja maaseutuyrittämiselle sekä viihtyisät asuin- ympäristöt.

Palveluihin kuuluvat mm.

- EU- ja kansallisten tulotukien hallinnointi, tiedotus ja neuvonta
- Perusmaatalouden ja pienyritystoiminnan rahoitusneuvonta ja hanketoiminta
- Tukioikeuksien kauppaan ja vuokraukseen liittyvä neuvonta
- Luopumistukineuvonta
- Hirvi- ja petoeläinvahinkojen arviointi sekä muut vahinkoarviot
- Eläinrekistereiden ylläpito
- Peltokarttarekistereihin liittyvät päivitykset
- Hukkakauraan liittyvät tarkastukset, torjuntaohjeet ja päätökset

Elinkeinojen edistäminen

Elinkeinopalvelut ostetaan Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymältä. Kuntayhtymän rahoitukseen on vuoden 2019 talousarviossa varattu 157.000 euroa elinkeinojen edistämisen kustannuspaikalle, jonka lisäksi on varattu erillisrahoitus 24.800 euroa elinkeinoasiamiehen palkkauskustannuksiin.

Yrityspalveluista Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymässä vastaavat elinkeinojohtaja ja kaksi elinkeinoasiamiestä. Toinen elinkeinoasiamies on tavattavissa yleensä kahtena päivänä viikossa Teuvalla ja muuna aikana Kauhajoella.

Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymän yrityspalvelut tarjoaa tukea yrityksen perustamiseen, kehittämiseen ja kasvattamiseen:

Alkavien yrittäjien neuvonta ja tuet

- Liikeidean kehittäminen ja liiketoimintasuunnitelma laatiminen
- Yrityksen perustaminen ja toiminnan käynnistäminen
- Liiketoiminnan kehittäminen, uudistaminen ja innovaatiotoiminta
- Liiketoiminnan kasvu ja kehittäminen
- Rahoitusneuvonta ja – kontaktit
- Yritystukihakemukset
- omistajanvaihdosneuvonta
- Yrittäjyyskasvatus

Toimivien yritysten neuvonta ja tuet

- yritysneuvonnasta ja kehittämis- ja kouluttautumispalveluista
- tilapalveluista
- investointi- ja korkotuesta
- kärki- ja kasvuyritysten palveluista
- sukupolvenvaihdos- ja yrityskauppapalveluista
- työvoiman saatavuuden turvaamisesta
- rahoitusneuvonta

Kunnan oma elinkeinopolitiikka rakentuu elinkeinopoliittisen ohjelman mukaisesti. Toimintaa seuraa elinkeinopoliittinen toimikunta, jonka tehtävänä on:

- seurata elinkeinopoliittisen ohjelman toteutumista,
- tehdä aloitteita elinkeinoelämän kehittämiseksi,

- kehittää yrittäjien ja kunnan välistä yhteistyötä ja
- käydä aktiivista keskustelua elinkeinopolitiikasta yleisellä tasolla.

Osallisuuspilotti

Osallisuus ja osallistaminen ovat keskeisiä teemoja toiminnassa vuonna 2019. Teuvan kunnassa kokeillaan vuonna 2019 ensimmäisen kerran osallistuvaa budjetointia 10.000 euron määrärahalta.

Kuntaliiton laatimassa osallistuvaa budjetointia esittelevässä materiaalissa kerrotaan, että osallistuva budjetointi on mielenkiintoinen, Suomessa vielä uusi tapa ottaa kuntalaiset mukaan kunnan talouden suunnitteluun. Kesäkuussa 2017 voimaan tullut kuntalain 22 § kannustaa sen soveltamiseen. Pykälässä sanotaan, että asukkaiden osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun. Osallistuva budjetointi tarkoittaa talouden ja demokratian yhdistämistä. Asukkaat otetaan siinä mukaan pohtimaan ja myös päättämään siitä, mihin taloudelliset resurssit käytetään, mutta myös yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Osallistuvaan budjetointiin ei ole yhtä ainoaa oikeaa menetelmää. Sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Teuvalla osallistuvan budjetoinnin pilotointi on suunniteltu toteutettavaksi siten, että talousarvioon varataan rahasumma, joka käytetään kuntalaisten pienten, yhteisöllisyyttä lisäävien ideoiden toteuttamiseen. Jotta kaikki pääsevät halutessaan vaikuttamaan, järjestetään kaikille avoin ideoiden kerääminen. Ideat tutkitaan ja niille määritellään kustannustaso. Tämän jälkeen järjestetään kunnan verkkosivuilla äänestys toteuttamiskelpoisista ideoista, joista budjetin rajoissa yksi tai useampi toteutetaan.

Viestintä

Teuvan kunnan viestintätiimi on käynnistetty uudelleen. Viestintätiimi kokosi vuoden 2019 keskeisiksi toimenpiteiksi

- viestintäohjeen päivittämisen
- markkinointisuunnitelman laatimisen
- sosiaalisen media ohjeen päivittämisen
- somelähettilästoiminnan käynnistämisen
- osallisuuden ja osallistamisen edistämisen.

Lisäksi seurataan ja tartutaan aktiivisesti digitaalisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Niitä voidaan toteuttaa nopeallakin aikataululla usein ilmaiseksi tai hyvin pienin kustannuksin.

Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä vastaa Suupohjan seutuviestinnästä. Teuvan kunta osallistuu vuonna 2019 seutuviestinnän toimenpiteisiin 1 660 euron määrärahalta.

Hanketoiminta

Suupohjan Kehittämisyhdistys ry/Leader Suupohja

Talousarviovaraus on 43.100 euroa. Teuvan kunta maksaa kuntarahoitusta Suupohjan paikallisen kehittämisstrategian ”Uudet tuulet” mukaiseen hanketoimintaan. Näin mahdollistetaan teuvalaisten yhteisöjen ja yritysten mahdollisuus hakea hankerahoitusta.

Suupohjan Kehittämisyhdistys ry:n toiminta-alueena on koko Suupohjan ja Kurikan kaupunki. Alueen muodostavat Kauhajoen ja Kurikan kaupunkien lisäksi Teuvan, Karijoen ja Isojoen kunnat.

Leader on toimintatapa, jonka ydin on paikallinen ja asukkaiden oma aktiivinen toiminta maaseudun kehittämiseksi. Alun perin Leader oli Euroopan yhteisön aloiteohjelma, joka on sittemmin antanut nimensä toimintatavalle. Se täydentää hyvin Suomen perinteistä kylätoimintaa. Termi Leader on alkujaan lyhenne (LEADER), joka muodostuu ranskankielisistä sanoista "Liason Entre Actions

de Developpement de l'Economie Rurale", joka tarkoittaa maaseudun taloudellisen kehittämisen verkostoa. EU:n alueella on noin 2500 Leader-ryhmää.

Leaderin kantavia ajatuksia ovat:

- Alhaalta ylöspäin -periaate eli hankkeiden valmistelu ja päätösvalta rahoitettavista hankkeista on tavallisilla ihmisillä, jotka ovat kotiseutunsa parhaita asiantuntijoita. Kuka tahansa voi tulla toimintaan mukaan.
- Uusien toimintatapojen ja menetelmien kokeilu, jonka tavoitteena on maaseudun elinkeinojen kehittäminen ja työpaikkojen luominen.
- Resurssien kokoaminen verkostoitumalla pienten toimijoiden kesken sekä yhteistyö yritysten, järjestöjen ja julkisen sektorin kanssa.
- Erityisesti naisten ja nuorten työmahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantaminen.
- Kestävä kehitys.
- Kansainvälistyminen ja alueiden välinen yhteistyö.

Meidän Teuva Yhdessä

Kunnan hallinnoimassa Meidän Teuva yhdessä – hankkeessa keskeisenä tavoitteena on markkinoida ja tuoda esille Teuvan keskustaa, sen toimijoita, kehittää palveluja ja tapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Hankkeessa toimii neljä työryhmää, jotka keskittyvät eri osa-alueisiin. Työryhmät ovat kaupallinen, tapahtumat, taajama ja ympäristö. Hanke päättyy 31.3.2019.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakorkeakoulu

Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä maksaa alueen kuntien osallistumisen Etelä-Pohjanmaan maakuntakorkeakoulutoimintaan. SEK laskuttaa kuntia tästä erikseen. *Teuva osallistuu kustannuksiin noin 5 500 eurolla vuonna 2019.*

Etelä-Pohjanmaan maakuntakorkeakoulu on Seinäjoen ammattikorkeakoulun maakunnallista toimintaa, joka toimii myös Suupohjassa. Maakuntakorkeakoulu tarjoaa koulutusten lisäksi palveluita yritysten ja elinkeinoelämän kehittämiseen. Korkeakouluasiamiehet järjestävät yrityksille muun muassa seminaareja, koulutustilaisuuksia sekä työpajoja. Maakuntakorkeakoulu tarjoaa erilaisia koulutuksia. Tarjolla on muun muassa AMK-tutkintoon johtavia koulutuksia sekä Avoin AMK ja Avoin yliopisto -opintoja. Maakuntakorkeakoulussa opiskelu tapahtuu eri tiloissa maakunnassa ja myös verkko-opintoina.

Etelä-Pohjanmaan SOTE – projekti

Kaikki Etelä-Pohjanmaan kunnat rahoittavat Etelä-Pohjanmaan SOTE-projektia. Teuvan rahoitusosuus on 6.600 euroa.

Vanhus- ja vammaisneuvoston käynnistämä hankevalmistelu

Vanhus- ja vammaisneuvosto on ideoinut hankevalmistelun, jonka omarahoitusosuus mahdollistetaan kunnan saamin testamenttivaroin. Hanketta valmistelevat virkamiestyönä sivistysjohtaja ja vt. hallintojohtaja. Hankkeen tavoitteet ovat

- tuottaa pysyvä toimintamalli tai pysyviä toimintamuotoja ikäihmisten aktivoinnille Teuvalla.
- Teuvabiili palvelumallin pilotointi
- Ikäihmisten arjen aktivointi tuomalla hyvinvointia sosiaalisten kontaktien kautta.
- Kyläilykulttuurin elvyttäminen. Teuvabiili tuo ikäihmiset yhteen.
- Ikäihmisten aktivointi ja tiedon lisääminen.
- Tapahtumat tuovat aktiivisuutta Teuvalla asuville ja toimiville.

Muut yhteistoimintaosuudet

Teuvan kunnan osuudet ja jäsenmaksut mm. Etelä-Pohjanmaan liiton, Suomen Kuntaliitto ry:n ja KT Kuntatyöntantajien kustannuksiin on varattu hallintoon muihin yhteistoimintaosuuksiin. Uutena jäsenyytenä Teuva on liittynyt Etelä-Pohjanmaan Rautatieyhdistys ry:n jäseneksi.

7.3. Hyvinvointipalvelut

Toimiala vastaa perusopetuksesta, lukio-opetuksesta, varhaiskasvatuksesta, kirjastosta, kansalaisopistosta, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluista sekä hyvinvointipalveluiden hallinnosta.

Tavoitteet vuodelle 2019

Kuntastrategian painopisteeksi valittu Lasten ja nuorten ennaltaehkäiseviin palveluihin panostaminen toteutuu vuodelle 2019 valittujen toimenpiteiden kautta. Talousarviovuonna keskitytään erityisesti harrastusmahdollisuuksien edesauttamiseen, vertaistuen tarvitsijoiden kartoitukseen, tukipalveluiden oikea-aikaisuuden parantamiseen sekä lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönottoon. Talousarviovuonna kartoitetaan vertaistuen tarvitsijoita sähköisen kyselyn avulla sekä kyselyn perusteella etsitään vertaisryhmätoiminnalle toteuttajia. Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönottoa edesautetaan lisäkoulutuksin ja toteutetaan vuoden mittaan päätöksenteon yhteydessä soveltuvin osin.

Erityisesti perusopetuksen tavoitteena on psykologi- ja yleensä perheneuvolan palveluiden saataavuuden parantaminen siten, että lapset ja nuoret saavat asiantuntevan tuen riittävän ajoissa sekä lisäksi nuorisotyön vahva jalkauttaminen oppilaiden pariin arkipäivän koulutyöhön ja samalla linkin rakentaminen koulusta vapaa-ajalle. Vertaistuelle luodaan mahdollisuuksia myös vertaissovittelukoulutuksen ja vertaissovittelutoiminnan käynnistämisen kautta perusopetuksessa.

Niin perusopetuksessa kuin lukio-opetuksessa oppilas- ja opiskelijahuoltoa kehitetään edelleen, keskittyen erityisesti yhteisölliseen oppilashuoltoon sekä tarjoamalla tukea elämännhallinnassa. Myös lukiolla huolehditaan psykologipalveluiden oikea-aikaisesta saatavuudesta ja toimivuudesta. Lukion positiivista imagoa vahvistetaan markkinoinnin lisäämisellä ja aktivoimalla nuoria Instagramin ylläpitäjinä.

Varhaiskasvatuksessa tavoitteina ovat vanhemmuuden tukeminen ja osallisuuden lisääminen, tilaratkaisujen eteenpäinvieminen ja kehittäminen sekä liikunnallisen ja terveellisen elämäntavan edistäminen.

Kirjaston tavoitteena on edistää lasten lukemista ja kehittää sekä tehostaa kirjaston markkinointia. Kansalaisopiston tavoitteena on kurssitarjonta, joka vastaa ajankohtaisiin toiveisiin ja tarpeisiin huomioiden myös vertaistukitoiminnan toteuttamisen. Liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluissa tavoitteena on harrastusmahdollisuuksien edesauttamisen ohella asiakasmäärien ja – kontaktien määrän kasvu.

Käyttötalous	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021	TS2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot	667 364	630 800	630 000	630 000	630 000	630 000	630 000	630 000
Toimintamenot	-7 806 860	-7 651 400	-7 512 700	-7 484 200	-7 434 200	-7 384 200	-7 354 200	-7 354 200
Toimintakate	-7 139 496	-7 020 600	-6 882 700	-6 854 200	-6 804 200	-6 754 200	-6 724 200	-6 724 200

7.3.1. Hyvinvointipalvelujen hallinto

Lapsivaikutustenarvioinnin käyttöönottoa mitataan toteutuneiden arviointien määrällä koko kunnassa. Vertaistuen tarvitsijoiden kartoituksen mittarina pidetään kyselyn toteuttamista sekä kyselyn perusteella esiinnousseiden tarpeiden koostamista ja löydettyjä vertaisryhmätoiminnan toteuttajia.

Talousarviovuotta leimaa talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteiden jatkaminen. Merkittävimpanä hankkeena vuoden mittaan tullaan suunnittelemaan ja toteuttamaan uusi Sipilän päiväkohti. Muista tasapainotuskohteista odottaa toteuttamista mm. Suupohjan eri kuntien väliset yhteisten kirjastonjohtamispalveluiden neuvottelut.

7.3.2. Peruskoulutus

Psykologi- ja yleensä perheneuvolan palveluiden saatavuutta arvioidaan sillä, miten nopeasti lapsi tai nuori pääsee avun pariin. Perusopetuksessa on haettu Opetushallitukselta valtion erityisavustusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen ja uuden toimintamallin luomiseen psykiatrisen sairaanhoitajan, erityisopettajan sekä nuoriso-ohjaajan tiimin perustamiseksi yhtenäiskoululle. Nuorisotyön vahva jalkauttaminen koululaisten pariin mitataan kontaktien määrällä perusopetuksessa. Vertaissovittelukoulutuksen ja vertaissovittelutoiminnan käynnistämisen toimivuutta arvioidaan koulutettujen oppilaiden ja opettajien määrällä sekä toiminnan käynnistymisen yleisellä arvioinnilla. Vertaissovittelu on menetelmänä selkeä toimintamalli, jossa osapuolia hieman vanhemmat sovittelijoiksi koulutetut oppilaat auttavat osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitansa.

Oppilashuollon kehittämisen onnistumista mitataan yhteisöllisten oppilashuoltokokoontumisten määrällä ja käytännön toimenpiteiden sujuvuudella.

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa sisältäen kasvatus- että opetustehtävän. Teuvan koulujen perusopetus antaa perusopetuslain edellyttämää yleissivistävää peruskoulutusta ja tukee kasvua kohti tasapainoista ja vastuullista aikuisuutta sekä antaa oppilaille riittävät perustiedot ja – taidot jatko-opintoja ja elämää varten.

Koulussa opetellaan niitä arvoja, jotka kuuluvat ”kunnollisen ihmisen” käsitykseen. Koti ja koulu toimivat yhteisiin pelisääntöihin nojaten niin, että molemmat noudattavat yhteisiä sopimuksia. Tämä edellyttää monipuolista ja toimivaa kodin ja koulun yhteyttä. Opetuksen lähtökohtana tulee olla oppilaan kasvun tukeminen kohti myönteistä ja realistista minäkuvaa. Monikulttuurisuuden ja yhteisöllisyyden kautta oppilas oppii ymmärtämään oman identiteettinsä teuvalaisena, suomalaisena ja eurooppalaisena.

Tulevana toimintavuotena keskitytään tunnetaitojen opetteluun koulutuksin, yhteisin keskusteluihin ja käytännön harjoituksiin. Sosiaalitoimen kanssa tarkennetaan edelleen toimintatapoja ja vastuualueita niin, että oppilaat saavat riittävän ja oikea-aikaisen tuen. Tärkeinä painopistealueina ovat myös tapakasvatus, koulukiusaamisen ehkäiseminen, terveet elämäntavat ja myönteinen elämänasenne. Opetusteknologian hyödyntäminen on uuden opetussuunnitelman myötä erittäin vahvasti mukana opetustyön kehittämisessä.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien avulla on pyritty rikkomaan oppiainerajoja ja ymmärtämään asioiden ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä. Tätä työtä tehdään myös jatkossa. Lisäksi vahvistetaan tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannutetaan kestävän elämäntavan mukaista tapaa toimia.

Uusi opetussuunnitelma eli se mitä ja miten koulussa opetetaan, on ollut voimassa alakoulun osalta elokuun 2016 alusta, yläkoulussa seitsemäs- ja kahdeksasluokkalaisilla on käytössä uusi opetussuunnitelma, yhdeksäsluokkalaiset siirtyvät uuteen opetussuunnitelmaan syksyllä 2019.

7.3.3. Lukio

Lukion opiskeluhuoltoryhmän toimintaa kehitetään. Tarjotaan opiskelijoille ryhmäyttämistä ja tukea elämänhallinnassa, opiskelustrategioiden suunnittelussa sekä stressinhallinnassa. Toimintaa arvioidaan monialaisessa opiskeluhuoltoryhmässä/opiskeluhuollon ohjausryhmässä sekä mitataan opiskelijoilta saadun palautteen perusteella.

Huolehditaan psykologipalveluiden oikea-aikaisesta saatavuudesta ja toimivuudesta. Mittarina toimii jonotusajan pituus psykologin vastaanotolle. Toimintaa arvioidaan opiskeluhuollon ohjausryhmässä.

Vahvistetaan lukion positiivista imagoa aktivoimalla nuoria Instagramin ylläpitäjinä. Mittarina toimii Instagram -seuraajien määrä. (Marraskuussa 2018 Instagram – seuraajia oli 401.)

Teuvan lukio on lähilukio, jonka opiskelijamäärä on tällä hetkellä n. 60 opiskelijaa. Lukio pyrkii turvaamaan opiskelijoille mahdollisimman korkeatasoisen opetuksen. Erityisesti opiskelijarekrytointiin panostetaan. Muutama vuosi sitten aloitettua uutta opintokokonaisuutta liikuntalinjaa jatketaan. Siten annetaan urheilullisille opiskelijoille tilaisuus suorittaa lukio-opinnot omalla paikkakunnalla.

Pätevillä opettajilla, verkko-opiskelulla sekä alueen lukioiden ja ammatillisen koulutuksen lisääntyvällä yhteistyöllä pyritään mahdollistamaan korkea-/laajatasoinen opetus, joka antaa opiskelijoille mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Näin turvataan opiskelijoille hyvät valmiudet jatko-opintoihin. Korkeakoulu yhteistyötä Vaasan yliopiston kanssa jatketaan. Kieltenopiskelua edistetään verkkokurssien sekä Svenska Kulturfondenin rahoittaman 3 –vuotisen hankkeen kautta yhteistyössä Närpiön lukion kanssa. Sosiaaliseen mediaan panostetaan sekä opiskelijoiden että opettajien osalta.

Uusi opetussuunnitelma on käytössä kaikilla lukion opiskelijoilla. Riskun stipendirahaston turvin keväällä 2018 perustettu oppikirjapankki takaa kaikille lukiolaisille ilmaiset pakollisten kurssien kirjat. Sähköisten kokeiden ja kirjoitusten sujuvaan käyttöönottoon panostetaan sähköisten laitteiden, opettajien perehdyttämisen ja opiskelijoiden ohjaamisen osalta enenevässä määrin.

7.3.4. Kansalaisopisto

Kansalaisopiston tavoitteena on kurssitarjonta, joka vastaa ajankohtaisiin toiveisiin ja tarpeisiin. Kuntalaisilta ja opiskelijoilta kerätään palautetta kurssitarjonnasta ja huomioidaan toiveet resurssien puitteissa. Mittarina pidetään saadun palautteen määrää. Opisto osallistuu lisäksi mahdollisuuksien mukaan vertaisryhmätoiminnan toteuttamiseen toteutetun kyselyn perusteella. Lisäksi opisto huolehtii osaltaan kunnan tehtävästä hyvinvoinnin edistäjänä, huomioiden kuitenkin kunnassa järjestettävän muun harrastustoiminnan tarjonnan.

Laki vapaasta sivistystyöstä määrittelee, että vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Lisäksi lain mukaan vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Teuvan kansalaisopisto pyrkii näiden periaatteiden mukaisesti järjestämään monipuolisia kursseja kunnan asukkaille siten, että kaikki ikäryhmät otetaan huomioon ja opetusta tarjotaan eri puolilla Teuvaa.

Toimintavuonna jatketaan opetushallituksen myöntämän opintoseteliavustuksen turvin yleishyödyllisten kurssien tarjoamista ilmaiseksi eläkeläisille ja työttömille. Lisäksi Kauhajoen ja Kurikan kansalaisopistojen kanssa on haettu uutta yhteishanketta vuodelle 2019 aikuisten perustaitojen ja digitaalisten taitojen vahvistamiseen jo toisen laatu- ja kehittämishankkeen päättyessä 2018.

7.3.5. Kirjasto

Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tehtävänä on

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
- 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
- 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta;
- 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen luku-taitoon;
- 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
- 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Edellä määriteltyjen kirjaston tavoitteiden konkreettiset toimet ja mittarit ovat lukemisen edistäminen ja markkinoinnin kehittäminen ja tehostaminen.

Lukemisen edistämistä toteutetaan satuhetkillä noin kerran kuussa ja sitä mitataan satuhetkien määrällä ja niiden kävijämäärällä. Kirjavinkkauksia järjestetään koululaisille, vähintään kaikille nelosluokkalaisille, ja sen mittarina pidetään vinkkausten määrää ja niihin osallistuneiden lasten määrää. Lisäksi toteutetaan seiskaluokkalaisille kirjastonkäytön opetusta, jota mitataan annetun opetuksen tuntimäärällä ja osallistuneiden oppilaiden määrällä.

Markkinoinnin kehittämistä ja tehostamista toteutetaan eri viestintäkanavien aktiivisena pitämisenä siten, että mittarina pidetään toimenpiteiden lisäämistä sekä säännöllisyyttä. Painopisteenä on kaksi alustaa, joista toisen, blogin, tavoitteena on, että kirjoituksia tulee joka kuukausi, paitsi kesäloman aikana ja toisen, instagramin, tavoitteena on julkaista yksi kuva päivässä tai vähintään seitsemän viikossa. Lisäksi tapahtumien markkinoinnin tehokkuuden seuranta toteutetaan yksinkertaisten kyselyiden avulla, joissa mittarina toimii kyselyihin vastanneiden määrä suhteessa kävijämäärään.

Lukemisen edistämistyötä tullaan tekemään myös suunnitteilla olevan Teuvan kirjasto 170 vuotta -hankkeen kautta, jossa pääpaino on nimenomaan lasten- ja nuorten lukemisen tukemisessa. Hankkeen rahoitus selviää keväällä 2019. Lisäksi, jo ennen hanketta, kirjaston juhluvuoden puitteissa aloitamme tammikuussa yhteistyön neuvolan kanssa ja lahjoitamme kaikille teuvalaisille 1-vuotiaille lapsille neuvolakäynnin yhteydessä lahjakortin, jolla saa hakea kirjastosta kirjan.

Kirjasto pyrkii ylläpitämään käytössään olevilla resursseilla mahdollisimman ajantasaista ja laadukasta kokoelmaa. Tiivis yhteistyö Eepos-kirjastojen kanssa toimii hyvin ja kokonaisuus laajentaa sekä täydentää Teuvan kirjaston kokoelmaa.

7.3.6. Varhaiskasvatus

Ensimmäisenä tavoitteena tuetaan vanhemmuutta ja lisätään osallisuutta. Mittarina tavoitteelle pidetään sitä, että jokaiselle lapselle laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, ja sitä päivitetään vähintään kerran vuodessa. Lisäksi uuden päiväkodin sisustuksen ja piha-alueen suunnitteluun otetaan lapset ja huoltajat mukaan.

Toisena tavoitteena pidetään, että tilat mahdollistavat varhaiskasvatuslain mukaisen tavoitteellisen toiminnan. Tavoitetta mitataan sillä, onko vanhoista toimitiloista luovuttu ja onko ne korvattu uudella, nykyvaatimukset täyttävällä kiinteistöllä sekä onko varhaiskasvatuksen palvelurakennetta uudistettu.

Kolmantena tavoitteena pidetään liikunnallisen ja terveellisen elämäntavan edistämistä varhaiskasvatuksessa, jonka mittareina ovat liikunnallisuuden lisääminen eri yksiköissä (havainnointi, keskim.h/pvä) sekä Sapere – menetelmän käyttöönotto.

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja Teuvalla ovat päivähoito eri muodoissaan (perhepäivähoito, ryhmikset ja päiväkotit), ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Eskaritalolla järjestetään esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta kokopäivähoitoa tarvitseville esiopetusikäisille Perälän ja Äystön esioppilaita lukuun ottamatta.

Lasten varhaiskasvatus sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki ovat perheille subjektiivisia oikeuksia. Varhaiskasvatuslaissa ja asetuksessa lasten päivähoidosta säädetään mm. varhaiskasvatuksen tavoitteista, ryhmäkoosta, varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta, osallisuudesta, lasten päivähoitopaikkojen hakuajoista, sekä hoidossa olevien lasten ja hoitohenkilökunnan välistä suhdeluvusta. Myös henkilöstön kelpoisuudesta säädetään laissa.

Varhaiskasvatuksen johtoajatuksena on kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa. Yhdessä kodin kanssa huolehditaan lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä ja oppimisesta. Omalta osaltaan varhaiskasvatus tarjoaa lapselle jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet. Toimintaa järjestetään niin, että se tukee lapsen kehitystä monipuolisesti, lapsen yksilöllisyys ja erityistarpeet huomioiden.

Yhteistyötä perusopetuksen kanssa jatketaan mm. lasten joustavan siirtymisen edesauttamiseksi varhaiskasvatuksen palveluista esiopetuksen kautta kouluun. Erityisesti tämä näkyy Eskaritalon arjessa.

Varhaiskasvatuksen palvelurakennetta uudistetaan keskittämällä palveluita uuteen päiväkotiin. Samalla luovutaan keskustan alueen ryhmiksisistä. Henkilökunnan käyttö tehostuu ja toimintoja saadaan yhtenäistettyä.

Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi varhaiskasvatuksessa haetaan hankerahaa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Hanketta varten varataan riittävä määräraha vuoden 2019 talousarvioon.

7.3.7. Liikunta-, nuoris- ja kulttuuripalvelut

Tavoitteena on asiakasmäärien ja – kontaktien määrän kasvu niin liikuntapalveluissa, nuorisopalveluissa kuin kulttuuripalveluissa. Mittareina toimivat niin osallistujamäärät tapahtumiin kuin asiakasvolyymien kasvu palvelujen piirissä.

Liikuntapalveluiden tavoitteena on kannustaa ja ohjata kuntalaisia omaehtoiseen liikkumiseen järjestämällä vuoden aikana liikuntakampanjoita, esim. koko kesäkauden kestävät postilaatikkopyöräilyt, maaliskuussa järjestettävä valtakunnallinen Ui kesäksi kuntoon – kampanja sekä lumitilan-teen mukaan myös hiihtämiseen hiihtokampanjan avulla.

Uimahallilla kehitetään jatkuvasti terveysliikunnan palveluita ottaen huomioon eri ikä- ja erityisryhmät. Erityisesti kannustetaan seniori-ikäisiä arjen aktiivisuuteen, jonka kautta on saatukin hyviä osallistujamääriä eläkeläisten omiin kuntosaliryhmiin ja vesijumppaan sekä omaan eläkeläisten uintivuoroon. Vesijuoksuryhmät ovat erikseen miehille ja naisille, näin on saatu miehiä mukaan toimintaan. Kesän uimakoulut pyrimme pitämään jatkossa siten, että jokainen teuvalainen lapsi pääsisi opettelemaan uimista pätevä uimaopettajan kanssa ja näin saisi uimataidon. Kuntosalin asiakasmäärät ovat pudonneet vuoden alussa hintojen nostamisen myötä, mutta asiakasmääriin pyritään vaikuttamaan mm. tehostetun markkinoinnin keinoin ja kampanjoiden avulla.

Kulttuuripalveluiden suurimpia vuosittaisia tapahtumia ovat kulttuuri- ja kesätapahtumaviikko Elo-lystit ja maakunnallinen taidenäyttely Ars Nova Botnica. Myös isänmaalliset juhlat järjestetään vuosittain kansallisena veteraanipäivänä ja itsenäisyyspäivänä seurakunnan kanssa yhteistyössä. Kulttuuripalvelut järjestää vuoden aikana kulttuuritapahtumia yksin ja yhdessä kulttuuritoimijoiden kanssa.

Nuorisopalvelut on saanut uudet nuorisotilat kunnan omistamasta kiinteistöstä. Toimintaa pyöritetään nyt yksin, kun Teuvan 4H lopetti toimintansa. Yhteistyötä Kauhajoen 4H -yhdistyksen kanssa kehitetään, samoin Trillan etsivä nuorisotyönohjaaja on osittain toiminnassa mukana. Lisäksi kehitetään yhteistyötä perusopetuksen kanssa.

7.4. Yhdyskuntarakenne

Toimiala vastaa ruokapalvelusta, kunnallistekniikasta, tilapalveluista, yleisten alueiden hoidosta, katujen ja yksityisteiden kunnossapidosta, vesi- ja jätevesihuollosta, väestönsuojelusta ja liikenneturvallisuudesta, kartoituksesta ja mittauksesta sekä hallinnosta.

Tavoitteet vuodelle 2019

Yhdyskuntarakennetoimialan tavoitteena on kunnan kiinteistökannan mitoittaminen tarvetta vastaavaksi. Vajaakäytössä olevien kiinteistöjen käyttöastetta nostetaan tai niistä luovutaan. Tarpeettomista kiinteistöistä luovutaan joko myymällä, purkamalla tai kylmilleen jättämällä.

Toisena tavoitteena on saada yhteistyöyrityksiä ja uusia toimijoita kunnalle ja samalla lisätä tarjoajien määrää ja saada aikaan lisää kilpailua, sekä tutustua teuvalaisten yritysten toimintaan ja sitä kautta kartoittaa yhteistyömahdollisuuksia. Tavoitteena on neljä yritysvierailua vuoden 2019 aikana teuvalaisiin yrityksiin.

Lisäksi tavoitteena on parantaa harrastusmahdollisuuksia lisäämällä uimahallin viihtyvyyttä ja samalla kustannustehokkuutta.

Uusiutuvan energian mahdollisuuksien selvittäminen
Kiinteistöille etsitään kustannussäästöjä myös panostamalla aurinkoenergian lisäämiseen.
Bioenergiaa jalostavan yksikön sijoitusmahdollisuuksia selvittävän työryhmän työskentely.

Yhdyskuntarakenteen ja hallinnon yhteistyönä toteutettava omaisuuskartoitus.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden tehtävänä on tuottaa asiakaslähtöisiä ja hyvinvointia edistäviä sekä oikein mitoitettuja palveluita.

Kouluruokailussa on tavoitteena saada yläkouluikäisten osallistuminen ruokailuun paranemaan. Pyritään yhteistyössä koulun kanssa kehittämään toimintaa niin, että voimme hakea Kouluruokadiplomia. Kouluruokadiplomi myönnetään koululle tunnustuksena ravitsemuksellisesti, kasvatuksellisesti ja ekologisesti kestävästä kouluruokailun edistämisestä ja osoitus siitä, että koulussa huolehditaan kouluruokailulle asetettujen ravitsemus-, terveys- ja tapakasvatustavoitteiden toteutumisesta. Tunnustuksen saaminen kertoo myös hyvästä yhteistyöstä eri toimijoiden kesken.

Puhtauspalveluissa tavoitteena on siivottavien kohteiden ja sitä myötä henkilöstön toimenkuvien selkeyttäminen ja oikea resursointi kiinteistöstrategian toteutumisen myötä.

Kolmantena tavoitteena on varmistaa ammatillista osaamista kannustamalla henkilöstöä osallistumaan entistä enemmän koulutukseen.

Käyttötalous	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021	TS2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot	3 373 564	2 950 264	2 807 190	2 850 000	2 850 000	2 850 000	2 850 000	2 850 000
Toimintamenot	-5 322 196	-4 990 067	-4 721 551	-4 635 219	-4 622 219	-4 622 219	-4 622 219	-4 622 219
Toimintakate	-1 948 632	-2 039 803	-1 914 361	-1 785 219	-1 772 219	-1 772 219	-1 772 219	-1 772 219

7.4.1. Yhdyskuntarakenteen hallinto

Talouden tasapainottamisohjelman toteuttamista seurataan säännöllisesti, ja pyritään löytämään uusia tai korvaavia kohteita joko toteutumattomien tilalle tai lisäksi.

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä osallistuu Elinvoimainen taajama- hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on kehittää toiminnallinen palveluverkko, jossa Suupohjan taajamilla on kul- lakin omia erikoispalveluja, ja kehittää taajamia niin että ne pysyisivät elinvoimaisina. Teuvan kun- nalla on Suupohjan kuntien edustajista kootun ohjausryhmän ja ydinryhmän puheenjohtajuus.

Toimintakauden yksi haaste on tehdä valtuustoaloitteen pohjalta selvitys koko yhdyskuntarakenne- toimialan yksityistämisestä.

Yritysvaikutusten arvioinnin käyttöönotto päätöksenteossa. Lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönot- toa edesautetaan lisäkoulutuksin ja toteutetaan vuoden mittaan päätöksenteon yhteydessä sovel- tuvin osin.

7.4.2. Tilahallinto

Tavoitteena on kunnan omistamien kiinteistöjen taloudellinen ja kustannustehokas ylläpito ja hoito siten, että kunnalla on tarjota viihtyisiä vuokra-asuntoja asumiseen ja kunnallisten ja seutukunnal- listen palveluyksikköjen tarpeisiin niiden vaatimustason mukaisia palvelutuotannon toimitiloja. Kiin- teistöjen ylläpitopalvelulla pyritään asiakaslähtöisesti ja käytettävissä olevien resurssien rajoissa säilyttämään kiinteistöjen kunto, arvo ja toiminnalliset ominaisuudet parhaalla mahdollisella tasolla.

Tilahallinto hoitaa kunnan omistamissa kiinteistöissä olevien asuntojen ja toimitilojen vuokraustoi- mintaa. Tavoitteena on sopeuttaa kunnan kiinteistökanta tarvetta vastaavaksi. Mittarina on vuo- delle 2019 pitää kunnan tyhjiällä olevien lämmitettävien asunto m³-määrä 31.10.2019 alle 15 %:n. Vuonna 2018 oli 31.10. tyhjiällä 11,42 % asuntokannasta.

Seutukunnallisena yhteistyönä kilpailutetaan suurempia hankintoja kuten öljy, sähkö ja laitoshuol- lon käyttämät aineet ja -tarvikkeet.

Tavoitteena on kiinteistöjen ja ulkoalueiden kunnossa- ja puhtaanapidon toteuttaminen nykyvaati- mustasoa noudattaen. Talonrakennuspuolella toiminta keskittyy pääasiassa rakennusten peruskor- jaukseen ja kunnossapitoon.

Erytystä huomiota kiinnitetään kosteus- ja sisäilmaongelmien ennaltaehkäisyyn ja mahdollisten ongelmien aiheuttajien poistoon sekä korjausrakentamisessa rakennusfysikaalisesti toimivien ra- kengeratkaisujen käyttöön, energiatehokkuuden parantamiseen, toiminnallisten ominaisuuksien parantamiseen sekä tilojen käytön optimointiin. Eri toimintamuotojen ja palveluiden vertailua teh- dään talousarviovuoden aikana.

Talousarvioksi (ulkoinen) vuodelle 2019 on esitetty 1 388 600 euroa ja tuloiksi 1 448 353 euroa, investointibudjetiksi on esitetty 1 533 000 euroa.

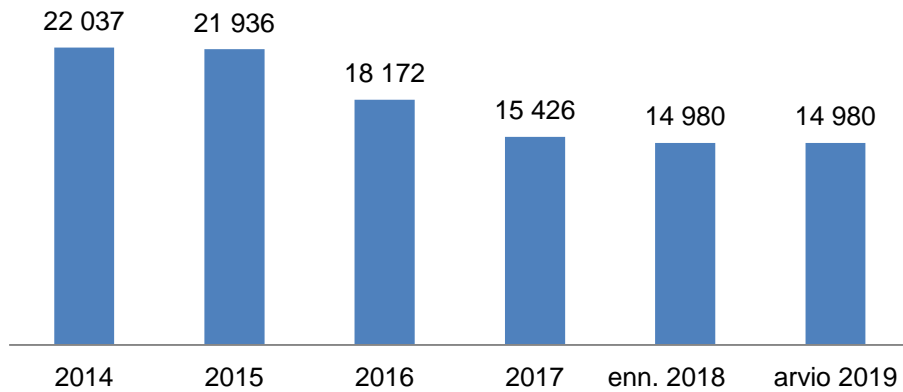
Kunnan omistuksessa olevat kiinteistöt, joissa vuokra-asuntoja 88 kpl

	kpl	kerrosala m ²	tilavuus m ³
Toimistorakennukset	1	996	2 988
Asuinrakennukset	8	4 520	13 268
Sosiaalitoimen kiinteistöt	9	12 903	48 311
Hyvinvointipal. kiinteistöt	8	15 093	68 017
Liikuntatoimen kiinteistöt	5	1 718	6 403
Teollisuusrakennukset	2	3811	15 754
Muut rakennukset	12	3 467	11 999
Yhteensä	45	42 508	166 740
euroa/m ² /m ³ (ulkoinen)	26,80 €/m ²	7,84 €/m ³	

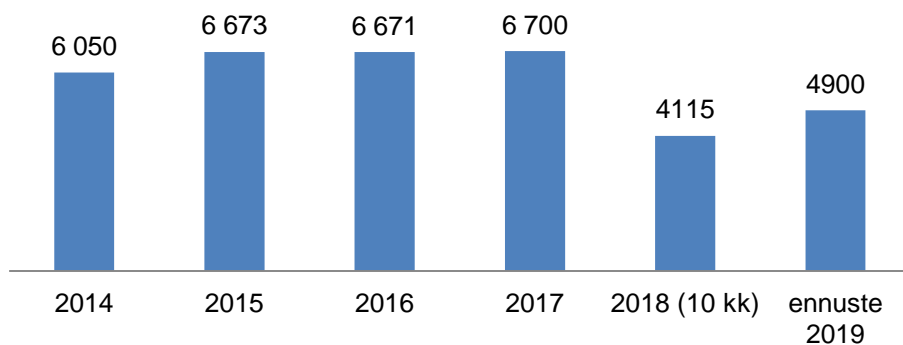
Vuoden 2018 aikaan kiinteistökanta on vähentynyt 848 kerrosala m²:llä.

Tilahallinnon henkilöstö: kirvesmiehiä kolme, talonmiehiä neljä sekä talonrakennusmestari.

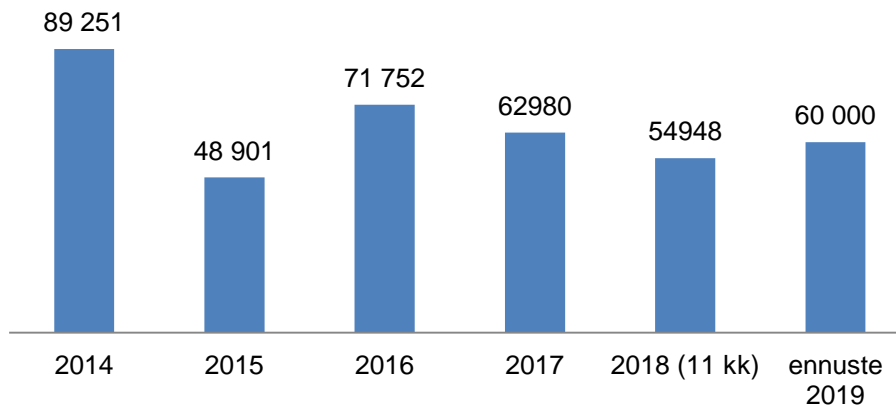
Veden kulutus kiinteistöillä (laskutetut kuutiot) m³/vuosi

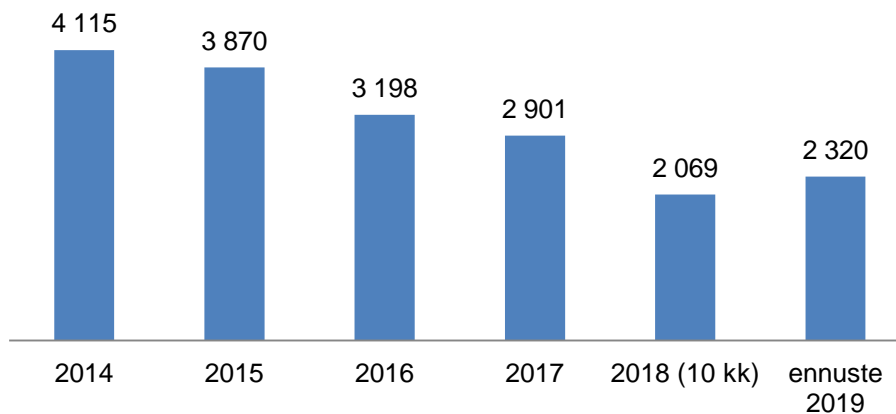
Kaukolämmön kulutus kiinteistöillä (laskutetut megawatit) MWh/vuosi

Öljyn kulutus kiinteistöillä l/vuosi

Sähkön kulutus kiinteistöillä MWh/vuosi

Tilahallinnon tavoitteena on tuottaa aurinkoenergialla 2 % kiinteistöjen sähköstä. Vuonna 2018 auringonenergialla tuotetaan n 1 % kiinteistöjen sähköstä.

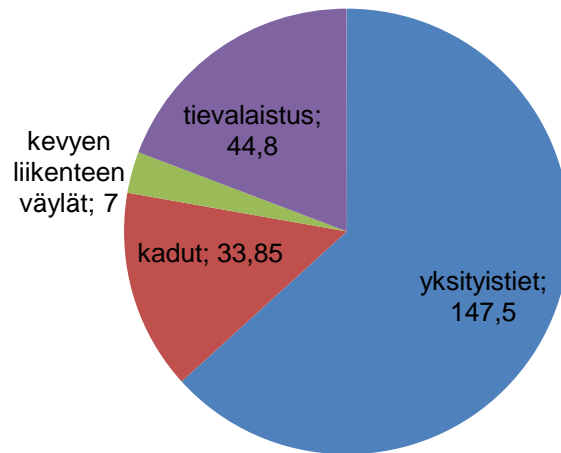
7.4.3. Yleiset alueet

Tavoitteena on liikennealueiden, tievalaistuksen sekä liikunta- ja puistoalueiden hoitaminen käytävissä olevien määrärahojen rajoissa. Liikuntapaikkojen osalta Parran reitistöjen kesä- ja talvikunnossapidon taso pyritään pitämään viime vuosien tasolla.

Puistojen, istutusten ja leikkikenttien hoitotaso pysyy nykytasolla.

Liikennealueet

Hoidettavana olevat kilometrit jakaantuvat seuraavasti

– tievalaistus, jossa valaisimia n. 1065 kpl

Puistot, istutukset, leikkikentät

Hoidettavana olevat

- puistoalueet n. 15 ha
- leikkikentät (kk, Parra) 9 kpl
- istutukset n. 40 kohdetta

Liikuntapaikat

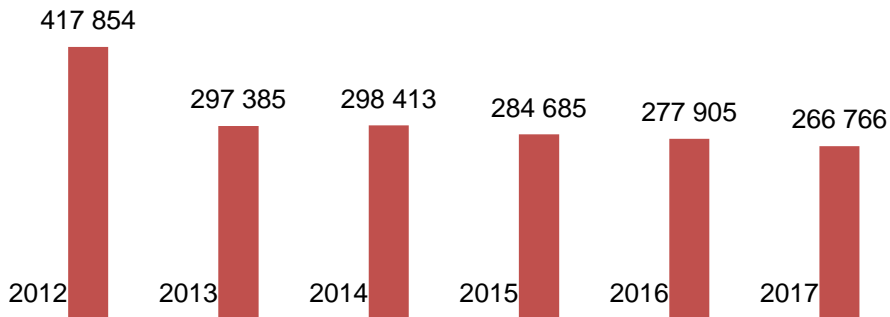
Hoidettavana olevat

- kylien jääalueet (Horo, Nori) 2 kpl
- koulujen kentät ja jääalueet 3 kpl
- Kafin pallokenttä 1 kpl
- kylien kentät 4 kpl
- keskusurheilukenttä 1 kpl
- Parran ladut/reittiverkosto n. 60 km
- skeittiparkki

Muut alueet

- matonpesupaikka
- tori
- romuajoneuvot

Teiden ja pururatojen valaistukseen käytetty sähköenergiamäärä kWh/vuosi

7.4.4. Vesilaitos

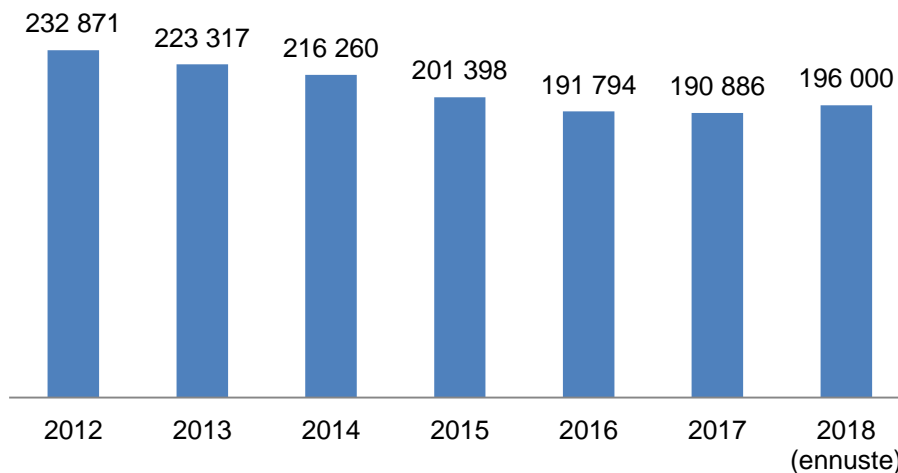
Vesilaitoksen osalta tavoitteena ovat hyvän talousveden laatuvaatimukset täyttävän käyttöveden häiriötön sekä määrältään riittävä tuotanto ja jakelu vesilaitoksen asiakkaille. Tavoitteena on vuonna 2019 kartoittaa mahdollisuudet omavaraisen vedenhankinnan lisäämisen mahdollisuudet, lähinnä Pappilankankaan vedenottamon alueelta.

Vuonna 2018 vesihuoltolaitos kokeili sitä, että vesimittarilukemat voidaan ilmoittaa netissä. Ilmoituksia tuli 316 kpl. Tavoitteena on nostaa ilmoittajien määrä 600 kpl vuonna 2019.

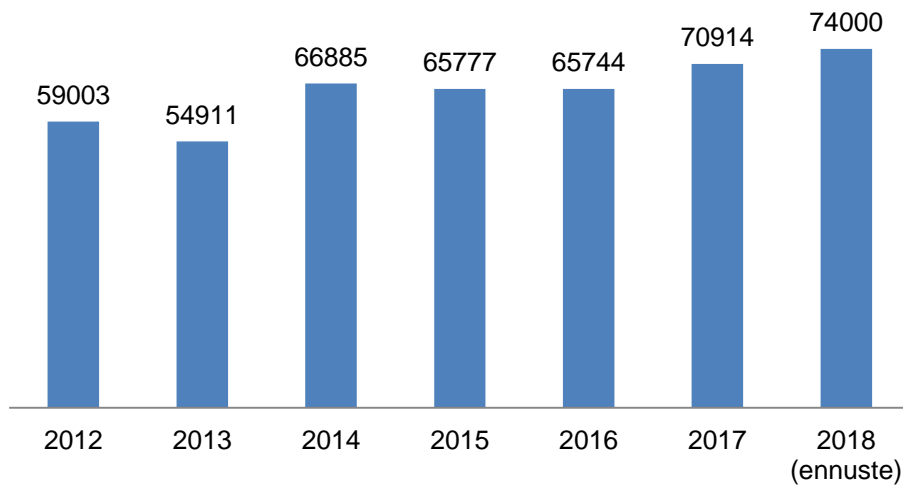
Hoidettavana oleva

- vesijohtoverkosto n. 236,8 km
- pumppaamot 5 kpl
- pohjavedenottamot/kuilukaivot 20 kpl
- ylä- ja alavesisäiliöt 3 kpl

Käyttöveden myynti m³/vuosi

Vesilaitoksessa käytetty sähköenergiamäärä kWh/vuosi

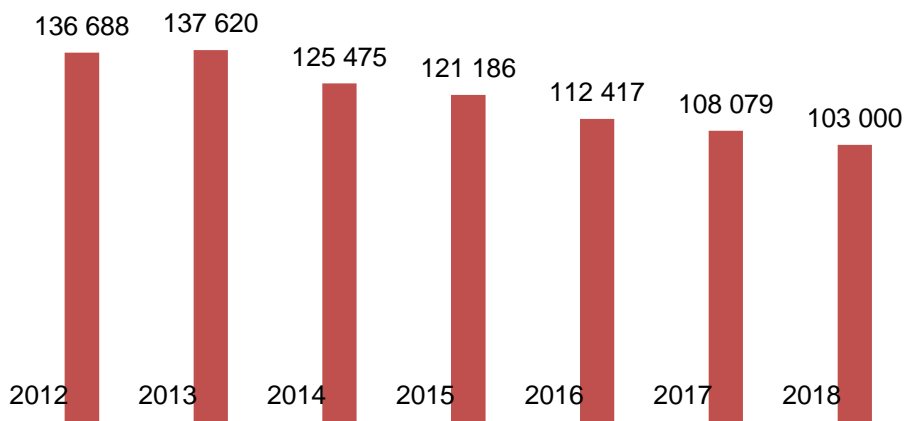
7.4.5. Viemärlaitos

Viemärlaitoksen tavoitteena on laitoksen verkostoon liittyneiden kiinteistöjen jätevesien häiriötön johtaminen siirtoviemäriverkon kautta Kaskisiin yhteispuhdistamoon.

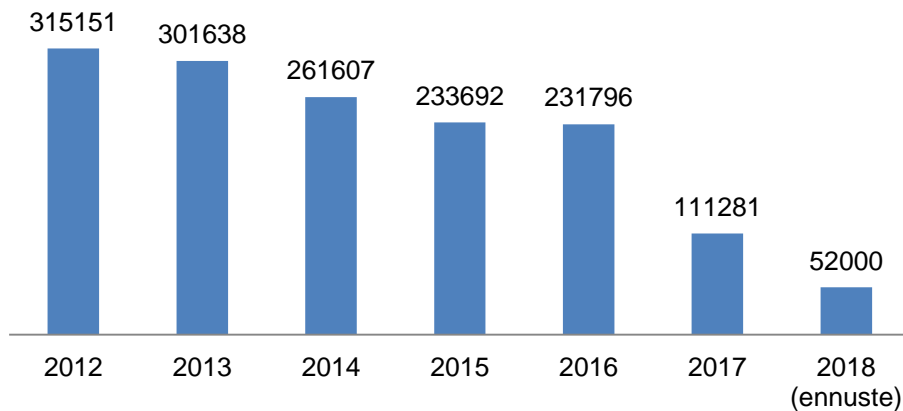
Hoidettavana oleva

- viemärijohtoverkosto n. 58,6 km
- verkostokaivot n. 1000 kpl
- maasuodatinpuhdistamot:
  - Äystö, Kauppila ja Parra 3 kpl
- jv-pumppaamot 12 kpl

Jäteveden myynti m³/vuosi

Viemärlaitoksessa käytetty sähköenergiämäärä kWh/vuosi

Turvallisuuspalvelut

Turvallisuuspalvelut siirtyivät Etelä-Pohjanmaan alueellisen pelastuslaitoksen hoidettavaksi 1.1.2004 alkaen. Yhteistoimintasopimus on uudistettu v. 2007, ja uusi sopimus on astunut voimaan 1.1.2008. Kustannuksista vastaavat Etelä-Pohjanmaan alueelliseen pelastustoimeen liittyneet kunnat asukasluvun mukaisessa suhteessa.

Asukasluvun mukainen osuus (e/asukas) muodostuu pelastuslaitoksen hallinnosta, investoinneista sekä vuosittaisista käyttötalousmenoista.

Turvallisuuspalvelujen kuntaosuus vuonna 2019 on yhteensä 492 300 euroa.

Lisäksi peruskuntien tulee edelleen vastata kunnan johtokeskuksen ylläpidosta, huolehtia sammutusveden saatavuudesta korvausta vastaan sekä tarvittaessa yleisten väestönsuojien rakentamisvelvollisuudesta.

Toiminnan ja talouden merkittäviä muutoksia

Yleiset alueet

Investointiohjelmassa on määräraha Säntinkadun loppuosan rakentaminen ja päällystys sekä Koulukujan rakentaminen ja päällystys. Huonokuntoiset kevyenliikenteen väyliä päällystetään tavoitteena parantaa kevyen liikenteen liikenneoloja. Lisäksi on kuntalaisaloitteen pohjalta otettu ohjelmaan Tehtaantien valaistus.

Investointimääräraha yleisten alueiden osalta on yhteensä 161 000 euroa.

Liiketoiminta

Vesi- ja viemärlaitosten osalta on varauduttu liittymisjohtojen rakentamiseen.

Vesilaitoksen investointimääräraha vuodelle 2019 on 60 000 euroa.

Viemärlaitoksen investointimääräraha vuodelle 2019 on 240 000 euroa.

7.4.6. Ruoka- ja puhtauspalvelut

Ruoka- ja puhtauspalvelut tuottavat palveluja Teuvan kunnan ja Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän eri toimipisteisiin sekä lisäksi ruokapalveluja kunnan, LLKY:n, TEAK:n ja Seutupalvelukeskuksen henkilökunnalle sekä TEAK:n opiskelijoille. Tavoitteena on tuottaa asiakaslähtöisiä ja hyvinvointia edistäviä palveluja.

Oikein mitoitetuilla puhtauspalveluilla edistetään viihtyvyyttä ja parannetaan tilojen käytettävyyttä. Puhtauspalvelujen kehittämistyöhön vaikuttaa merkittävästi kiinteistöstrategian mukaiset toimenpiteet. Siivottavia tiloja on noin 20 000 m².

Laadukkailla ateriapalveluilla tuetaan hyvinvointia ja ohjataan terveelliseen ravitsemukseen. Ruokapalveluissa toimii neljä valmistuskeittiötä ja kaksi palvelukeittiötä. Vuosittain tuotettujen ateriasuoritteiden määrä on noin 320 000 suoritetta.

Yhteistyö Suupohjan alueella on tiivistä mm. hankinnoissa ja henkilökunnan koulutuksessa.

7.4.7. Jätelautakunta

Kahdeksan kunnan yhteinen lautakunta, jossa Teuva on vastuukuntana. Lautakunta käsittelee jätelainsäädännössä kunnan päätettäväksi määritellyt viranomaisasiat.

Käyttötalous	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021	TS2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot	60 027	60 723	64 153	64 153	64 153	64 153	64 153	64 153
Toimintamenot	-60 118	-60 723	-64 153	-64 153	-64 153	-64 153	-64 153	-64 153
Toimintakate	-91	0	0	0	0	0	0	0

7.4.8. Viranomaislautakunta

Vuoden 2009 alusta lukien Teuvan kunnan rakennusvalvonnan viranomaistehtävistä ja maaineslupa-asioista on vastannut rakennuslautakunta. 1.6.2017 lähtien näistä tehtävistä on vastannut viranomaislautakunta.

Käyttötalous	TP2017	TA2018	TA2019	TS2020	TS2021	TS2022	TS2023	TS2024
Toimintatulot	60 092	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Toimintamenot	-101 232	-118 000	-108 000	-108 000	-108 000	-108 000	-108 000	-108 000
Toimintakate	-41 140	-78 000	-68 000	-68 000	-68 000	-68 000	-68 000	-68 000

7.4.9. Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tavoitteena on valvonnan, mutta myös neuvonnan ja ohjauksen avulla saavuttaa tuloksia rakentamisen laadun parantamisessa ja ympäristöön sopeuttamisessa. Rakennusvalvonta pyrkii edesauttamaan rakennushankkeiden aloittamista, sekä antaa neuvoja edulliseen ja laadukkaaseen toteutukseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus on käynnissä; uutta opeteltavaa on tullut ja tulee paljon.

Uudistuksen tavoitteena on ympäristöministeriön mukaan yksinkertaistaa alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, kehittää rakentamisen ohjausta ja helpottaa lain toimeenpanoa. Uudistuksessa otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun ja rakentamisen ohjauksen tulevaisuuden näkymät, aluehallinnon muutokset ja jatkuvasti muuttuva toimintaympäristö. Näköpiirissä olevia laajoja ilmiöi-

tä ovat muun muassa ilmasto- ja energiakysymykset, aluerakenteen erilaistuminen, kaupungistuminen, liikkumisen murros, elinkaari- ja vähähiilisyysnäkökohdat, digitalisaatio sekä hallinnon muutokset.

Maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi monet muut lait vaikuttavat alueidenkäyttöön ja rakentamiseen. Uudistuksessa kirkastetaan eri säädösten roolia. Euroopan unionin lainsäädäntö vaikuttaa merkittävästi rakentamisen ohjaukseen muun muassa energiatehokkuuden osalta. Lainsäädännön kehittämiselle luovat puitteita myös kansainväliset sopimukset, joihin liittyy merkittäviä alueidenkäyttöisiä ulottuvuuksia. Näistä tuorein on Pariisin ilmastopöytäkirja.

Vuotta 2017 leimasi yli sadan puistomuuntamon toimenpideluvat, sekä 23 tuulivoimalan uudelleenlupitus. Karijoelle myydään edelleen yksi päivä viikossa rakennustarkastajan työpanosta

Myönnetty rakennus- ja toimenpideluvat

	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>Ennuste 2018</u>
kpl	82	77	79	70	190	120
krs.ala m ²	7 856	7 000	8 500	6000	3200	3000
tilavuus m ³	59 884	40 000	81300	30000	77500	72000

Rakennusjärjestyksen 2 §:n mukaiset ilmoitukset

	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>Ennuste 2018</u>
kpl	9	18	20	17	21	20

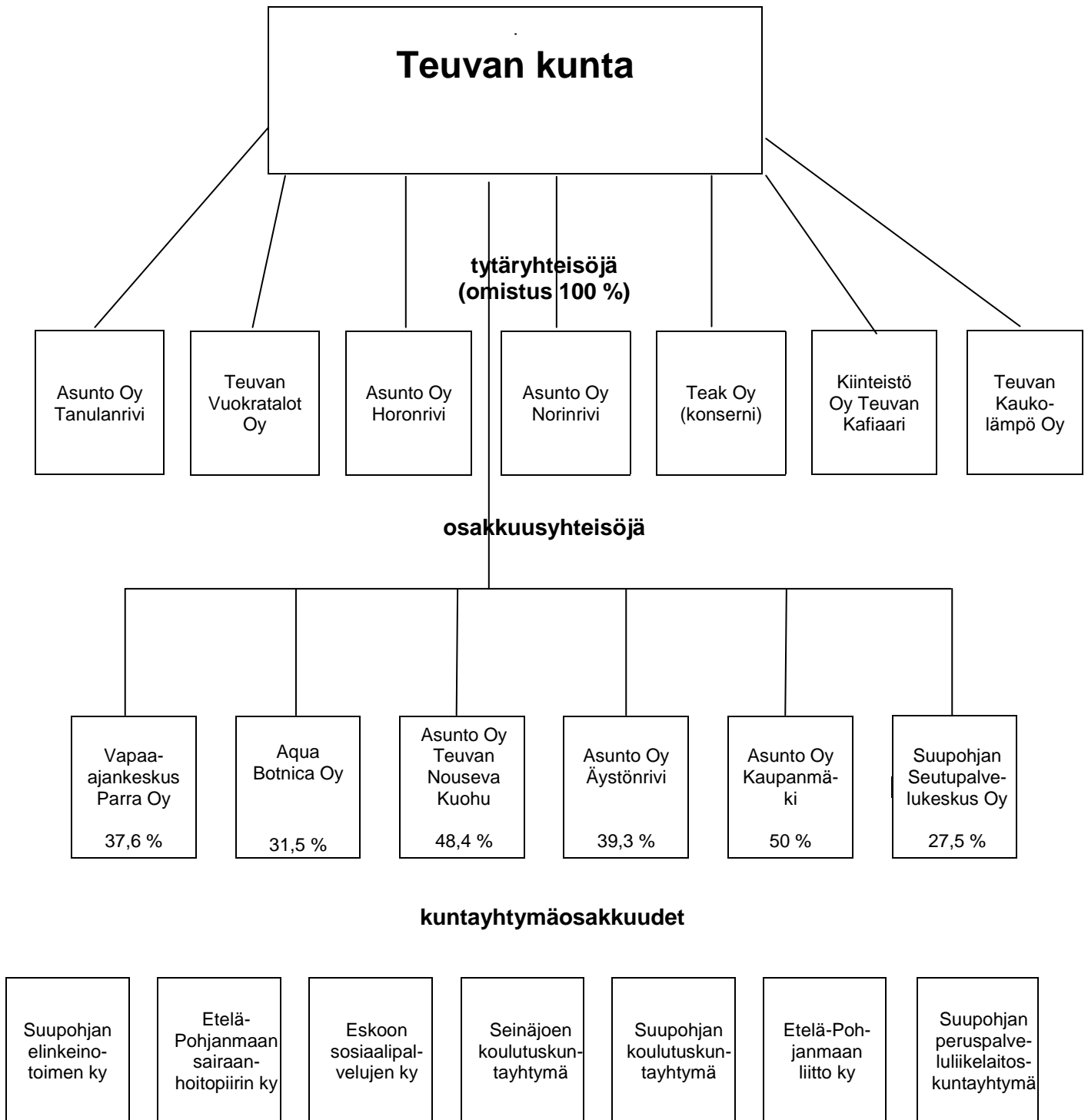
Liite 1. Selvitys henkilöstömäärän kehityksestä vuosina 2015–2018 ja – suunnitelma vuodelle 2019.

Virat ja toimet toimialueittain

Virka- / toiminimike	2015	2016	2017	2018	2019
HALLINTO					
Kunnanjohtaja	1	1	1	1	1
Hallintojohtaja	1	1	1	1	1
Toimistos sihteeri	3,5	3	3	2,5	2
HALLINTO YHTEENSÄ	5,5	5	5	4,5	4
HYVINVOINTIPALVELUT	2015	2016	2017	2018	2019
Sivistysjohtaja	1	1	1	1	1
Rehторit	2	2	2	2	2
Apulaisrehtori	1	1	1	1	1
Yhtenäiskoulun lehtorit	15	15	12,5	12,5	12
Tuntiopettajat (perusk./lukio)	4	3	6,5	6,5	6
Opinto-ohjaaja	1	1	1	1	1
Luokanopettajat	18	19	18	18	18
Erityisopettajat	3	3	3	3	3
Koulukuraattori	1	1	1	1	1
Erityisluokanopettajat	5	6	6	6	6
Esiopettajat	2	4	4	4	4
Toimistos sihteeri	3	3	3	3	3
Koulunkäyntiav./kouluavustajia	11,8	9,3	10,5	10,5	10,5
Lukion lehtorit	3,3	3	3,25	3,25	3
Kirjastonjohtaja	1	1	1	1	1
Kirjastovirkailija	3	3	3	2	2
Uinninvalvoja/ohjaaja	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Lipunmyyjä/kahvionhoitaja	1	1	1	1	1
Vapaa-aikasihteeri	1	1	1	1	1
Nuorisotilanvalvoja	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
Iltapäiväkerhon ohjaaja	1,8	2	2	2	2
Päiväkodin johtaja	1	1	1	1	1
Lastentarhanopettaja	5	4	4	4	4
Erityislastentarhanopettaja	1	1	1	1	1
Lastenhoitaja	7	9,5	9,5	9,5	10,5
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1	1	1
Ryhmäperhepäivähoidon ohjaaja	1	1	1	1	1
Perhepäivähoitaja	36	26,2	25	25	22
Päiväkotiapulainen/pk-avustaja	3	4	5	5	4
HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ	135,9	128,8	130,05	129,05	124,8
YHDYSKUNTARAKENNE	2015	2016	2017	2018	2019
Kunnaninsinööri	0,75	-	-	-	
Maanrakennusmestari	1	1	1	1	1
Talonrakennusmestari	1	1	1	1	1
Rakennuttajainsinööri (30.9.2015 saakka)	1	-	-	-	
Laitospalveluohjaaja	1	1	1	1	1
Toimistos sihteeri	2	2	2	2	1
Laskentasihteeri	1	1	1	1	1
Laitoshuoltaja	11	12	12	12	12
Talonmiehet	4	4	4	3	3

Laitosmiehet	3	3	3	3	2
Ammattimies	1	1	1	1	1
Piirtäjä	0,17	-	-	-	
Tuntipalkkaiset	5,17	4,17	4	4	4
Rakennustarkastaja	1	1	1	1	1
Ruokapalvelupäällikkö	1	1	1	0,65	0,65
Ruokapalveluesimies	3	3	3	3	3
Ravitsemustyönjohtaja	1	0,5	0,5	0,5	0
Ravitsemistytöntekijä	18	17,5	14,5	14,5	14,5
YHDYSKUNTARAKENNE YH- TEENSÄ	56,09	53,17	50	48,65	46,15
HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ	197,49	186,97	185,05	182,2	174,95

TEUVAN KUNTAKONSERNI

Lisäksi Teuvan kunta omistaa 13,5 %:n osuuden Suupohjan kahdeksan kunnan yhteisestä jätehuoltoyhtiöstä Oy Botnariosk Ab:sta sekä 17,8 %:n osuuden Suupohjan Seutuverkko Oy:stä.

Liite 3. Vesilaitos

27.11.2018	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	ennuste 2018	arvio 2019
Kuluttajia									
- Kk	1402	1416	1419	1421	1422	1412	1412	1412	1412
- Parra	59	59	59	59	59	59	59	59	59
Yhteensä 31.12.	1461	1475	1478	1480	1481	1471	1471	1471	1471

Myyty vettä

- Kk, muut	207 561	198 498	193 473	192 112	177 703	171 591	179 904	177 610	177 610
- osuuskunnat (Äystö, Riippi, Pe- rälä, Lyyski)	1 860	4 027	975	3 433	421	1 188	1 379	250	250
- sisäiset (r: 50)	25 885	29 028	27 732	19 479	21 936	18 055	14 444	14 980	14 980
- Parra (r: 70 + Parramaja)	1 418	1 318	1 137	1 236	1 338	957	1 359	1 500	1 500

Myynnit yht. m³

236 724	232 871	223 317	216 260	201 398	191 791	197 086	194 340	194 340
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Henkilöstön määrä (kk-palkkaiset)

1,9	1,9	1,9	1,9	1,25	1,2	1,2	1,2	1,2
-----	-----	-----	-----	------	-----	-----	-----	-----

TOIMINTATUOTOT

Vesimaksut ulkoiset	189 755	192 274	193 843	196 751	183 592	176 073	183 962	181 162	181 162
Vesimaksut sisäiset	23 552	27 585	27 487	22 457	21 835	18 535	14 921	14 733	14 733
Vesi perusm. ulkoiset	69 157	79 872	73 669	80 230	79 698	73 149	77 986	77 000	74 403
Vesi perusm. sis.	9 626	13 376	12 341	11 297	12 124	13 135	10 720	10 714	10 714
Liittymismaksutulot	16 280	34 695	5 980	2 535	8 950	14 300	3 445	0	3 500
Muut maksutuotot ulk.	4 886	3 350	18 986	3 075	2 917	5 714	3 730	2 107	0

Tulot yht.

313 257	351 152	332 307	316 345	309 116	300 906	294 764	285 716	284 512
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

TOIMINTAMENOT

Muiden palv. osto	-33 391	-39 004	-57 858	-23 317	-23 382	-37 483	-37 942	-35 649	-50 680
Aineet ja tarvikkeet	-46 425	-53 839	-56 225	-50 143	-17 852	-60 466	-57 046	-58 171	-55 200
- ostot, sis.	-145	-326	-458	0	-371	-199	0	0	0
Muut sis. palvelut	-11 203	-11 605	-14 288	-10 623	-12 251	-11 126	-1 653	-5 000	-5 000
Varaston muutos	1 133	0	3 445	-2 810	-641	-434	-9 177	-1 000	0
Vuokramenot	-40	-40	-40	-80	-40	0	0	0	0
Henkilöstömenot									
- palkat	-71 538	-70 438	-74 512	-68 155	-63 553	-58 505	-56 797	-56 152	-54 719

- sos.vak.maksut	-20 097	-19 014	-20 807	-21 900	-19 907	-19 873	-16 126	-16 213	-15 401
Menot yht.	-181 706	-194 266	-220 743	-177 028	-137 997	-188 086	-178 741	-172 185	-181 000
Netto	131 551	156 886	111 564	139 317	171 119	112 820	116 023	113 531	103 512
Poistot	-28 086	-27 905	-27 266	-26 200	-25 809	-23 108	-21 114	-19 292	-19 000
Liikelylijäämä	103 465	128 982	84 298	113 117	145 310	89 712	94 909	94 239	84 512
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 013	-422	-43	531	909	801	843	985	0
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	102 452	128 560	84 255	113 649	146 219	90 513	95 752	95 224	84 512
Tasearvo (2001-2004 yht. v+jv)	376 551	253 657	249 318	243 500	223 523	239 972	220 000	220 000	220 000
Sijoitetun pääoman tuotto	27,2 %	50,7 %	33,8 %	46,7 %	65,4 %	37,7 %	43,5 %	43,3 %	38,4 %
Omakustannushinta €/m ³	0,89	0,95	1,11	0,94	0,81	1,10	1,01	0,99	1,03
Taksan mukainen hinta €/m ³	0,90	1,00	1,00	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02	1,02
Investointimenot	30 266	17 325	20 078	3 234	1 960	3 155	8 620	7 000	7 000
H:löstömenot/myyty m ³	0,39	0,38	0,43	0,42	0,41	0,41	0,37	0,37	0,36
% / myyntihinta	43,0 %	38,4 %	42,7 %	40,8 %	40,6 %	40,1 %	36,3 %	36,5 %	35,4 %
H:löstömenot/miestyövuosi	48 229	47 080	50 168	47 398	66 768	65 315	60 769	60 304	58 433
Käyttökate-%	33,03	36,73	25,37	35,76	47,01	29,81	32,20	32,98	29,70

Liite 4. Viemärlaitos

27.11.2018	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	ennuste 2018	arvio 2019
Kuluttajia									
- Kk	693	695	709	712	712	714	714	714	714
- Parra	59	59	59	59	59	59	59	59	59
Yhteensä 31.12.	752	754	768	771	771	773	773	773	773

Laskutettu jätevesiä

- Kk, muut	119 635	105 212	106 469	103 191	98 214	93 932	91 753	90 083	90 346
- sisäiset (r: 50)	24 192	30 138	30 014	21 048	21 634	17 949	15 071	14 980	14 980
- Parra (r:70 + Parramaja)	1 418	1 318	1 137	1 236	1 338	957	1 359	1 300	1 300

Laskutukset yht. m³   **145 245**   **136 668**   **137 620**   **125 475**   **121 186**   **112 838**   **108 183**   **106 363**   **106 626**

Henkilöstön määrä (kk-palkkaiset)

1,65	1,65	1,65	1,65	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60	1,60
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

TOIMINTATUOTOT

Jätevesimaksut ulkoiset	225 286	261 009	268 123	261 609	257 552	239 812	236 997	237 597	234 480
Jätevesimaksut sisäiset	45 589	60 878	59 342	53 446	50 801	46 667	39 186	38 948	40 000
Jätevesi perusm. ulkoiset	51 745	67 334	64 152	68 662	70 407	65 403	66 665	66 580	67 000
Jätevesi perusm. sis.	9 502	12 052	12 475	12 214	12 152	14 058	13 727	13 721	13 700
Sakokaivoliett. käs.m.	5 353	5 547	6 111	4 504	7 472	7 675	384	0	0
Liittymismaksutuotot	19 074	37 112	7 524	4 408	9 484	27 056	1 672	7 904	1 520
Muut maksutuotot ulk.	1 460	0	0	0	-10	-2 079	3 337		0

Tulot yht.   **358 009**   **443 931**   **417 728**   **404 843**   **407 857**   **398 592**   **361 968**   **364 750**   **356 700**

TOIMINTAMENOT

Valmistus omaan käyttöön

Muiden palv. osto	-93 118	-93 216	-95 143	-88 490	-119 807	-86 191	-298 544	-186 670	-252 927
Aineet ja tarvikkeet	-56 324	-63 182	-62 382	-50 011	-56 885	-44 652	-12 833	-13 391	-13 391
Muut sis. palvelut	-4 109	-4 042	-8279,02	-4323	-5678,32	-4831	-2232	-2232	-2232
Varaston muutos	-3 312	0	-15 375	-1 509	-916	7 481	-6 743	0	0
Vuokramenot		0	0	0	0	0	-150	-150	-150

Henkilöstömenot									
- palkat	-64 245	-71 343	-73 196	-75 507	-77 346	-73 175	-71 182	-71 182	-60 000
- sos.vak.maksut	-16 974	-19 091	-20 060	-20 327	-19 606	-19 708	-17 110	-17 110	-14 300
Menot yht.	-238 083	-250 874	-274 435	-240 167	-280 238	-221 076	-408 794	-290 735	-343 000
Netto	119 926	193 057	143 293	164 676	127 619	177 516	-46 826	74 015	13 700
Poistot	-109 555	-140 162	-155 587	-147 626	-143 063	-131 185	-122 029	-110 000	-90 000
Liikeylijäämä	10 371	52 896	-12 294	17 050	-15 443	46 331	-168 855	-35 985	-76 300
Rahoitustuotot ja -kulut		0	-43		-2		0	0	0
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	10 371	52 896	-12 336	17 050	-15 445	46 331	-168 855	-35 985	-76 300
Tasearvo (2001.2004 yht. v+jv)	1 294 170	1 474 698	1 426 754	1 398 495	1 285 215	1 212 197	1 092 197	982 197	982 197
Sijoitetun pääoman tuotto	0,8 %	3,6 %	-0,9 %	1,2 %	-1,2 %	3,8 %	-15,5 %	-3,7 %	-7,8 %
Omakustannushinta €/m ³	2,39	2,86	3,12	3,09	3,49	3,12	4,91	3,77	4,06
Taksan mukainen hinta €/m ³	1,95	2,4	2,5	2,55	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6
Investointimenot	387 919	328 785	107 643	114 765	35 613	58 166	45 000	45 000	45 000
H:löstömenot/myyty m ³	0,56	0,66	0,68	0,76	0,80	0,82	0,82	0,83	0,70
% / myyntihinta kuutiolta	28,7 %	27,6 %	27,1 %	30,0 %	30,8 %	<u>31,7 %</u>	31,4 %	31,9 %	26,8 %
H:löstömenot/miestyövuosi	49 224	54 808	56 519	58 081	60 595	58 052	55 183	55 183	46 438
Käyttökate-%	2,90	11,92	-2,94	4,21	-3,79	11,62	-46,65	-9,87	-21,39

Liite 5.

RAKENTAMISOHJELMA 2019 - 2023

1195

Hankkeen nimi	Hankkeen aloittamis- vuosi	Kokonais- kustannus- arvio 1000 e	2019	2020	2021	2022	2023
Hallinto							
Jäsenkuntien maksuosuudet investoinneista	2019		35				
Asuinrakennukset							
Myllyrivi julkisivu panelointi	2019	13	13				
Ailintupa Kuohu tilojen palautus asunnoiksi	2019	16	16				
Vuokra-asunnot peruskorjaus	2019	125	25	25	25	25	25
<i>Yhteensä</i>		154	89	25	25	25	25
Sosiaali- ja terveystoimen rakennukset							
TK ilmanvaihto perusparannus terve ilma	2019	24	11				
Tk huopakatto-osien uudelleen pinnoitus ja singel poisto	2019	11	11				
<i>Yhteensä</i>		35	22	0	0	0	0
<hr/>							
Hankkeen nimi	Hankkeen aloittamis- vuosi	Kokonais- kustannus- arvio	2019	2020	2021	2022	2023
Hyvinvointipalveluiden rakennukset							
Uusi päiväkotikoti 2019	2019	1300	1300				
Uimah. toteutus kemikalimittarointi ja ilmanvaihdon optimointi	2019	16	16				
Päiväkodin irtokalusteet	2019	53	53				
Kirjaston valvontakamerat+lattian uusiminen	2019	18	18				
Aurinkosähkö lisäys lukion lappeet + 2020 lisäkohde	2019	60	30	30			
Orrelan katon uusiminen ja julkisivun maalaus	2019	40	40			0	0

Yhteensä	1487	1457	30	0	0	0
Teollisuushallirakennukset						
Yhteensä	0	0	0	0	0	0
Muut rakennukset						
Yhteensä	0	0	0	0	0	0
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ	1676	1533	55	25	25	25

TEUVAN KUNTA

RAKENTAMISOHJELMA 2019- 2023

Yleiset alueet

Hankkeen nro	Hankkeen aloittamisvuosi	Kokonaiskustannusarvio 1000 e	Määrärahojen käyttö euroina				
			2019	2020	2021	2022	2023
LIIKENNEALUEET							
9082	Kaavatiet, rakentaminen						
	Kt 67 pohjoispuolen kaavatiet						
	2016	358		358			
	Kaavateiden rakentaminen Kt 67 pohjoispuolen kaava-alueelle						
	2016	183		51	132		
	2017	202		202			
920	2018	40		40			
	2018	40		40			
922	2019	60			60		
	2020	60			60		
925	2018	50		50			
919	2017	40	23				
	2019		17				

Koulukuja	2018	11	11				
Filppulankuja	2020	22		22			
Suksen sillan kannen uusiminen ja palkkien vaihto	2017	35	35				
<i>Yhteensä</i>		<i>1101</i>	<i>86</i>	<i>763</i>	<i>252</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
9084 Kaavatiet, päällystäminen							
Kaavateiden rakentaminen Kt 67 pohjoispuolen kaava-alueelle							
- Antinkaari, Vanhantorpantie, Säntintie, Korpelantie osa	2016	49		14	35		
-Korpelantie osa, Jarintie, Ailantie	2017	53		53			
28 Tiilitie korotettu jk/pp-tie väli Sänttinkatu-Orrentie 1200 m ²	2019	15			15		
Orrentie korotettu jk/pp-tie väli Tiilitie-Porvarintie 500 jm	2018	17		17			
25 Parkintie, väli Heiluntie-Kumikorjaamo 250 jm (2000 m ²)	2020	26				26	
26 Säntinkatu päällystys			10				
-säntinkatu jk+pp tie päällystys			4				
Pitkätie väli Tuokkolantie-Luovantie 3000 m ²	2019	33		33			
Koulukuja	2019	6	6				
Lossanmäentie: Metsätähden-, Vipukelkan-, Lammashaan ja Kankurintie	2020	46		46			
Liikenneturvallisuu-suunnitelma, pienkohteetjk-pptiet	2019						
-Pitkätie jk-pptiet	2019		20				
-järvitie jk+pptie ab+verkko; liikenneturvallisuu;s Tuokkolantie	2019		20				
Tehtaantie päällysteen uusiminen 1800 m ²	2018	30		30			
<i>Yhteensä</i>		<i>275</i>	<i>60</i>	<i>193</i>	<i>50</i>	<i>26</i>	<i>0</i>
9086 Kaavatiet, valaistus							
Tehtaantie valaistus	2016	400	13				
<i>Yhteensä</i>		<i>400</i>	<i>13</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Kaavatiet yhteensä		1776	159	956	302	26	0
9088 Suunnitteluhankkeet / yhteishankkeet tiepiiri/kunta							
917 Suunnitteluvaraus	2020	50	0	10	10	10	
Suunnitteluhankkeet yhteensä		50	0	10	10	10	0

LIIKENNEALUEET YHTEENSÄ				1826	159	966	312	36	0
9090 URHEILU- JA LIIKUNTA-ALUEET									
Talviparra latusilta ylitys		2020	18		18				
Pururatojen valaistuksen muuttaminen led-valoiksi,Parra		2020	30		30				
Urheilu- ja liikunta-alueet yhteensä			48	0	48	0	0	0	0
Hankkeen nro	Hankkeen nimi	Hankkeen aloittamisvuosi	Kokonaiskust.arvio 1000 e	Määrärahojen käyttö euroina					
				2019	2020	2021	2022	2023	
9092 PUISTOT, ISTUTUKSET JA LEIKKIPAIKAT									
920 Keskustaajama, leikkikenttävälineiden turvallisuusasiat/hankinnat		2019	40		10	10	10		
Leikkikenttien ylläpito ja kehittäminen		2019	30	15	15				
Puistot, istutukset ja leikkipaikat yhteensä			70	15	25	10	0		
9020 Maa- ja metsäalueet									
9026 Metsä-alueiden hankinta									
Metsä-alueiden myynti				-30					
Maa- ja metsäalueet, menot yhteensä					0	0	0	0	
Maa- ja metsäalueet, tulot yhteensä			0	-30	0	0	0	0	0
YLEISET ALUEET, menot (1000 €) yhteensä			1944	174	1039	322	36	0	
YLEISET ALUEET, tulot (1000 €) yhteensä			0	-30	0	0	0	0	

Hankkeen nro	Hankkeen nimi	Hankkeen aloittamisvuosi	Kokonaiskust.arvio- 1000 e	Määrärahojen käyttö euroina				
				2019	2020	2021	2022	2023
VESILAITOS								
9096	Kaava-alueen vesihuolto							
932	Liittymisjohdot	2016	50	10	10	10	10	10
	Kt 67 pohjoispuolen kaava-alue vesijohdot + sulkijat	2016	27		17	10		
933	Automatisointi / putki / vesimittarien uusiminen	2016	30	10	10	10		
	Pappilankankaan vedenottamon tutkimus	2019	20	15				
	Mannilanmäki veden laadun parantaminen, alkalointi	2017	40		40			
	<i>Yhteensä</i>		<i>167</i>	<i>35</i>	<i>77</i>	<i>30</i>	<i>10</i>	<i>10</i>
9098	Haja-asutusalueen vesihuolto							
932	Liittymisjohdot	2016	25	5	5	5	5	
	<i>Yhteensä</i>		<i>25</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>5</i>	<i>0</i>
9100	Parran vesihuolto / vedenhankinnan tehostaminen (lisävesi)	2017	50	20	30			
	Parran vesihuolto / vedenlaadun parantaminen, alkalointilaitteet	2017	40		40			
	<i>Yhteensä</i>		<i>90</i>	<i>20</i>	<i>70</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
VESILAITOS YHTEENSÄ			282	60	152	35	15	10

Hankkeen nro	Hankkeen nimi	Hankkeen aloittamisvuosi	Kokonaiskust.arvio 1000 e	Määrärahojen käyttö euroina				
				2019	2020	2021	2022	2023
VIEMÄRILAITOS								
9102	Kaava-alueen viemärihuolto							
932	Liittymisjohdot	2016	50	10	10	10	10	
935	Sv-viemäröinti hankkeet varaus (esim.asukkaiden osallistuminen .n 32%) Filppulankuja ka 9532 euroa ; kunnanosuus 8748 euroa	2019 2020	101			9	30	
	Sadevesiviemärin runkojohtolinjan rakentaminen. Aloitus väliltä Teuvanjoki-koulukeskus, jatko Orrentienvarsi ja Saksanalue	2017	300	150	100	100	50	
937	Automaatiotyöt	2016	50	10	10	10	10	
	Hulevesien johtaminen pois viemäriverkostosta	2016	80	40	40			
	Parran maasuodattimon fosforinpoisto, varaus	2016	20		20			
	Viemäriverkon laajennus suunnittelu- ja rakentaminen	2016	820		50	250	250	250
	<i>Yhteensä</i>		<i>1421</i>	<i>210</i>	<i>230</i>	<i>379</i>	<i>350</i>	<i>250</i>
9104	Haja-asutusalueen viemärihuolto							
932	Liittymisjohdot	2016	50	10	10	10	10	
	Hajavesialueen jätevesihankkeiden rakentaminen; avustusvaraus	2016	150			50	100	
	Maasuodatin, Kauppila paineviemärin rakentaminen	2018	108			108		
	Pumppaamo ja linjat Perälän asuntoalue	2017	50	20				
	Viemäriverkosto+pumppaamo Kt 67 pohjoispuolen kaava-alue	2017	106		66	40		
	Maasuodatin, Riippi	2019	70			70		
	<i>Yhteensä</i>		<i>534</i>	<i>30</i>	<i>76</i>	<i>278</i>	<i>110</i>	<i>0</i>
VIEMÄRILAITOS YHTEENSÄ			1955	240	306	657	460	250
VESI- JA VIEMÄRILAITOS yhteensä			2237	300	458	692	475	260
LIIKETOIMINTA (1000 €) yhteensä			2237	300	458	692	475	260

TEUVAN KUNTA

RAKENTAMISOHJELMA 2016 - 2020
Teknisen toimen irtaimisto

Hank- keen nro	Hankkeen nimi	Hankkeen aloittamis- vuosi	Kokonais- kust.arvio 1000 e	Määrärahojen käyttö euroina					
				2019	2020	2021	2022	2023	
TEKNISEN TOIMEN HALLINTO (1000 €) yhteensä				0	0	0	0	0	
TEKNINEN TOIMI MENOT (1000 E) YHTEENSÄ				5521	2109	1552	1039	536	285
TEKNINEN TOIMI TULOT (1000 E) YHTEENSÄ				100	-30	0	0	0	0

IRTAIMISTO

Kalustoa tekniselle toimelle			
GPS-mittauslaite+kaapelitutka	2019	12	12
Astianpesukone Päiväkoti	2019	25	25
Siivousrobotti	2017	30	30
		67	67

Liite 6. Talouden tasapainottamisohjelman toteutuma/tilanne 29.11.2018

Tasapainottamisohjelman täytäntöönpano on värikoodattu siten, että vihreällä esitetyt toimenpiteet on toteutettu, keltaisella esitetyt ovat valmistelussa. Valkoisella esitetyt toimenpiteitä ei ole vielä käynnistetty.

SÄÄSTÖKOHDDE	TAVOITE	HENKILÖSTÖSÄÄSTÖ	KIINTEISTÖSÄÄSTÖ	MUU SÄÄSTÖ	2018	2019	2020	2021	2022	2023
HALLINTO										
Hallinnon keskittäminen yksiin tiloihin	43 000	30 000	13 000		6 500	30 000	30 000	43 000	43 000	43 000
Avustusten poistaminen										
Siivouspalvelusetelit	20 000			20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Kesätyösetelit	10 000			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
4H -kerho	16 000			16 000	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Seurakunnan päiväkerho	10 000			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Pirttilahja/Vaipparaha	14 000			14 000	6 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
Asiointiliikenteen lopettaminen	27 000			27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000
Toimistosihteerin eläköityminen	12 000	12 000			12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Henkilöstön hyvinvointi- sekä liikunta- ja kulttuuriseteleiden poistaminen	10 000			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
IT-kulut	10 000			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
	172 000				127 500	159 000	159 000	172 000	172 000	172 000
HYVINVOINTIPALVELUT										
Koulukuljetusten tehostaminen (perusopetus ja lukio)	53 000			53 000	17 500	53 000	53 000	53 000	53 000	53 000
Koulunkäynninohjaajan eläköityminen	10 000	10 000			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Norin ryhmäpäivähoitoyksikön lakkauttaminen	67 000	30 000	14 000	23 000	26 500	67 000	67 000	67 000	67 000	67 000
Sipilän saaneeraus ja laajennus	57 000	57 000				28 500	57 000	57 000	57 000	57 000
Kansalaisopiston kurssitarjonnan vähentäminen	10 000	10 000			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kirjastotoimen johtajajärjestely Kauhajoen kanssa	17 000	17 000				17 000	17 000	17 000	17 000	17 000
Kirjaston aineistohankintojen vähentäminen	10 000			10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kirjaston henkilöstösäästö	35 000	35 000			20 000	35 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Eskarikuljetusten uudelleenjärjestely	10 000			10 000	5 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Vapaa-aikatoimen avustusten vähentäminen	20 000			20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Uimakoulukuljetusten lakkauttaminen	6 500			6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Uimahallin aukioloaikojen supistaminen	11 750	11 750			11 750	11 750	11 750	11 750	11 750	11 750
Pururatojen valaistuksen vähentäminen	3 500			3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Nuorisotyön uudelleenjärjestelyt	9 600		9 600		4 800	9 600	9 600	9 600	9 600	9 600
Latujen hoitokorvauksen poistaminen	6000			6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
	326 350				151 550	297 850	326 350	326 350	326 350	326 350
YHDYSKUNTARAKENNE										
Yksityistiet / hoidon uudelleenorganisointi	100 000			100 000	16 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Parran latujen hoito itse	10 000			10 000	3 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kiinteistösuunnitelman toteutus	300 000	45 000	255 000		215 511	287 457	300 000	300 000	300 000	300 000
Vesi- ja viemärlaitoksen valvonnan/valvonnan ja päivystyksen uudelleenjärjestely	52 000	52 000			39 000	52 000	52 000	52 000	52 000	52 000

Työaikapankki	10 610	10 610			4 000	10 610	10 610	10 610	10 610	10 610
Led valot	12 000			12 000	6 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Ruokapalvelupäällikkö osa-aikaeläkkeelle	14 000	14 000			14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
Ruokapalveluista henkilö eläkkeelle	39 000	39 000			39 000	39 000	39 000	39 000	39 000	39 000
Tilahallinnosta henkilö eläkkeelle	29 000	29 000			29 000	29 000	29 000	29 000	29 000	29 000
Talonmiesten auto/ruokakuljetukset	20 000			20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
	586 610				385 511	574 067	586 610	586 610	586 610	586 610
TULOJA										
Uimahallin pääsymaksujen korotus	20 000				20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Kansalaisopiston kurssimaksujen korotus	6 000				2 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Kaukolämpöyhtiö: yhteistyö polttoaineen myynti	8 500				8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500
	34 500				30 500	34 500	34 500	34 500	34 500	34 500
VEROTUS										
Vakituisen asumisen kiinteistöveron korotus 0,05 %	51 000				51 000	51 000	51 000	51 000	51 000	51 000
Yleisen kiinteistöveron korotus 0,05 %	22 000				22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000
Muun kuin vakituisen asumisen kiinteistövero 0,30 %	12 000				12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
Kunnallisveron korotus 0,50 %	305 000				305 000	305 000	305 000	305 000	305 000	305 000
	390 000				390 000	390 000	390 000	390 000	390 000	390 000

YHTEENSÄ	1 509 460
-----------------	------------------

1 085 061	1 455 417	1 496 460	1 509 460	1 509 460	1 509 460
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------